

Wijziging van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en enkele andere wetten met het oog op een integrale en gecoördineerde aanpak bij meervoudige problematiek en de daarvoor benodigde gegevensverwerking (Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein)

(Internet)consultatieversie maart 2020

Inhoud

MEMORIE VAN TOELICHTING	1
I ALGEMEEN.....	1
1 Inleiding.....	1
1.1 Integrale en gecoördineerde aanpak.....	1
1.2 Meldpunten	3
1.3 Systematiek wetsvoorstel	3
1.4 Afbakening en verhouding tot andere wetsvoorstellen	4
2 Meervoudige problematiek, sociaal domein en aanpalende domeinen, definities.....	5
2.1 Meervoudige problematiek	5
2.2 Definities wetsvoorstel	6
3 De integrale en gecoördineerde aanpak – huidige praktijk, knelpunten en beoogde regeling	8
3.1 Huidige praktijk integrale aanpak	8
3.1.1 Toegang tot ondersteuning sociaal domein	9
3.1.2 Samenwerkingsverbanden en verbinding met zorg en veiligheid.....	10
3.1.3 Samenwerkingsvormen binnen het onderwijsdomein.....	10
3.1.4 Processtappen coördinatie bij integrale aanpak	11
3.2 Knelpunten bij de verwerking van persoonsgegevens voor de integrale aanpak	12
3.2.1 Ontbreken van grondslag voor de gegevensverwerking t.b.v. de integrale aanpak	13
3.2.2 Wettelijke belemmeringen voor hergebruik binnen het sociaal domein.....	13
3.2.3 Beperkingen die gelden bij het verstrekken van gegevens voor de integrale aanpak .	13
3.2.4 Casusoverleg en multilaterale gegevensverstrekking.....	14
3.2.5 Onduidelijkheid over de verwerkingsverantwoordelijke.....	15
3.3 Beoogde wettelijke taken voor een integrale en gecoördineerde aanpak	16
3.3.1 Onderzoek na hulpvraag inwoner; maatwerk in samenspraak	17
3.3.2 Onderzoek op verzoek professional: criteria ernstige problematiek en beperkte samenspraak cliënt.....	18
3.3.3 Werkplan en coördinerende taak.....	19
3.4 Gegevensverwerking.....	20
3.4.1 De grondslag voor de gegevensverwerking door het college uit hoofde van de AVG .	20
3.4.2 Verwerking van bijzondere en strafrechtelijke gegevens.....	20
3.4.3 Hergebruik van gegevens waarover het college beschikt uit hoofde van zijn taken binnen het sociaal domein, voor zover noodzakelijk	20
3.4.4 Verplichte verstrekking door partijen met behoud van eigen afweging	21
3.4.5 De onderlinge gegevensuitwisseling door partijen tijdens een casusoverleg	21
3.4.6 De verwerkingsverantwoordelijkheid bij de integrale aanpak	22
4 Meldpunten – aanleiding en uitgangspunten.....	23
4.1 Schets van de praktijk	23
4.1 Aanloop naar het wetsvoorstel en landelijk meldnummer	24
4.1.1 Ontwikkeling advies- en meldpunten	25
4.1.2 Landelijk meldnummer	25
4.2 Opdracht aan gemeenten	26
4.2.1 Meldpunt in concreto: wie kan een melding doen?	26

4.2.2	Wat gebeurt er met een melding?.....	27
4.2.3	Om welke gegevens gaat het?	28
4.2.4	Regio-indeling	28
4.3	Relatie met de Wet verplichte ggz.....	29
5	Verhouding tot hoger recht en nationale regelgeving	29
5.1	Mensenrechtelijke bescherming.....	29
5.2	Unierechtelijke bescherming	29
5.3	Bijzondere categorieën van persoonsgegevens en persoonsgegevens van strafrechtelijke aard. 30	
5.4	Doelbinding	31
5.5	Noodzakelijkheid, proportionaliteit en subsidiariteit	32
5.6	Transparantie en rechten betrokkenen	33
5.7	Beroepsgeheim	34
5.8	Caribisch Nederland.....	35
6	Financiële gevolgen en administratieve lasten.....	35
7	Gegevensbescherming effectenbeoordeling (PIA) en risico's in de uitvoeringspraktijk	35
8	Evaluatie.....	37
9	Advies en consultatie	37
10	Inwerkingtreding.....	37

II ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Wijziging van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en enkele andere wetten met het oog op een integrale en gecoördineerde aanpak bij meervoudige problematiek en de daarvoor benodigde gegevensverwerking (Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein)

MEMORIE VAN TOELICHTING

I ALGEMEEN

1 Inleiding

1.1 Integrale en gecoördineerde aanpak

Een van de belangrijkste doelen van de decentralisatie van verschillende taken naar het gemeentebestuur per 2015 – en de totstandkoming van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015), de Jeugdwet en de Participatiewet – was om burgers passende ondersteuning te kunnen bieden bij het behouden en vergroten van zelfredzaamheid en participatie. Dat wil zeggen: niet het verstrekken van (standaard) voorzieningen staat voorop maar de individuele ondersteuningsbehoefte van de burger. Het realiseren van dat doel vraagt van gemeenten een brede blik op de persoonlijke omstandigheden van die burger en zijn omgeving en brengt met zich mee dat zij hem, waar nodig, integrale ondersteuning over de verschillende domeinen heen bieden indachtig het adagium ‘een gezin, een plan, een regisseur’. Integrale ondersteuning betekent dat problematiek op het gebied van werk en inkomen, gezondheid, zorg, schulden, veiligheid, huisvesting en onderwijs op samenhangende wijze wordt benaderd.

Dit wetsvoorstel beoogt gemeenten zodanig te positioneren, dat zij die integrale ondersteuning aan hun burgers daadwerkelijk kunnen bieden. Daartoe wordt een taak voor onderzoek naar de persoonlijke omstandigheden en coördinatie voor het college van burgemeester en wethouders (hierna: het college) wettelijk verankerd alsook een stevige juridische grondslag voor de daarvoor benodigde verwerking van persoonsgegevens (hierna: gegevensverwerking). Die grondslag is nodig om te voldoen aan het gestelde in de Algemene Verordening Gegevensverwerking (hierna: AVG). Tegelijkertijd heeft het wetsvoorstel tot doel zowel de burger als de uitvoeringspraktijk meer duidelijkheid en waarborgen te bieden met betrekking tot de toegestane verwerking van persoonsgegevens.

Met het creëren van een juridische grondslag voor gegevensverwerking ten behoeve van een integrale aanpak van meervoudige problematiek, heeft de regering voor ogen een belangrijk knelpunt weg te nemen dat na de decentralisaties is gesignaleerd. Voorafgaand daaraan constateerde het toenmalige kabinet dat de (beoogde) wettelijke kaders voldoende ruimte zouden bieden voor de noodzakelijke gegevensdeling en borging van de privacy; een nieuw juridisch kader werd voorshands dan ook niet nodig geacht.¹ Het kabinet sprak echter ook de bereidheid uit dit standpunt opnieuw te bezien als gemeenten in de praktijk niet met de wet- en regelgeving uit de voeten zouden kunnen.²

Gaandeweg bleek dat zich inderdaad toch belangrijke knelpunten op het gebied van gegevensverwerking voordoen. Als gevolg daarvan ervaren gemeenten belemmeringen in het realiseren van een integrale aanpak en het leveren van maatwerk voor burgers (of diens

¹ Beleidsvisie ‘Zorgvuldig en bewust; gegevensverwerking en privacy in een gedecentraliseerd sociaal domein’, bijlage bij Kamerstukken II 2013/14, 32 761, nr. 62.

² Kamerstukken 2016/17 34477, nr.20

gezinsleden) bij wie meervoudige problematiek speelt. De Autoriteit Persoonsgegevens (hierna: AP) constateerde in 2016 dat een overkoepelende wettelijke regeling voor domeinoverstijgende verwerking van persoonsgegevens in het sociaal domein ontbreekt.³ De AP benadrukte daarbij ook dat gemeenten dit probleem niet kunnen ondervangen door toestemming te vragen aan betrokkenen voor het verwerken van hun gegevens. Daarnaast hebben andere partijen zoals de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), gemeenten en hulpverleners vergelijkbare bezwaren geuit. Die komen er in het algemeen op neer dat het huidige wettelijke kader onvoldoende basis biedt om gegevens te kunnen verwerken om vast te stellen of eventueel sprake is van meervoudige problematiek, dan wel de mogelijkheid uitvoering te kunnen geven aan een daadwerkelijke integrale aanpak daarvan. Ook de Eerste Kamer heeft hiervoor bij de regering aandacht gevraagd.⁴

Deze situatie heeft tot onduidelijkheid in het veld geleid. Tevens draagt zij bij aan handelingsverlegenheid bij organisaties en professionals om informatie te delen, ook in gevallen waarin, gezien de aard van de problematiek, verdere actie juist wel geboden zou zijn. Overigens komt het omgekeerde ook voor, dat meer informatie wordt gedeeld dan noodzakelijk. Ook hiervoor hebben de AP en de Raad van State aandacht gevraagd.⁵ Dit betekent dat het wetsvoorstel niet alleen voorziet in de noodzakelijke wettelijke grondslagen voor gegevensuitwisseling, maar ook in passende waarborgen om een te ruime verwerking van persoonsgegevens tegen te gaan.

De regering acht het verwezenlijken van een integrale aanpak in het sociaal domein van groot belang en realiseert zich tegelijkertijd dat deze nog beter kan.⁶ Het Rijk, gemeenten en andere partijen werken in verschillende programma's⁷ samen die zich richten op het oplossen van knelpunten bij een integrale aanpak van meervoudige problematiek, zoals het Programma Schulden,⁸ de aanpak van kwetsbare personen (waaronder personen met verward gedrag⁹), de aanpak van kwetsbare jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt en de Veranderopgave Inburgering.¹⁰

De regering acht deze huidige situatie van onduidelijkheid over de wettelijke grondslagen voor de integrale aanpak onwenselijk en heeft in verschillende brieven maatregelen aangekondigd die moeten leiden tot betere invulling van de integrale ondersteuning van burgers met meervoudige problematiek. Zo heeft de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) in dit verband aangekondigd¹¹ dat het noodzakelijk is om tot wetgeving te komen. Mede namens de Ministers van VWS, JenV en OCW, de Minister voor Rechtsbescherming, de Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media en de Staatsecretarissen van SZW en VWS is vervolgens de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitgangspunten die ten grondslag liggen aan dit voornemen: integrale aanpak vraagt om maatwerk; de hulpvraag van de burger en de aard van de problematiek zijn leidend en het college handelt zo veel mogelijk in samenspraak met de burger en zijn gezin.

³ Met name in de Brief van toenmalig college van Bescherming Persoonsgegevens naar aanleiding van rapport over de rol van toestemming in het sociaal domein aan de minister van BZK van 18 april 2016, z2015- 00280; Zie ook Kamerstukken II 2015/16, 32 761, nr. 98.

⁴ Kamerstukken I 2017/18, 34775 VII, E.

⁵ Kamerstukken II 2015/16, 32761, nr. 98, Kamerstukken II 2017/18, 34851, nr. 4. Zie ook: Nationale Ombudsman (2018), Van wie is die privacy eigenlijk?.

⁶ Regeerakkoord 2017 'Vertrouwen in de Toekomst'.

⁷ Kamerstukken II 2019/20, 33826, nr. 33.

⁸ Kamerstukken II 2019/20, 24515, nr. 504

⁹ Kamerstukken II 2018/19, 25424, nr. 424.

¹⁰ Kamerstukken II 2018/19, 32824, nr. 283.

¹¹ Kamerstukken II 2018/19, 34477, nr. 46 en nr. 66.

1.2 Meldpunten

Om persoonlijk leed en risico's op vereenzaming en verloedering voor de samenleving te voorkomen is het belangrijk dat signalen over personen die mogelijk hulp en ondersteuning nodig hebben, geadresseerd en opgevolgd kunnen worden. De meeste gemeenten beschikken over (of zijn bezig met de vorming van) meldpunten voor inwoners en professionals die zich zorgen maken over iemand in hun omgeving. Deze meldpunten passen in de dienstverlening die gemeenten al uit hoofde van de Wmo (2007) hadden onder de noemer openbare geestelijke gezondheidszorg (oggz). Dit wetsvoorstel verankert de taak voor gemeenten om over een meldpunt te beschikken enerzijds als stimulans om daadwerkelijk tot landelijke dekking te komen en anderzijds om waarborgen te creëren voor het verstrekken van persoonsgegevens. Dat mag alleen met goede redenen en met inachtneming van de wettelijke waarborgen. Voorgesteld wordt een artikel 2.2.5 aan de Wmo 2015 toe te voegen. Met dit onderwerp hangt samen het voornemen van de regering om een landelijk meldnummer voor signalen van niet acute aard te realiseren.¹² Ook in dit verband is gebleken dat een aanpassing en versteviging van het juridisch kader nodig is. Hoofdstuk 4 gaat nader in op de meldpunten.

1.3 Systematiek wetsvoorstel

Het wetsvoorstel voorziet in de wijziging van enkele bepalingen in de Wmo 2015 en de toevoeging van een paragraaf over integrale en gecoördineerde aanpak bij meervoudige problematiek. De regering kiest ervoor deze regeling in de Wmo 2015 op te nemen aangezien dit aansluit bij de brede opdracht die bij Wmo 2015 al is belegd bij het gemeentebestuur: zorg dragen voor maatschappelijke ondersteuning gericht op de participatie en zelfredzaamheid van haar burgers. Ook voorziet de Wmo 2015 reeds in mogelijkheden om burgers ondersteuning te bieden in de vorm van cliëntondersteuning op andere domeinen. Deze keuze heeft als bijkomend voordeel dat hiermee wordt voorkomen dat in de andere kernwetten van het sociaal domein (de Jeugdwet, Participatiewet en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening) eveneens nieuwe paragrafen, met de bijbehorende artikelen voor de noodzakelijke uitwisseling van persoonsgegevens, opgenomen zouden moeten worden. Met keuze voor de Wmo 2015 als 'drager' van deze wijziging en spiegelbepalingen in de andere wetten, wordt ook voorkomen dat bij toekomstige wijzigingen telkens vier wetten in plaats van één wet gewijzigd zouden moeten worden.

In de eerste plaats voorziet het voorstel in een aantal (aanvullende) definities, waarin onder andere wordt geregeld wat wordt verstaan onder begrippen als 'sociaal domein' en 'aanpalende domeinen' (en enkele andere begrippen die relevant zijn in het kader van de integrale aanpak). Ook wordt de bestaande omschrijving van de integrale en gecoördineerde aanpak in de Wmo 2015 aangepast.

Vervolgens wordt, in lijn met hetgeen is vermeld in paragraaf 1.2, een regeling toegevoegd met betrekking tot de meldpunten. Hierop wordt nader ingegaan in hoofdstuk 4.

Ook worden de gemeentelijke taken vastgelegd die strekken tot een betere uitvoering van een integrale en gecoördineerde aanpak van meervoudige problematiek. Hiertoe wordt voorgesteld een nieuwe paragraaf 3a aan de Wmo 2015 toe te voegen. De wettelijke verankering van deze taken biedt de benodigde aanknopingspunten voor een toereikende regeling voor gegevensuitwisseling. De nieuwe bepalingen gelden niet alleen als een persoon zich meldt op grond van de Wmo 2015, maar ook als iemand een beroep doet op ondersteuning op basis van de Jeugdwet, Participatiewet of Wet gemeentelijke schuldhulpverlening en de gemeente aanleiding ziet om te onderzoeken of er

¹² Kamerstukken II 2018/19, 25424, nr. 424.

noodzaak is voor een integrale aanpak. Naast de regeling in de Wmo 2015 zullen zogeheten spiegelbepalingen in deze drie wetten moeten worden opgenomen. Voor de goede orde: de procedure geldt dus ook als mogelijkterwijs geen ondersteuning nodig is op grond van de Wmo 2015.

Tot slot voorziet het wetsvoorstel in een aanzienlijke wijziging en uitbreiding van de bestaande regeling in de Wmo 2015 over de verwerking van persoonsgegevens. Deze nieuwe regeling is nodig voor het goed kunnen uitvoeren van de voorgestelde taken op het gebied van de integrale aanpak en de meldpunten.

1.4 Afbakening en verhouding tot andere wetsvoorstellen

Het wetsvoorstel heeft als doel inwoners betere integrale ondersteuning te kunnen bieden en wordt in deze memorie verder toegelicht. Voor alle duidelijkheid wordt hier aangegeven wat dit wetsvoorstel niet regelt:

- Geen regeling voor vroegsignalering door middel van het koppelen van gegevensbestanden (data-analyse) om bijvoorbeeld huishoudens die mogelijk kampen met meervoudige problematiek in beeld te brengen. Het wetsvoorstel heeft als doel burgers die al in beeld zijn (deze komt zelf met een hulpvraag bij het college of er loopt al een hulpverleningstraject of interventie), maatwerk te kunnen bieden door betere integrale ondersteuning.
- Geen kader voor gedwongen hulpverlening. Indien daartoe noodzaak zou zijn, zijn de reguliere kaders, zoals de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) of de Wet zorg en dwang (Wzd) aan de orde.
- Geen doorzettingsmacht voor het college. Het wetsvoorstel codificeert een wettelijke taak voor het college om te zorgen voor coördinatie, maar creëert daarmee nadrukkelijk géén doorzettingsmacht voor het college: partijen behouden hun eigen bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Dat betekent dat de coördinatietaak het college geen zeggenschap geeft over wat andere partijen zouden moeten doen. Die taak houdt uitsluitend in het zorgen voor afstemming en samenhang.
- Geen grondslag voor ruimere gegevensverwerking met het oog op handhaving, opsporing of vervolging.

Onderhavig wetsvoorstel behelst met andere woorden een generieke regeling voor de integrale aanpak van meervoudige problematiek. Dit laat onverlet dat ook andere Rijkstrajecten zich richten op meer specifieke vraagstukken die spelen bij deze thematiek. Denk bijvoorbeeld aan het Programma Maatwerk Multiprobleemhuishoudens¹³, dat zich richt op concrete interventies voor een betere positie van de sociaal werkers en aan ruimere bevoegdheden om hulp op maat te kunnen bieden bij complexe en urgente sociale problemen. Of aan het concept wetsvoorstel persoonsgerichte aanpak en meldingen over radicalisering en terroristische activiteiten, dat voorziet in een wettelijke taak voor gemeenten en een regeling voor het casusoverleg voor het specifiek doel van dat wetsvoorstel.¹⁴ Het concept wetsvoorstel gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden beoogt te voorzien in een duidelijk kader voor de gegevensverwerking door aangewezen samenwerkingsverbanden en regelt daarbij geen (nieuwe) taken voor gemeenten.¹⁵

¹³ Zie Kamerstukken II 2019/2020, 24515, nr.504; Kamerstukken II 2018/2019 34 477, nr. 63.

¹⁴ <https://www.internetconsultatie.nl/casusoverleggenradicalisering>

¹⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/06/19/tk-stand-van-zaken-wetsvoorstel-gegevensverwerking-door-samenwerkingsverbanden>

2 Meervoudige problematiek, sociaal domein en aanpalende domeinen, definities

2.1 Meervoudige problematiek

Dit wetsvoorstel legt de gemeentelijke taken ten behoeve van een integrale en gecoördineerde aanpak van meervoudige problematiek vast. Het is niet goed mogelijk een sluitende definitie van het begrip ‘meervoudige problematiek’ te formuleren: de aard en de ernst van de problematiek kan zich in velerlei variaties en gradaties voordoen. Het wetsvoorstel bevat daarom geen definitie van het begrip; dat neemt niet weg dat enige duiding gewenst is. Wel wordt gedefinieerd welke partijen betrokken kunnen worden bij de integrale aanpak (zie 2.2.).

Het gaat met het overgrote deel van de inwoners van Nederland gelukkig goed. Er is ook een percentage mensen dat het moeilijk heeft en korte of langer durende ondersteuning nodig heeft om zelfredzaam te blijven. Het gebruik van een of meerdere diensten of voorzieningen uit het sociaal domein is vaak afdoende om (op termijn) het leven verder zelfstandig in te richten. Ongeveer een kwart van de huishoudens maakt gebruik van een of meerdere voorzieningen uit het sociaal domein.¹⁶ Gedacht kan worden aan problemen zoals werkloosheid en schulden, met als gevolg een geïsoleerd bestaan en zorgen over de ontwikkeling van de kinderen. Een ander voorbeeld is gecombineerde problematiek van psychiatrie, zorg en ondersteuning.¹⁷ Juist bij mensen met meerdere problemen, waarbij derhalve ook verschillende partijen betrokken zijn, doet zich de noodzaak van een integrale benadering voor.

Bij een kleine groep inwoners (circa vijf procent) is sprake van problematiek die te typeren is als ‘complex’: zij kampen met verschillende problemen tegelijk die vaker chronisch zijn en met elkaar verweven. Er is soms sprake van intergenerationele problematiek. Het onderzoek ‘Aandachtshuishoudens in het sociaal domein: samenloop van criminaliteit, sociale zekerheid en jeugdzorg’ zegt hierover het volgende¹⁸. “(...) *De intentie om deze huishoudens (die jarenlang ‘in beeld blijven’ met betrokkenheid van veel instellingen) integraal te ondersteunen is in het beleid herhaald geformuleerd, maar de uitvoering stuit in de praktijk op veel problemen. Een van de belemmeringen daarbij is dat het nog moeilijk is om integraal beleid te voeren over de verschillende sectoren van het sociale domein. Specifiek knelpunt is verder de privacygevoeligheid van de informatie over deze gezinnen: ook als gemeenten in vrijwel alle situaties als financier van hulp en zorg optreden, blijft de inhoudelijke informatie berusten bij de professionals in de verschillende sectoren en kan niet zomaar bij elkaar gebracht worden op het niveau van het lokale beleid, soms zelfs niet op het niveau van de professionals zelf.*”

Door de combinatie van problemen dreigt het gevaar dat deze inwoners de grip op hun leven verliezen. Het gaat hier om een heterogene groep kwetsbare personen zoals dak- en thuislozen, ex-gedetineerden die moeite hebben te re-integreren in de samenleving, mensen met verslavingsproblemen, gezinnen waarin sprake is van psychische, sociale, verstandelijke en/of lichamelijke beperkingen en personen met verward gedrag.¹⁹ Deze groep meldt zich niet altijd zelf

¹⁶ Zie SCP, Overall rapportage sociaal domein 2017 ‘Wisselend bewolkt’. Het SCP heeft overigens het gebruik van schuldhelpverlening op grond van de Wgs niet betrokken bij haar onderzoek.

¹⁷ Zorginstituut NL 2015, De wettelijke domeinen voor zorg en ondersteuning aan mensen met een psychische stoornis.

¹⁸ C6Volg ‘Aandachtshuishoudens in het sociale domein: samenloop van criminaliteit, sociale zekerheid en jeugdzorg’, juni 2018. Zie ook: <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2019/51/multiproblematiek-van-particuliere-huishoudens-2016> en <https://www.nji.nl/Multiprobleemgezinnen-Probleemschets-Cijfers>.

¹⁹ Zie bijvoorbeeld J. Wolf, ‘Niemand tussen wal en schip’, Referentiekader maatschappelijke zorg voor mensen in multiprobleemsituaties. Academische werkplaats OGGZ, Nijmegen 2015

met een hulpvraag. Het komt dan ook voor dat signalen van andere inwoners (bezorgde burens) of andere partijen een eerste aanwijzing bieden dat mensen kampen met meervoudige problematiek. Zo is bijvoorbeeld een school vaak een eerste 'vindplaats' van problemen waar kinderen of jongeren zelf, of in hun gezinnen, mee kampen. Er kunnen bijvoorbeeld gedrags- en leerproblemen tot uiting komen op school waarvoor jeugdhulp wordt ingezet, of langdurig schoolverzuim waardoor de leerplichtambtenaar wordt betrokken. Een vroegtijdig ingezette, gecoördineerde aanpak is dan van belang om in te zetten op het voorkomen van schoolverzuim en voortijdig school verlaten.²⁰

Een deel van de inwoners die kampt met meervoudige problematiek komt pas in beeld bij instanties als sprake is van overlast, intimidatie, geweld of criminaliteit, ondanks dat de oorzaak van de problematiek gelegen kan zijn in langdurige sociale of zorgproblematiek. Zo blijkt bij overlast in de woonomgeving bij 30 à 50 procent van de gevallen psychische problemen een rol te spelen.²¹ In dergelijke gevallen doen bezorgde burens die de overlast ervaren een beroep op politie en vaak ook op de woningcorporatie om in te grijpen. Ook kan in voorkomende gevallen een beroep worden gedaan op de taken en bevoegdheden van de burgemeester ten aanzien van woonoverlast, huiselijk geweld of de openbare orde. Onderzoek wijst onomstotelijk uit dat bij mensen die een strafbaar feit plegen, vaak complexe problematiek speelt op meerdere leefgebieden tegelijk, zoals schulden, werkloosheid en een verstandelijke beperking²²; huishoudens met schulden komen vaker in aanraking met de politie (ruim zes keer zo vaak).²³ Ook blijkt dat kwetsbare personen vaker dan gemiddeld slachtoffer zijn van misbruik, mishandeling of andere strafbare handelingen. Dit soort problemen, die zich op verschillende domeinen afspelen, kunnen slechts duurzaam worden aangepakt als gemeenten, ketenorganisaties en Rijk als één overheid samenwerken.²⁴ Dit is ook in lijn met de ambitie van het op 14 februari 2018 ondertekende Interbestuurlijk Programma²⁵ dat ook omvat het verbeteren van de verbinding tussen wat genoemd wordt het zorg-, veiligheids- en sociaal domein.²⁶

2.2 Definities wetsvoorstel

De afbakening van de integrale aanpak wordt in dit wetsvoorstel geregeld doordat de integrale aanpak wordt beperkt tot partijen die werkzaam zijn in het 'sociaal domein' en de 'aanpalende domeinen' en te voorzien in enkele definities. Het begrip 'partij' specificiert welke personen of instanties - en de domeinen waarop zij werkzaam zijn - een rol spelen bij (het onderzoek naar) de integrale aanpak. Onder 'sociaal domein' wordt verstaan: maatschappelijke ondersteuning, jeugdhulp, kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering als bedoeld in de Jeugdwet, schuldhelpverlening als bedoeld in de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening of ondersteuning op grond van de Participatiewet. Onder 'aanpalende domeinen' wordt verstaan: publieke gezondheidszorg, geneeskundige zorg, langdurige zorg, onderwijs, welzijn, wonen, anders dan

²⁰ Kamerstukken II 2019/20, 29544, nr. 952.

²¹ <https://www.hetccv-woonoverlast.nl/doc/woonoverlast/helpen-en-ingrijpen-bij-woonoverlast-door-psychisch-kwetsbaren.pdf>, Kamerstukken II 2017/18, 29453, nr. 464.

²² https://www.dji.nl/binaries/120687_03_dji_infosheet_gevangeniswezen_april_2019_V4_tcm41-352270.pdf, white paper Koers en Kansen; Onderzoek 'Psychosociale criminogene factoren en neurobiologische kenmerken van mannelijke gedetineerden in Nederland', WODC, mei 2018.

²³ 'Overall rapportage Sociaal Domein 2017: wisselend bewolkt', SCP, p. 190.

²⁴ Zie onder andere: Raad voor het openbaar bestuur (juni 2017) - Zorg voor samenhangende zorg. Over zorgwetten die door gemeenten worden uitgevoerd; Kamerstukken II 2018/19, 34880, nr. 1.

²⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/02/14/programmastart-interbestuurlijk-programma-ibp>

²⁶ Zie ook: VNG 2018 Green paper Discussienotitie Zorg en Veiligheid; VNG 20150616 Focusblad decentralisaties sociaal domein en Veiligheid.

beschermd wonen op grond van de Wmo 2015, werk of ander inkomen, met uitzondering van inkomen op grond van de Participatiewet, openbare orde en veiligheid.

Deze aanpalende domeinen sluiten aan bij hetgeen al geregeld is in, met name, de Wmo 2015 en in de Jeugdwet. Zo voorziet de Jeugdwet in het bieden van jeugdhulp inclusief gesloten jeugdhulp, jeugdreclassering en kinderbeschermingsmaatregelen. De Wmo 2015 bepaalt in artikel 2.1.2 dat de gemeenteraad periodiek een plan vaststelt met betrekking tot het door het gemeentebestuur te voeren beleid met betrekking tot maatschappelijke ondersteuning waarbij dat plan in ieder geval omvat de beleidsvoornemens inzake de sociale samenhang, de toegankelijkheid van voorzieningen, diensten en ruimten voor mensen met een beperking te bevorderen, de veiligheid en leefbaarheid in de gemeente te bevorderen, alsmede huiselijk geweld te voorkomen en te bestrijden. In het beleidsplan dient bijzondere aandacht te worden gegeven aan 'een zo integraal mogelijke dienstverlening op het gebied van maatschappelijke ondersteuning, publieke gezondheid, preventie, zorg, jeugdhulp, onderwijs, welzijn, wonen, werk en inkomen'. Dit wetsvoorstel past dit artikel aan zodat duidelijk is dat de integrale aanpak betrekking heeft op het sociaal domein en de aanpalende domeinen. Feitelijk worden schuldhulpverlening en openbare orde en veiligheid als domeinen toegevoegd aan Wmo 2015 artikel 2.1.2, vierde lid, onder a. Daarmee wordt de integrale aanpak ook verankerd in het bestuurlijke beleid.

Aangezien de problematiek ook betrekking kan hebben op gezinsleden, voorziet het wetsvoorstel in een definitie van het begrip 'gezinslid' zodat er geen twijfel over bestaat dat (het onderzoek naar) de integrale aanpak zich niet alleen uitstrekt tot de persoon die zichzelf heeft gemeld, of ten aanzien van wie door derden een melding is gedaan, maar ook betrekking kan hebben op diens gezinsleden - indien noodzakelijk namelijk indien sprake is van samenhangende problematiek.

Gezien de diversiteit van meervoudige problematiek en de noodzaak tot maatwerk bevat het wetsvoorstel geen definitie van het begrip 'meervoudige problematiek'. De regering beoogt daarmee het risico te voorkomen dat specifieke wettelijke criteria een barrière zouden opwerpen voor de noodzakelijke brede blik en integrale aanpak. Uit de systematiek van het voorstel volgt dat het moet gaan om een combinatie van verschillende diensten of interventies die gelegen zijn op het gebied van het sociaal domein dan wel van een aanpalend domein, waarvan tenminste één dienst uit het sociaal domein aan de orde moet zijn. Vanzelfsprekend moet wel sprake zijn van onderlinge samenhang tussen de diensten of interventies.

Voor bepaalde bevoegdheden maakt het wetsvoorstel verder een onderscheid naar 'ernstige problematiek' (zie paragraaf 3.3.2). Ook hierbij geldt dat het wetsvoorstel deze niet definieert. Dat neemt niet weg dat vanuit haar zorgplicht het college, samen met betrokken partijen, daaraan nadere invulling dient te geven door middel van duidelijke werkinstructies, op een wijze die past bij de lokale en regionale context. Met betrekking tot de ernst van de problematiek kan met name gedacht worden aan de volgende aspecten: is er bijvoorbeeld sprake van onvoldoende vermogen bij de inwoner om in de eigen behoeften en bestaansvoorwaarden te voorzien (onderdak, voedsel, inkomen, sociale contacten, zelfzorg); is er sprake van een slechte gezondheid (lichamelijke en psychische problemen, middelengebruik); zijn er risico's voor de persoonlijke veiligheid en/of voor de veiligheid van andere personen, is er sprake van beperkt zelfinzicht in de problematiek of van zorg mijndend gedrag? Daarnaast kan sprake zijn van stagnerende effectiviteit van de dienstverlening of interventies door de verzoekende partij door gebrek aan coördinatie of omdat ondersteuning door andere partijen op essentiële leefgebieden ontbreekt. Mogelijk is er sprake van het onnodig langer aanhouden van problemen of zelfs gevaar van escalatie.

De integrale aanpak bij meervoudige problematiek kan zowel betrekking hebben op dienstverlening (inclusief hulpverlening of zorgverlening) als op interventies. De term 'interventies' wordt in dit wetsvoorstel gebruikt om ook andersoortige werkzaamheden dan 'dienstverlening' (op grond van het sociaal domein dan wel een aanpalend domein) bij de integrale aanpak van meervoudige problematiek te kunnen betrekken, bijvoorbeeld omdat er een gedwongen component bij komt kijken. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de inzet van gedwongen zorg op basis van de Wet verplichte Geestelijke Gezondheidszorg (Wvggz) en de Wet zorg en dwang (Wzd) of de taken van leerplichtambtenaren op grond van de Leerplichtwet.

Wat betreft 'openbare orde en veiligheid' als aanpalend domein, wordt hier ter nadere duiding toegelicht dat de betrokkenheid van partijen uit de strafrechtketen (voor zover zij zich bezighouden met strafrechtelijke rechtshandhaving of in het geval van de politie ook met hulpverlening) bij de integrale aanpak als bedoeld in dit wetsvoorstel, vooral tot doel heeft het voorkomen van (herhaald) dader- en slachtofferschap. Dit wetsvoorstel is er overigens uitdrukkelijk niet op gericht om te voorzien in ruimere mogelijkheden voor opsporing of vervolging. In praktijk zal betrokkenheid in het kader van dit wetsvoorstel vooral zien op afstemming of samenwerking met partijen uit de strafrechtketen daar waar al sprake is van een straf of maatregel, of waar wordt getracht die te voorkomen. Dat betreft voor volwassenen vooral politie en reclassering (3RO) en in voorkomende gevallen mogelijk de Dienst Justitiële Inrichtingen of zorgaanbieders forensische zorg (in het kader van re-integratie). Hierbij kan worden gedacht aan situaties zoals een wijkagent die zorgen of overlast meldt bij het college naar aanleiding van herhaalde bemoeienis met een huishouden, of aan de reclassering die voor een succesvolle re-integratie wil samenwerken met het college (of het omgekeerde). De vraag welke gegevens relevant kunnen zijn is in de praktijk afhankelijk van de casus. Het kan gaan om politiegegevens in de zin van de Wet politiegegevens (Wpg) en justitiële gegevens in de zin van de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens (Wjsg) en in voorkomende gevallen tenuitvoerleggingsgegevens of strafvorderlijke gegevens. Vanuit de jeugdbeschermings- en jeugdreclasseringstaken uit de Jeugdwet zijn met name partijen als de Raad voor de Kinderbescherming, Stichting Halt en Jeugdreclassering relevant.

3 De integrale en gecoördineerde aanpak – huidige praktijk, knelpunten en beoogde regeling

3.1 Huidige praktijk integrale aanpak

Een belangrijk aspect van de decentralisaties op het gebied van maatschappelijke ondersteuning, participatie en jeugdzorg die per 2015 zijn geëffectueerd, was dat burgers, die op enig moment in hun leven met problemen op verschillende leefgebieden worden geconfronteerd, door gemeenten via een integrale, persoonsgerichte aanpak worden ondersteund. In de Wmo 2015 is deze gedachte tot uitdrukking gebracht door de opdracht aan de gemeenteraad om periodiek een plan vast te stellen (artikel 2.1.2, vierde lid, Wmo 2015). Een vergelijkbare gedachte komt tot uitdrukking in artikel 2.1 sub f van de Jeugdwet.

De integrale persoonsgerichte aanpak vormt in praktijk een belangrijk element van de werkwijze van gemeenten sinds de decentralisaties in 2015. Deze integrale werkwijze houdt onder andere in dat waar nodig gemeenteambtenaren en betrokken professionals van verschillende partijen samenwerking zoeken zodat dienstverlening die wordt geleverd en eventuele interventies die worden gepleegd, elkaar aanvullen en niet onbedoeld tegenwerken. Bij deze samenwerkingen vervult de gemeente logischerwijs als 'spin het web' vaak een coördinerende rol. Dit wetsvoorstel laat onverlet dat gemeenten eigen keuzes kunnen maken bij de invulling van de integrale aanpak en hierbij passende organisatievormen, afhankelijk van de lokale en regionale situatie. Zo hebben

gemeenten veelal samen met andere partijen structurele overleggen georganiseerd om bepaalde casuïstiek gezamenlijk te bespreken om zo te komen tot een afgestemde aanpak. De werkwijze van dergelijke samenwerkingsverbanden is doorgaans vastgelegd in convenanten en privacy-protocollen. Gemeenten nemen daarbij zelf deel aan het casusoverleg, of besteden dit uit aan een andere betrokken partij.

Hieronder wordt kort ingegaan op enkele concrete praktijksituaties waarin het streven naar een integrale aanpak bij meervoudige problematiek tot uiting komt, binnen het sociaal domein in bijvoorbeeld de sociaal wijkteams, in samenwerkingsverbanden gericht op zorg en veiligheid, of bij meervoudige problematiek waarbij het sociaal domein en het onderwijs betrokken zijn, bijvoorbeeld bij kwetsbare jongeren en zogeheten ‘thuiszitters’.

3.1.1 Toegang tot ondersteuning sociaal domein

Sinds 2015 organiseren gemeenten de toegang tot zorg- en ondersteuning veelal in de vorm van sociale (wijk)teams. Uit onderzoek²⁷ blijkt dat 83% van de gemeenten met dergelijke teams werkt. Daarin wordt voor de wijkteams de volgende definitie gehanteerd: “teams die integraal, generalistisch, interdisciplinair en outreachend werken ten behoeve van de zorg- en dienstverlening die een bepaalde gemeente biedt aan zijn inwoners in het kader van de Wmo 2015, Jeugdwet en Participatiewet”. De sociale (wijk)teams zijn in bijna de helft van de gemeenten in eigen beheer (met voornamelijk gemeenteambtenaren) georganiseerd terwijl deze in de andere helft van de gemeenten zijn uitbesteed aan derde partijen.²⁸

De sociale wijkteams zijn vaak direct toegankelijk voor inwoners. Het onderzoek onderscheidt verschillende soorten sociale (wijk)teams: gericht op alle hulpvragen (zowel enkelvoudig als complex), gericht op alleen meervoudige of complexe hulpvragen, gericht op specifieke doelgroepen of onderwerpen, of ingericht als generalistische voorpost voor de specifieke teams. Vaak zijn aparte teams ingericht voor Jeugd en Gezin en voor Werk en Inkomen. Ook de toegang tot schuldhulpverlening kan gescheiden zijn ingericht. Het sociale (wijk)team beschikt vaak over medewerkers met specifieke expertise bijvoorbeeld op het gebied van schuldhulpverlening. De inrichting van integrale teams betekent niet dat daarmee ook de gewenste integrale aanpak voldoende tot stand kan komen, mede omdat het wettelijk kader onvoldoende mogelijkheden biedt voor de noodzakelijke uitwisseling van persoonsgegevens (zie par 1.1 en par 3.3).

Daarnaast vinden professionals het lastig om te komen tot een integrale aanpak bij complexe problematiek, vooral voor wat betreft het maken van een integrale probleemanalyse en het helder krijgen van de rol van de regisserende professional, zo blijkt uit onderzoek.²⁹ Bij dit type huishoudens, met (meerdere) ondersteuningsvragen, zijn meerdere partijen betrokken die elk een regisseursfunctie vervullen. Het verbinden van deze partijen is een essentieel onderdeel van de ‘één gezin, één plan, één regisseur’ gedachte die de basis moet vormen van een door alle betrokkenen gedragen plan. Zo kan worden bepaald welke inzet op welk moment het beste resultaat oplevert voor de cliënt en wanneer een andere inzet daar (tijdelijk) voor moet wijken.

²⁷ Movisie 2018, Sociale (wijk)teams opnieuw uitgelicht. Derde landelijke peiling onder gemeenten (zomer 2017).

²⁸ In enkele gemeenten is het uitbesteed aan één hoofdaanbieder, is het uitbesteed aan een opgerichte rechtspersoon of is deze op andere wijze ingericht.

²⁹ Integraal werken in de wijk, 10 aandachtsgebieden voor functioneren sociale wijkteams, Movisie, februari 2020.

3.1.2 Samenwerkingsverbanden en verbinding met zorg en veiligheid

Gezien de vaak voorkomende samenloop van sociale problematiek waarbij ook sprake is van overlast, onveiligheid of (potentiele) criminaliteit organiseren gemeenten afstemming over de gewenste aanpak, zowel bestuurlijk als op casusniveau, waarbij naast partners uit het sociaal- of zorgdomein ook politie en/of justitiële partijen betrokken worden. Dergelijke overleggen kunnen gericht zijn op specifieke doelgroepen, zoals jeugd of personen met verward gedrag, of een breder karakter hebben. In de praktijk blijkt echter dat in onvoldoende mate een wettelijke taak is vastgelegd voor gemeenten om daarbij op casusniveau een coördinerende rol te vervullen en hiervoor de benodigde persoonsgegevens te verwerken (zie par. 3.3).

Een voorbeeld van een dergelijke samenwerking zijn de zogenoemde zorg- en veiligheidshuizen (ZVH) waar veelal de integrale aanpak van meervoudige problematiek met een sterke justitiële component plaatsvindt. Het ZVH is een samenwerkingsverband waarin zorg- en strafpartijen en gemeenten, onder eenduidige regie, werken aan complexe zorg- en veiligheidsproblemen. Doelstelling is het voorkomen en verminderen van recidive, (ernstige) overlast, criminaliteit en maatschappelijke uitval bij complexe problemen, door een combinatie van zorg, bestuurlijke interventie en repressie in te zetten. Hiermee wordt ook bijgedragen aan een verbeterde veiligheid(sbeleving) als onderdeel van het integrale veiligheidsbeleid. Met deze vorm van samenwerking wordt voorkomen dat partnerorganisaties ieder slechts een gedeelte van de problematiek aanpakt of langs elkaar heen werkt. Sinds 2013 ligt die beleidsregie op de ZVH bij de gemeente.³⁰

3.1.3 Samenwerkingsvormen binnen het onderwijsdomein

Zoals vermeld in paragraaf 2.1. is een school vaak een eerste 'vindplaats' van problemen waar kinderen of jongeren zelf, of gerelateerd aan hun gezinssituatie, mee kampen. Binnen het onderwijsdomein zijn vele partijen betrokken die in aanraking komen met kinderen en jongeren die kampen met problematiek in het gemeentelijk sociaal domein, zowel bestuurlijk als casusgericht. Zo zijn gemeenten op grond van artikel 2.2, derde lid, Jeugdwet gehouden om op overeenstemming gericht overleg (OOGO) te voeren met het onderwijs over onder andere de aansluiting op jeugdzorg en het bieden van ondersteuning aan jongeren.³¹ Verder zijn gemeenten uit hoofde van de Leerplichtwet verantwoordelijk voor de handhaving van de leerplicht en de uitvoering van de regionale meld- en coördinatiefunctie.³² Het bevoegd gezag van een school heeft op voet van de Wet passend onderwijs een zorgplicht jegens de leerling. Op bestuurlijk niveau werken schoolbesturen in het primair en voortgezet onderwijs (vaak gemeente-overstijgend) samen binnen het regionale samenwerkingsverband passend onderwijs. Deze samenwerkingsverbanden hebben onder andere als wettelijke taak om een ondersteuningsplan te maken waarin onder andere wordt vastgelegd hoe kinderen en jongeren die extra ondersteuning nodig hebben, passende begeleiding in het onderwijs kunnen krijgen.

Indien een leerling ondersteuning krijgt kunnen daarbij, afhankelijk van de situatie, verschillende professionals betrokken zijn, zoals docent, intern begeleider of zorgcoördinator, orthopedagoog,

³⁰ Ministerie van JenV (2013), Landelijke kader Veiligheidshuizen: vóór en dóór partners. VNG (2016), Zorg voor het Veiligheidshuis: De gemeente aan zet.

³¹ De samenwerkingsverbanden zijn op basis van een spiegelbepaling in de onderwijswetgeving gehouden om een OOGO te voeren met de gemeente over het ondersteuningsplan.

³² Zie voor meer informatie over de regionale meld- en coördinatiefunctie: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/vsv/regionaal-samenwerken-tegen-schooluitval>.

psycholoog, ambulant begeleider, schoolmaatschappelijk werker, schoolarts, etc. In zogeheten zorgadviesteams (ZAT) of multidisciplinaire overleggen (MDO) werken zij samen met het doel passende en afgestemde hulp voor kinderen die ondersteuning nodig hebben in te zetten.³³ Al de bovenstaande partijen kunnen geconfronteerd worden met casuïstiek waarbij zij aanleiding hebben om te vermoeden dat er sprake is van meervoudige problematiek waarbij ook de inzet van voorzieningen in het sociaal domein nodig is. Bijvoorbeeld omdat de problemen op school samenhangen met problemen in de thuissituatie van de leerling, zoals schulden, of andere problemen op het gebied van zelfredzaamheid van de ouders. De Jeugdwet biedt wel de mogelijkheid voor samenwerking tussen college en de school met het oog op de inzet van jeugdhulp. Maar de sociaal domein- en onderwijs wetten, bieden op dit moment geen duidelijk juridisch kader voor de gegevensverwerking die nodig is om te kunnen komen tot een integrale aanpak waarbij de problemen van de ouders en de problemen op het gebied van opvoeding en onderwijs in samenhang worden opgepakt.

3.1.4 *Processtappen coördinatie bij integrale aanpak*

In diverse rapporten en handreikingen is beschreven hoe samenwerkende partijen op zorgvuldige wijze tot een integrale aanpak en een passende uitwisseling van persoonsgegevens kunnen komen.³⁴ Samengevat gaat het daarbij om een modellering van het samenwerkingsproces volgens de volgende processtappen:

Intake	In deze fase wordt een inschatting gemaakt waar de beantwoording van de vraag van de inwoner of de behandeling van de casus het best kan plaatsvinden.
Onderzoek, verrijking en triage	In de onderzoeksfase wordt dieper ingegaan op de problematiek. Welke problemen worden ervaren, welke hulp of voorzieningen worden al ingezet, op welke leefgebieden is nog ondersteuning nodig en welke partijen moeten bij de integrale aanpak worden betrokken? Voor zover noodzakelijk worden de beschikbare gegevens aangevuld (verrijkt) door navraag te doen bij betrokken partijen of in de eigen datasystemen. Ook kan beoordeeld worden (triage) waar de casus het beste behandeld kan worden. Deze fase wordt doorgaans afgerond met een schriftelijk verslag van bevindingen.
Casusoverleg	Indien noodzakelijk, wordt een casusoverleg georganiseerd. Daarin komen de noodzakelijke partijen bij elkaar om tot een beter begrip van de situatie en een samenhangende aanpak te komen en verdere afspraken te maken. Deze worden vastgelegd in een werkplan. Ook wordt afgesproken wie aanspreekpunt is voor de inwoner (of diens huishouden). Naast professionals neemt vaak ook de inwoner zelf deel aan het casusoverleg, zodat zijn wensen en behoeften kunnen worden betrokken. ³⁵
Coördinatie	Bij de integrale aanpak worden meestal afspraken gemaakt over afstemming, monitoring, evaluatie en eventuele bijstelling van het werkplan (ook wel

³³ De aansluiting met het college loopt vaak via een schoolmaatschappelijk werker of via een medewerker van een wijkteam of een Centrum voor Jeugd en Gezin die participeert in een ZAT of MDO van een school.

³⁴ Privacy en integrale toeleiding en dienstverlening sociaal domein, Informatiebeveiligingsdienst VNG, Den Haag 2019. Handvat gegevensdeling en privacy zorg- en veiligheid 2.0, landelijke stuurgroep zorg en veiligheid, Den Haag 2019. De wijkteambenadering nader bekeken, CPB, Den Haag 2019. Regie sociaal domein, website van Toezicht Sociaal Domein.

³⁵ Ook in de zorg- en veiligheidshuizen, waar het vaak moeilijk is om medewerking van betrokkene te krijgen, wordt hiermee geëxperimenteerd.

aangeduid als ‘procesregie’). Meestal is een partij verantwoordelijk voor de coördinatie, bijvoorbeeld een wijkteam-medewerker (namens het college), of een procesregisseur in het zorg- en veiligheidshuis. De coördinatie houdt overigens niet in dat het college taken en verantwoordelijkheden overneemt van de bij de uitvoering van het werkplan betrokken partijen.

Afsluiting

Als de noodzaak voor coördinatie namens het college verdwenen is, wordt de zaak afgesloten. Er worden afspraken gemaakt met de burger of het huishouden wat te doen in geval van terugval. Na afsluiting van de zaak wordt ook het coördinatie dossier, na een beperkte tijd te zijn bewaard, vernietigd.

3.2 Knelpunten bij de verwerking van persoonsgegevens voor de integrale aanpak

Zoals in de inleiding genoemd, lopen gemeenten en andere betrokken partijen die gegevens willen uitwisselen in het kader van een integrale aanpak aan tegen juridische bezwaren. Het wettelijk kader in het sociaal domein is namelijk onvoldoende expliciet over de opdracht tot een integrale aanpak bij meervoudige problematiek en de gegevensverwerkingen die daarvoor zijn toegestaan. De Autoriteit Persoonsgegevens (hierna: AP) heeft hier diverse malen op gewezen.³⁶ Dit leidt tot terughoudendheid bij organisaties en handelingsverlegenheid bij professionals, ook in gevallen waarbij gegevensuitwisseling noodzakelijk is voor een integrale aanpak. Hierdoor komt het voor dat de integrale aanpak niet tot stand komt waar dit voor een goede ondersteuning van de burger wel wenselijk was geweest. Bovendien wordt de samenwerking tussen partijen bemoeilijkt.

Dit wetsvoorstel beoogt te voorzien in een verbetering en verduidelijking van het wettelijk kader, door de volgende knelpunten te adresseren:

- a. het ontbreken van een juridische grondslag voor de gegevensverwerking die nodig is voor het tot stand brengen en kunnen coördineren van een integrale aanpak bij meervoudige problematiek in het sociaal domein, zoals beschreven in paragraaf 2.1 (volgens het adagium ‘één gezin, één plan, één regisseur’);
- b. de wettelijke belemmeringen in de vier sociaal domein wetten (de Wmo 2015, Jeugdwet, Participatiewet en Wet gemeentelijke schuldhulpverlening) ten aanzien van hergebruik van persoonsgegevens binnen de context van het sociaal domein;
- c. de beperkingen die gelden bij verstrekking van gegevens door partijen ten behoeve van de totstandkoming en coördinatie van de integrale aanpak, als gevolg van de vereisten van doelbinding, geheimhoudingsbepalingen en gesloten verstrekkingenregimes;
- d. beperkingen aan verstrekking van gegevens door partijen aan elkaar, voor zover het voeren van een casusoverleg dit impliceert, als gevolg van het ontbreken van een wettelijk kader voor de uitwisseling van gegevens tussen partijen voor het voeren van casusoverleg;
- e. de onduidelijkheid over de verantwoordelijkheid voor de gegevensverwerking bij de integrale aanpak bij meervoudige problematiek.

³⁶ Met name in de Brief van toenmalig college van Bescherming Persoonsgegevens naar aanleiding van rapport over de rol van toestemming in het sociaal domein aan de minister van BZK van 18 april 2016, z2015- 00280; Zie ook Kamerstukken II 2015/16, 32 761, nr. 98.

3.2.1 *Ontbreken van grondslag voor de gegevensverwerking t.b.v. de integrale aanpak*

De kritiek van de AP is dat de gegevensverwerking, die nodig is om een integrale aanpak goed te kunnen toepassen, momenteel niet op een van de in de AVG genoemde rechtsgrondslagen kan worden gebaseerd. Dat komt in de eerste plaats omdat de huidige sociaal domeinwetten niet voorzien in expliciete wettelijke taken voor het college. Daarnaast kan volgens de AP ook geen beroep worden gedaan op eventuele ‘toestemming’ door betrokkene, als rechtsgrondslag voor rechtmatige gegevensverwerking. In de verhouding tussen overheid en burger is immers sprake van een afhankelijkheidsrelatie waardoor deze toestemming dus niet geacht kan worden in vrijheid te zijn gegeven.³⁷

Hoewel de sociaal domein wetten bepalingen bevatten met betrekking tot een integrale aanpak, hebben deze slechts betrekking op het maken van een integraal plan op beleidsniveau. De AP heeft gesteld dat deze bepalingen niet als grondslag voor de verwerking van persoonsgegevens kunnen dienen ten behoeve van een integrale aanpak in individuele gevallen.³⁸

3.2.2 *Wettelijke belemmeringen voor hergebruik binnen het sociaal domein*

De AVG bepaalt dat persoonsgegevens alleen mogen worden verzameld en verwerkt voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden. Wanneer de gegevens later voor een ander doel worden gebruikt, dan moet dat nieuwe doel verenigbaar zijn met het oorspronkelijke verzameldoel. Dit staat bekend als het principe van doelbinding. Een uitzondering hierop is, dat het hergebruik gebaseerd is op een wettelijke bepaling ter waarborging van de in artikel 23, eerste lid AVG bedoelde doelstellingen.

De huidige sociaal domeinwetten hebben elk een nauw omschreven doel, waardoor een eventueel hergebruik van gegevens niet kan worden gebaseerd op een verenigbaar doel. Evenmin bevatten deze wetten momenteel een wettelijke grondslag, waarop een eventueel hergebruik van gegevens kan worden gebaseerd. Ook de AP heeft hierop gewezen.³⁹ Hierdoor is het hergebruik van gegevens waarover het college in het kader van haar sociaal domeintaken beschikt ten behoeve van een integrale aanpak niet mogelijk.

Op grond van artikel 5.1.1 van de Wmo 2015 is het college weliswaar bevoegd om gegevens te hergebruiken die het heeft verkregen op grond van de Jeugdwet, Participatiewet of de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Echter, het college mag deze gegevens uitsluitend gebruiken voor zover dit noodzakelijk is met het oog op het beoordelen van een aanvraag voor een maatwerkvoorziening in het kader van de Wmo 2015. Daarnaast bepaalt de Wmo 2015 dat het college deze gegevens uitsluitend mag gebruiken voor zover de cliënt daar uitdrukkelijk toestemming voor heeft verleend. Aan dit laatste kleef het bezwaar dat gezien de afhankelijkheidsrelatie tussen burger en overheid deze toestemming niet geacht kan worden in vrijheid te zijn gegeven.

3.2.3 *Beperkingen die gelden bij het verstrekken van gegevens voor de integrale aanpak*

Om het doelbindingsprincipe zoals beschreven in paragraaf 3.2.2 te kunnen doorbreken kennen de sociaal domeinwetten diverse bepalingen die het mogelijk maken voor andere partijen in het sociaal domein om persoonsgegevens te verstrekken ten behoeve van de taken van het college in het kader

³⁷ Zie vorige voetnoot.

³⁸ Zie vorige voetnoot.

³⁹ Zie vorige voetnoot.

van de afzonderlijke wetten: de Wmo 2015, Jeugdwet, Participatiewet en Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Veelal zijn deze bepalingen geformuleerd als een wettelijke verplichting. Op die manier maken ze ook verstrekking mogelijk met doorbreking van het principe van doelbinding, en tevens als er een geheimhouding rust op de gegevens van de verstrekker.

Zo kent de Jeugdwet bijvoorbeeld in artikel 7.4.0 tweede en derde lid, een verplichting voor de jeugdhulpaanbieder en de jeugdhulpverlener om het college de gegevens te verstrekken die noodzakelijk zijn ten behoeve van het bepalen van de behoefte aan jeugdhulp of het doen van een verzoek tot onderzoek aan de Raad van de Kinderbescherming. Waarbij overigens de afweging welke gegevens noodzakelijk zijn om te verstrekken blijft bij de jeugdhulpaanbieder dan wel de jeugdhulpverlener.

In lijn met het ontbreken van een expliciete wettelijke taak voor het college om te komen tot een integrale aanpak en de coördinatie daarop, bestaan er geen bepalingen die het mogelijk maken voor partijen om gegevens te verstrekken aan het college ten behoeve daarvan, zo nodig met doorbreking van doelbinding en eventuele geheimhoudingsplichten, en indien van toepassing, in uitzondering op een gesloten verstrekkingenregime, zoals deze geldt op grond van de Wet politiegegevens en de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens. Hierdoor is het niet goed mogelijk om de informatie bij elkaar te krijgen en de samenwerking en afstemming te realiseren die nodig is om de burger die kampt met meervoudige problematiek integraal te ondersteunen.

3.2.4 Casusoverleg en multilaterale gegevensverstrekking

Tijdens een casusoverleg wisselen meerdere partijen in een multidisciplinair overleg persoonsgegevens met elkaar uit. Het doel is een beter begrip van de situatie en de achterliggende problematiek, om zo te komen tot een integrale aanpak waarin de activiteiten van de betrokken partijen op elkaar zijn afgestemd. Tijdens de uitvoering van een integrale aanpak kunnen ook tussentijdse casus-overleggen plaats vinden ten behoeve van tussentijdse afstemming.

In het geval van een (casus)overleg is sprake van verwerking van persoonsgegevens zoals bedoeld in de AVG.⁴⁰ De huidige regelgeving over gegevensverwerking biedt echter geen duidelijk kader voor gegevensuitwisseling tussen partijen tijdens een casusoverleg. De regelgeving gaat vooral uit van bilaterale gegevensverstrekking en biedt onvoldoende ruimte voor multilaterale gegevensverstrekking zoals die plaats vindt tijdens een casusoverleg. Dit stelt de huidige praktijk voor een aantal problemen.

De huidige wetgeving vereist dat elke deelnemer, op basis van de eigen taken en de taken van elke afzonderlijke deelnemer, bepaalt welke deelnemer(s) aan het overleg kennis mag of mogen nemen van de informatie die hij in wil brengen. Dit is een zeer complexe opgave en kan er bovendien toe leiden dat partijen die wel noodzakelijk zijn voor de integrale aanpak niet samen mogen participeren in een casusoverleg, waardoor er een onvolledig beeld van de problematiek ontstaat. Het gevolg kan dan zijn dat er geen effectieve integrale aanpak tot stand komt.

In de uitvoeringspraktijk zijn handvatten ontwikkeld om de complexe opgave waarvoor het casusoverleg partijen stelt in goede banen te leiden. Een vaak aangehaald voorbeeld is de handreiking Gegevensuitwisseling bij samenwerking rond casuïstiek in het zorg- en veiligheidsdomein (beter bekend als 'handvat gegevensdeling Zorg en Veiligheid'). In deze

⁴⁰ Hoewel het gaat om mondelinge overdracht van gegevens, betreft het immers gegevens die – met referentie aan artikel 2, eerste lid, AVG – in de regel 'in een bestand zijn opgenomen'. Bovendien is de uitkomst van het overleg in de meeste gevallen 'bestemd om in een bestand te worden opgenomen'.

uitgebreide handreiking is voor elke ketenpartner in het zorg- en veiligheidshuis aangegeven op welke grondslagen deze kennis mag inbrengen in een casusoverleg of kennis mag nemen van hetgeen wordt ingebracht. Daarnaast zijn spelregels afgesproken voor de omgang met de gegevens die tijdens een casusoverleg worden ingebracht, om het risico van onnodige en te ruime verspreiding van gegevens die in het casusoverleg worden besproken te beperken.

Hoewel dergelijke handvatten belangrijk zijn, lossen ze het fundamentele dilemma van het ontbreken van een juridisch kader voor de situatie van een casusoverleg en de multilaterale gegevensverstrekking die daar plaats vindt niet op. Daardoor blijft het risico bestaan dat noodzakelijke partijen niet samen aan tafel kunnen komen en noodzakelijke informatie niet of onvoldoende bij elkaar komt.

3.2.5 Onduidelijkheid over de verwerkingsverantwoordelijke

In het kader van de AVG dient er altijd een verwerkingsverantwoordelijke te zijn voor de verwerking van persoonsgegevens. De verwerkingsverantwoordelijke is degene die doel en middelen van de gegevensverwerking bepaalt. Indien een burger zijn rechten in het kader van de AVG wil uitoefenen, kan hij daartoe een verzoek indienen bij de verwerkingsverantwoordelijke. Mede door het ontbreken van een duidelijke taak voor de integrale aanpak en de coördinatie ervan, is voor de burger niet duidelijk welke partij verantwoordelijk is voor de gegevensverwerking als meerdere partijen samenwerken in het kader van de integrale aanpak. Voor de burger is dan onduidelijk wie hij kan aanspreken als hij zijn rechten wil uitoefenen.

De AVG biedt wel de mogelijkheid van een gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijkheid voor samenwerkingsverbanden. Partijen moeten dan onderling afspraken maken op welke wijze de burger zijn rechten kan uitoefenen. Vaste samenwerkingsverbanden die opereren op basis van convenanten werken veelal op die manier. Echter veel samenwerking tussen partijen vindt niet plaats binnen vaste samenwerkingsverbanden, maar binnen tijdelijke coalities van wisselende partijen op basis van de aard van de problematiek van de burger. De figuur van de gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijkheid biedt dan geen goede oplossing.

Tot slot, is het in deze context relevant om een knelpunt in de uitvoeringspraktijk te benoemen waarin dit wetsvoorstel niet kan voorzien. Dit knelpunt heeft betrekking op de verdeling van verantwoordelijkheden bij de uitbesteding van gemeentelijke taken. Veel gemeenten hebben taken van het college uitbesteed aan een sociaal wijkteamorganisatie, bijvoorbeeld in de vorm van een onafhankelijke stichting of een samenwerking van hulpverlenende instellingen. Deze organisaties bieden vaak ook algemene voorzieningen aan zoals vrij toegankelijke jeugdhulp, of maatschappelijk werk. In dergelijke situaties kan er verwarring optreden over de vraag welke gegevensverwerkingen vallen onder wiens verantwoordelijkheid en welke regels op de gegevensverwerking van toepassing zijn. Het is aan de gemeente die kiest voor een bepaalde vorm van de uitbesteding van taken, om daarbij met de desbetreffende organisatie duidelijke afspraken te maken over de verwerking van persoonsgegevens.⁴¹ Dit wetsvoorstel kan door verantwoordelijkheden explicieter te beleggen wel meer duidelijkheid scheppen over hoe de verantwoordelijkheden liggen.

Een voorbeeld

Het college heeft de taken in het kader van toeleiding naar jeugdhulp uitbesteed aan een wijkteamorganisatie. Deze organisatie biedt ook vrij toegankelijke jeugdhulp aan. Het college en de

⁴¹ <https://www.programmasociaaldomein.nl/trajecten/uitwisseling-persoonsgegevens-en-privacy-upp/nieuws/2019/03/08/index>

wijkteamorganisatie zullen dan afspraken moeten maken wanneer werkzaamheden vallen onder taken van het college en wanneer deze vallen onder jeugdhulpverlening. Ook zal het voor de betrokken burger duidelijk moeten zijn in welke hoedanigheid hij met iemand spreekt. Op de gegevens die verwerkt worden ten behoeve van de eerste zijn de bepalingen uit de Jeugdwet van toepassing die betrekking hebben op de toeleidingstaken van het college. Over deze gegevens mag het college beschikken. Op de gegevens die verwerkt worden ten behoeve van het tweede zijn de bepalingen uit de Jeugdwet van toepassing die betrekking hebben op de jeugdhulpverlener. Op het dossier van de jeugdhulpverlener rust een strikte geheimhoudingsplicht die geborgd wordt door het tuchtrecht. Als er geen goede afspraken zijn tussen college en de uitvoerende organisatie, is het zowel voor de hulpverlener als voor de betrokkene niet duidelijk welke regels van toepassing zijn en wie beslist over de verwerking van de gegevens. Dit leidt in de praktijk tot veel verwarring en kan er bijvoorbeeld toe leiden dat een jeugdhulpverlener die taken uitvoert namens het college hierop ten onrechte de geheimhoudingsplicht van een jeugdhulpverlener toepast. Ook het omgekeerde komt voor. Dat informatie die eigenlijk in een jeugdhulpdossier thuishoort, in het toeleidingsdossier namens het college terecht komt.

3.3 Beoogde wettelijke taken voor een integrale en gecoördineerde aanpak

Om tegemoet te komen aan de hierboven geschetste knelpunten, voorziet dit wetsvoorstel in de eerste plaats in het (wettelijk) vastleggen van de taken en bevoegdheden die het college nodig heeft voor de integrale en gecoördineerde aanpak van meervoudige problematiek. Daarnaast beoogt het wetsvoorstel te voorzien in een regeling met betrekking tot de daarvoor benodigde verwerking van persoonsgegevens (zie paragraaf 3.4). Voor de goede orde zij vermeld dat beide regelingen – de wettelijke taken voor het college en de nieuwe bepalingen over gegevensverwerking – nodig zijn om het college in staat te stellen de integrale aanpak van meervoudige problematiek beter te kunnen uitvoeren.

In aansluiting op het kabinetsbeleid en de huidige praktijk van de integrale aanpak (zie hoofdstuk 1 en paragraaf 3.1) wordt met dit wetsvoorstel beoogd in de Wmo 2015 de volgende taken voor het college vast te leggen, die nodig zijn om een integrale en gecoördineerde aanpak te kunnen uitvoeren:

- Het in concrete gevallen verrichten van *onderzoek* naar de problemen die spelen, welke hulp al wordt verleend en welke hulp op grond van de vier sociaal domeinwetten nog meer zou moeten worden verleend. Als daartoe aanleiding is, kan het college ook partijen uit aanpalende domeinen bij het onderzoek betrekken.
- Opdracht tot het opstellen van een *werkplan*. Indien uit het onderzoek blijkt dat het aan één cliënt verstrekken van meer dan één dienst uit het sociaal domein in een gecoördineerde aanpak van deze diensten kan bijdragen aan een oplossing, is het college *verplicht* een werkplan op te stellen. Hetzelfde geldt indien het gaat om het verstrekken van diensten uit het sociaal domein aan meerdere gezinsleden.
- Bevoegdheid tot het opstellen van een *werkplan*. Indien er één dienst uit het sociaal domein en één dienst (of interventie) uit een aanpalend domein speelt, *kan* het college een werkplan opstellen.
- Het zorg dragen voor *coördinatie*: het college draagt er zorg voor dat de uitvoering van een werkplan wordt gecoördineerd en wijst daartoe een persoon als coördinator aan.
- Het in voorkomende gevallen organiseren van een *casusoverleg*. Onderdeel van het onderzoek, dan wel de integrale aanpak kan zijn dat het college en bij coördinatie van het

werkplan, de aangewezen coördinator, een casuoverleg met de betrokken partijen organiseert.

Dit wetsvoorstel beoogt met deze taken een wettelijke grondslag te creëren voor de verwerking van persoonsgegevens door het college ten behoeve van de verschillende onderdelen van de integrale aanpak. Deze grondslag is gelegen in artikel 6, eerste lid onderdeel e van de AVG: de verwerking is noodzakelijk voor de uitvoering van een taak van algemeen belang of de uitoefening van openbaar gezag.

Het onderzoek kan worden toegepast in twee praktijksituaties. Deze worden hieronder toegelicht. Ook wordt het werkplan en de coördinatie toegelicht. Het casuoverleg wordt toegelicht in paragraaf 3.4.

3.3.1 *Onderzoek na hulpvraag inwoner; maatwerk in samenspraak*

Een burger met een hulpvraag op basis van de Wmo 2015, Jeugdwet, Participatiewet of Wet gemeentelijke schuldhulpverlening kan zich melden bij de gemeente waarin hij woont. Bij de melding of tijdens het daaropvolgende onderzoek kan blijken dat hij, of een van de gezinsleden, mogelijk ook behoefte heeft aan (andere) dienstverlening. Het college is dan op basis van dit wetsvoorstel verplicht om dit nader te onderzoeken. Het onderzoek wordt uitgevoerd in samenspraak met de cliënt en betrokken gezinsleden.

Het wetsvoorstel regelt dat het college bij het onderzoek in samenspraak met de cliënt nagaat: welke problemen er spelen, of er sprake is van al lopende dienstverlening vanuit de sociaal domeinwetten of op aanpalende domeinen, welke diensten kunnen bijdragen aan de oplossing van de problemen en of er sprake is van samenhangende problematiek waarvoor een gecoördineerde aanpak wenselijk is. Als daar aanleiding toe is, kan ook ter sprake komen of sprake is van (mogelijke) interventies. Het onderzoek resulteert in een terugkoppeling van de uitkomsten naar de cliënt en zo nodig in een werkplan. Het wetsvoorstel geeft aan welke elementen in ieder geval in het werkplan moeten worden opgenomen. Naast inzicht in de lopende en benodigde diensten betreft dit afspraken over de coördinatie, evaluatie en beëindiging van de integrale aanpak.

Het wetsvoorstel biedt verder geen kaders voor de reikwijdte van het onderzoek en de te betrekken partijen. Juist omdat het om zeer uiteenlopende individuele problemen gaat, zouden meer specifieke wettelijke criteria een barrière kunnen opwerpen voor de noodzakelijke brede blik en integrale aanpak en het te leveren maatwerk. Dat wil echter niet zeggen dat het college van iedere betrokkene op ieder terrein na moet gaan of er al dan niet problemen spelen en zo ja, welke. Het college mag niet standaard bij elke melding een breed onderzoek starten (mag niet op 'fishing expedition'). Zoals de AP in zijn onderzoeken naar het werken met zelfredzaamheidsmatrices in Nijmegen en Zaanstad heeft aangegeven⁴², zou dat een onnodige inbreuk op de privacy betekenen. Het is ook niet toegestaan om zonder aanleiding de cliënt het hemd van het lijf te vragen, zoals de gemeentelijke Ombudsman Rotterdam constateerde.⁴³ Maar wel mogen die vragen worden gesteld, die gelet op de gang van het gesprek of op wat de betrokken medewerker vanuit diens professionaliteit waarneemt, relevant kunnen zijn om vast te stellen of meer nodig is dan door de cliënt in eerste instantie is gevraagd. Verder moet het college in de uitvoering van het onderzoek conform de algemene principes van de AVG een stapsgewijze benadering volgen om het risico van onnodige of disproportionele inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de burger of zijn gezin te

⁴² Gegevensverwerking gemeente Nijmegen bij toeleiding naar hulp - Rapport definitieve bevindingen z2016-11841 (2018), Gegevensverwerking gemeente Zaanstad bij toeleiding naar hulp - Rapport definitieve bevindingen z2016-11845 (2018).

⁴³ <https://www.ombudsmanrotterdam.nl/wp-content/uploads/2017/01/Rapport-Het-hemd-van-het-lijf-jan.-2017.pdf>

voorkomen door de verwerking van persoonsgegevens in elke stap te minimaliseren. Vanuit haar zorgplicht dient het college nadere invulling te geven aan de werkwijze van het onderzoek door middel van duidelijke werkinstructies.

Hoe blijkt tijdens het verzoek van de cliënt of het onderzoek dat er (mogelijk) sprake is van meervoudige problematiek? Ten eerste doordat de betrokkene zelf aangeeft dat hij (of gezinsleden) problemen op meerdere domeinen ervaart. Ook kan de hulpvraag betrekking hebben op problematiek die vaak samenhangt met andere problemen of die effect heeft op andere gezinsleden. Daarnaast mag een gemeente de cliënt ook altijd de vraag stellen of er, naast de dienst waarvoor men komt, nog sprake is van een behoefte aan andere diensten en zo ja, vervolgvragen stellen. Indien iemand zich bijvoorbeeld voor een bijstandsuitkering meldt, mag de gemeente bij de betrokkene informeren of er ook sprake is van schulden waar ondersteuning bij nodig is. Immers schulden komen relatief vaak voor bij mensen met inkomensproblematiek. Het is verder mogelijk dat de medewerker die het verzoek behandelt en het onderzoek uitvoert op basis van eigen waarneming vaststelt dat er mogelijk sprake is van meervoudige problematiek. Bijvoorbeeld vanwege verward gedrag, zichtbare verwaarlozing van zichzelf, gezinsleden of de woning. In dergelijke situaties kan de betreffende medewerker namens het college in samenspraak met de betrokkene(n) onderzoeken of sprake is van problematiek op meerdere domeinen en of een integrale aanpak kan bijdragen aan de oplossing daarvan. Echter als betrokkene aangeeft dat er geen problemen spelen of niet wil dat deze in het onderzoek worden betrokken, mag er geen verder onderzoek naar gedaan worden als gevolg van de bepaling dat het onderzoek in samenspraak met de cliënt wordt uitgevoerd.

Met samenspraak wordt hier bedoeld dat gestreefd wordt naar actieve betrokkenheid van de cliënt. De medewerker die namens het college deze taak uitvoert, geeft uitleg en motiveert waarom hij bepaalde vragen stelt en waarom hij bepaalde domeinen en partijen bij het onderzoek en de integrale aanpak wil betrekken. Als er verschil van inzicht is tussen betrokkene(n) en het college over de reikwijdte van het onderzoek, dan mag het college vanzelfsprekend aangeven wat de consequenties kunnen zijn van een beperkte reikwijdte en proberen samen tot een oplossing te komen. Lukt dat niet, dan is in deze situatie de wens van de betrokkene(n) leidend. Het onderzoek wordt dan beperkt tot de hulpvraag die de cliënt en mogelijk zijn gezinsleden, zelf heeft en tot de domeinen die de cliënt in het onderzoek wil laten betrekken.

3.3.2 *Onderzoek op verzoek professional: criteria ernstige problematiek en beperkte samenspraak cliënt*

In het geval van *ernstige problematiek* waarbij een reeds betrokken instantie of professional de noodzaak voor een integrale aanpak signaleert, kan deze het college verzoeken om onderzoek te doen ten behoeve van een integrale aanpak. Het college kan naar aanleiding van zo'n verzoek een onderzoek instellen indien zo'n onderzoek gelet op de ernst van de problemen behulpzaam zou kunnen zijn voor een integrale aanpak van de problemen van deze persoon of zijn gezin.

Indien het college een onderzoek instelt, dan wordt dat in deze situatie uitgevoerd 'voor zover mogelijk' in samenspraak met de cliënt. Hiermee wordt voorzien in situaties waarin de medewerking van een burger voor het onderzoeken van de meervoudige problematiek niet (meteen) verkregen kan worden; dit speelt juist bij de meer complexe meervoudige problematiek. Dit laat onverlet dat het college er altijd naar dient te streven dat de integrale aanpak zoveel mogelijk in overleg met de cliënt of zijn gezinsleden tot stand komt. Hij dient de cliënt en zijn gezinsleden te informeren over de voorgenomen gegevensverwerking en zijn rechten conform de AVG. Dit betekent onder andere dat de betrokkene(n) kunnen vragen om de gegevensverwerking te stoppen. In dat geval zal het college

op basis van de ernst van de problematiek moeten motiveren waarom het van mening is dat het belang van de integrale aanpak de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van betrokkene(n) rechtvaardigt. De betrokken professional zal zijn verzoek om onderzoek te doen moeten onderbouwen om te voorkomen dat te lichtvaardig een beroep wordt gedaan op het college. Het moet gaan om ernstige problematiek waarbij een integrale aanpak kan bijdragen aan het oplossen daarvan. Het college stelt naar aanleiding van het verzoek vast of er inderdaad gronden zijn om een onderzoek te starten. Uiteraard is het mogelijk dat het college in overleg met partijen tot nadere afspraken komt over de inzet van zijn bevoegdheid.

Gezien de diversiteit van meervoudige problematiek en de noodzaak tot maatwerk bevat het wetsvoorstel geen specificering van het begrip 'ernstige problematiek'. De regering beoogt daarmee het risico te voorkomen dat specifieke wettelijke criteria een barrière zouden opwerpen voor de noodzakelijke brede blik en integrale aanpak. Wel is het noodzakelijk dat de betrokken professionals, zowel de verzoekende professional als de professional die namens het college de casus beoordeelt, een duidelijk gemotiveerde en onderbouwde afweging kunnen maken. Het college en partijen uit de aanpalende domeinen zullen hiervoor duidelijke werkinstructies moeten maken. Hierbij zal met name de ernst van de problematiek leidend zijn (zie paragraaf 2.2 voor een omschrijving).

3.3.3 *Werkplan en coördinerende taak*

De resultaten van het onderzoek worden, indien nodig, vastgelegd in een werkplan dat de basis biedt voor de coördinatie. Dit werkplan kan een aanvulling zijn op de 'werkplannen' die veelal ook in het kader van de huidige sociaal domein wetten worden opgesteld (hiervoor worden in de praktijk verschillende termen gebruikt, waaronder 'persoonlijk ontwikkelplan'). Het wetsvoorstel beoogt te regelen dat het college verplicht is een werkplan op te stellen indien sprake is van meerdere diensten uit het sociaal domein of van diensten uit het sociaal domein voor meerdere gezinsleden en een gecoördineerde aanpak van deze diensten kan bijdragen aan het oplossen van de problemen van de cliënt of zijn gezinsleden.

Het college draagt vervolgens zorg voor gecoördineerde uitvoering van het werkplan en wijst daartoe een coördinator aan: indien mogelijk kan dat ook de cliënt zelf zijn, een betrokken partij of een gemeenteambtenaar. In het werkplan kunnen afspraken worden vastgelegd over wie de coördinerende rol op zich neemt en over de wijze waarop die rol wordt ingevuld. De coördinerende rol omvat in ieder geval het volgen van de voortgang van de uitvoering van het werkplan, het zo nodig zorgen voor afstemming tussen de betrokken partijen, het zo nodig bijeenroepen van de betrokken partijen voor een casuoverleg en het periodiek informeren van het college over de voortgang van de uitvoering van het werkplan. Dit alles betekent niet dat het college daarmee de bevoegdheid krijgt om te treden in de taken en verantwoordelijkheden van die andere betrokken partijen. Zij zullen steeds op basis van hun eigen taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden beslissen op welke wijze zij kunnen bijdragen aan de integrale aanpak.

Dit wetsvoorstel spreekt van een coördinerende bevoegdheid. Deze kan in de praktijk op meerdere manieren worden ingevuld (meer gericht op proces of op de casus). De coördinatierol zal in ieder geval duidelijk gescheiden moeten worden van de inhoudelijke behandelrol van een hulp- of zorgverlener. Dit betekent een professional die persoonsgegevens in het kader van zijn taak als coördinator verwerkt, deze moet scheiden van de verwerking van persoonsgegevens bij zijn taak als hulpverlener. Alleen die laatste categorie valt mogelijk onder een op hem rustend beroepsgeheim. (zie ook par 3.4.5).

3.4 Gegevensverwerking

Het wetsvoorstel beoogt ten aanzien van de gegevensverwerking ten behoeve van de integrale aanpak het volgende te regelen:

- a. een grondslag voor de gegevensverwerking door het college als bedoeld in artikel 6, eerste lid, onderdeel e, AVG;
- b. een wettelijke uitzondering op het verbod op de verwerking van bijzondere categorieën van persoonsgegevens en persoonsgegevens van strafrechtelijke aard;
- c. het hergebruik van gegevens waarover het college beschikt uit hoofde van zijn taken binnen het sociaal domein voor zover noodzakelijk;
- d. de verstrekking van persoonsgegevens door partijen aan het college ten behoeve van de integrale aanpak (ook voor partijen die gebonden zijn aan geheimhouding op grond van de Wet op de geneeskundige behandelovereenkomst (WGBO), Wet beroepen in de individuele gezondheidszorg (Wet BIG) en de Jeugdwet);
- e. een wettelijk kader voor de onderlinge gegevensuitwisseling door partijen in het casuoverleg;
- f. de verwerkingsverantwoordelijkheid voor de gegevensverwerking in de integrale aanpak.

3.4.1 *De grondslag voor de gegevensverwerking door het college uit hoofde van de AVG*

Dit wetsvoorstel beoogt een wettelijke grondslag conform de AVG te creëren voor de gegevensverwerking door het college ten behoeve van de integrale aanpak. De AVG bepaalt dat gegevensverwerking rechtmatig is wanneer deze noodzakelijk is voor de uitvoering van een taak van algemeen belang of de uitoefening van openbaar gezag (artikel 6, eerste lid, onderdeel e, AVG). Die taak wordt met dit wetsvoorstel geformuleerd.

3.4.2 *Verwerking van bijzondere en strafrechtelijke gegevens*

Ten behoeve van de integrale aanpak kan het noodzakelijk zijn om ook bijzondere en strafrechtelijke gegevens te verwerken bij het onderzoek, bij het opstellen van het werkplan, de coördinatie en het casuoverleg. Bijvoorbeeld om te kunnen zorgen voor een goede afstemming tussen het college, de betrokken zorgpartijen en de betrokken partijen uit de strafrechtketen. Dit wetsvoorstel beoogt te voorzien in een wettelijke regeling die dit mogelijk maakt.

Dit geldt overigens ook voor het meldpunt niet-acuut. Verwerking is dan bijvoorbeeld noodzakelijk wanneer de politie vanuit haar zorgtaak als melder optreedt en er in de triage, behandeling en doorgeleiding informatie uitgewisseld moet worden tussen de melder, het college en zorgpartijen. Het wetsvoorstel beoogt daarom ook te voorzien in een wettelijke regeling die het verwerken van bijzondere en strafrechtelijke gegevens mogelijk maakt voor de meldpuntfunctie.

Steeds blijft daarbij de reikwijdte van het onderzoek en de noodzakelijkheidseis voorop staan. Dat iemand begeleiding van de reclassering heeft, kan een relevant gegeven zijn voor het onderzoek, en mogelijk ook wat die begeleiding inhoudt, maar de reden dat iemand deze begeleiding heeft, waarschijnlijk niet.

3.4.3 *Hergebruik van gegevens waarover het college beschikt uit hoofde van zijn taken binnen het sociaal domein, voor zover noodzakelijk*

Het wetsvoorstel beoogt mogelijk te maken dat de persoonsgegevens die het college (eerder) heeft verzameld ter uitvoering van een van de vier sociaal domein wetten, worden gebruikt voor de

integrale aanpak. Dit geldt ook voor de persoonsgegevens die het college heeft verzameld voor de wetten in de aanpalende domeinen (zie definitie in hoofdstuk 2) waarvoor het college verantwoordelijk is, namelijk de Wet publieke gezondheid, de Wet sociale werkvoorziening, of de Leerplichtwet 1969 en gegevens die door de burgemeester zijn verzameld ten behoeve van de Wet tijdelijk huisverbod en artikel 151d Gemeentewet (Wet aanpak woonoverlast). Het gebruik van deze gegevens is slechts mogelijk voor zover hieraan steeds een zorgvuldige afweging ten grondslag ligt omtrent de te betrekken domeinen bij het onderzoek naar de meervoudige problematiek, de te betrekken partijen en de noodzakelijke gegevens.

3.4.4 Verplichte verstrekking door partijen met behoud van eigen afweging

Het wetsvoorstel beoogt te voorzien in een wettelijke verplichting voor partijen om persoonsgegevens te verstrekken aan het college voor zover dat noodzakelijk is voor een goede uitvoering van de taken die het college op basis van deze wet krijgt. Hiermee creëert het wetsvoorstel een grondslag als bedoeld in artikel 6, eerste lid, onderdeel c, AVG. Partijen verstrekken deze gegevens zo nodig met doorbreking van het ambts- of beroepsgeheim: beroepsbeoefenaren met een beroepsgeheim op grond van de WGBO, de wet BIG of de Jeugdwet, mogen de gevraagde gegevens aan het college derhalve verstrekken zonder toestemming van de betrokkene.

De wettelijke verplichting neemt niet weg dat de afweging om te bepalen welke concrete gegevens in een geval verstrekt worden, nadrukkelijk bij de verstrekkeende partij ligt. Het college zal per individueel geval moeten onderbouwen met welk doel hij specifieke gegevens wil ontvangen en waarom die specifieke gegevens noodzakelijk zijn. De verstrekkeende partij beoordeelt of die het in dat specifieke geval noodzakelijk vindt om de gevraagde gegevens te verstrekken.

De hier beoogde regeling sluit aan bij de bestaande regeling in de Jeugdwet. Daar zijn aanbieders van jeugdhulp en jeugdbescherming verplicht om het college de gegevens te verstrekken die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van zijn taken in het kader van de Jeugdwet. De beslissing welke gegevens verstrekt worden ligt bij de jeugdhulpaanbieder of de behandelaar.

Ten overvloede wijst de regering er op dat het op basis van dit wetsvoorstel, evenals op basis van andere wetten, niet is toegestaan dat het college partijen door middel van inkoopcontracten of andere overeenkomsten partijen verplicht om altijd bepaalde gegevens te verstrekken aan het college of in te brengen in een casusoverleg.

3.4.5 De onderlinge gegevensuitwisseling door partijen tijdens een casusoverleg

Tijdens een casusoverleg bespreken betrokken professionals, bij voorkeur in aanwezigheid van de cliënt en zijn gezinsleden, de verschillende aspecten van de problemen van de cliënt en zijn gezinsleden. Doel ervan is te komen tot een beter begrip van de situatie, de samenhang tussen de problemen en te bespreken welke bijdrage de betrokken partijen kunnen leveren aan de integrale aanpak. In het casusoverleg worden afspraken gemaakt over de coördinatie in de uitvoeringsfase. Overeenkomstig het bovenstaande geldt ook in de situatie van een casusoverleg dat de verstrekkeende partij de afweging maakt om te bepalen welke concrete gegevens in een geval verstrekt worden.

Een centraal uitgangspunt bij het casusoverleg is dat onnodige verspreiding en verwerking van persoonsgegevens wordt voorkomen. Een casusoverleg is daarom altijd een overleg op maat: uitsluitend die partijen nemen eraan deel, die noodzakelijk zijn voor de integrale aanpak. Dit kunnen partijen zijn die reeds betrokken zijn, waarvan voorzien kan worden dat zij naar alle waarschijnlijk

nodig zijn voor de integrale aanpak of wier expertise nodig is. Bij het uitgangspunt van maatwerk past niet het inrichten van brede standaard-overleggen; per casus zal moeten worden bepaald wie erbij moet zijn. Dit is nodig om te voorkomen dat partijen kennis zouden nemen van gevoelige persoonsgegevens zonder duidelijke noodzaak. Het college of de coördinerende partij maakt voorafgaande aan een casusoverleg een afweging omtrent de te betrekken deelnemers.

Partijen mogen persoonsgegevens die in het casusoverleg besproken worden uitsluitend vastleggen in het eigen dossier voor zover dat noodzakelijk is voor de eigen inzet ten aanzien van de cliënt in het kader van het werkplan. Of partijen gegevens “meenemen” wordt ook uitdrukkelijk besproken in het casusoverleg. Het verslag van het casusoverleg dat op grond van door de coördinator wordt gemaakt, wordt niet verspreid onder de partijen die aan het casusoverleg hebben deelgenomen (artikel 5.4.3, vierde lid, van het wetsvoorstel). Voor zover het casusoverleg leidt tot opstellen of bijwerken van het werkplan, verstrekt de coördinator uit het werkplan de noodzakelijke gegevens aan de bij de uitvoering betrokken partijen voor zover zij die voor hun rol nodig hebben. Deze scheiding tussen gegevens inbrengen in het overleg ten behoeve van het bepalen van de situatie enerzijds, en het verstrekken voor verder gebruik door afzonderlijke partijen anderzijds, vloeit voort uit de volgende overweging.

Om de noodzaak voor een integrale aanpak te kunnen bepalen, of om een werkplan ten behoeve van een integrale aanpak bij te stellen, kan het noodzakelijk zijn om in een casusoverleg tot een gezamenlijk beeld te komen van de situatie. Pas tijdens het overleg wordt duidelijk wat de situatie is en dan pas kan een beoordeling worden gemaakt over de noodzakelijke ondersteuning, welke gegevens noodzakelijk zijn voor het vervolg en wie welke gegevens nodig heeft voor zijn aandeel in de integrale aanpak. Er is dus sprake van drie doelen: het bepalen van een beeld van de situatie (het overleg), het opstellen en bijstellen van een werkplan en het in staat stellen van partijen om hun aandeel in de integrale aanpak uit te voeren. Voor het eerste doel zijn in de regel meer gegevens nodig (en is juist de gedachtewisseling tussen meerdere partijen noodzakelijk) dan voor het tweede en derde doel. De principes van noodzaak, proportionaliteit en subsidiariteit van de AVG vereisen daarom dat er een scheiding is tussen deze doelen.

Met deze regeling beoogt de regering twee doelen. Door het introduceren van de wettelijke verplichting creëert zij duidelijkheid voor professionals dat zij gegevens mogen verstrekken aan het college of mogen inbrengen in het casusoverleg. Daarmee wil de regering onzekerheid wegnemen die nu leidt tot handelingsverlegenheid. Door de beslissing over welke gegevens uiteindelijk verstrekt worden, bij de verstrekkende professional neer te leggen, wordt voorkomen dat het college eenzijdig kan bepalen welke gegevens hij noodzakelijk vindt. Hiermee wordt het risico van overmatig opvragen van gegevens door het college beperkt.

3.4.6 De verwerkingsverantwoordelijkheid bij de integrale aanpak

Het wetsvoorstel beoogt met het regelen van de taken voor het college duidelijkheid te creëren voor de burger of zijn gezinsleden wie aanspreekbaar is op de zorgvuldigheid van de gegevensverwerking en bij wie hij terecht kan om zijn rechten conform de AVG uit te oefenen. Dit betekent bijvoorbeeld dat het college aanspreekbaar is op de zorgvuldige gegevensverwerking ten behoeve van het onderzoek, de zorgvuldige omgang met gegevens in het kader van casusoverleg en de verantwoordelijkheid draagt voor het dossier dat ontstaat ten behoeve van de integrale aanpak. Die verantwoordelijkheid heeft uiteraard geen betrekking op de gegevens die de bij de integrale aanpak betrokken partijen verwerken ten behoeve van de uitvoering van hun eigen taken in het kader van een integrale aanpak.

Het wetsvoorstel laat de mogelijkheid aan het college om taken op basis van deze wet uit te besteden, bijvoorbeeld aan een wijkteamorganisatie. De medewerkers van zo'n organisatie voeren de taken van het college dan uit onder verantwoordelijkheid van het college. Het college blijft bij een dergelijke uitbesteding van taken dus verantwoordelijke voor de gegevensverwerking. Indien de uitvoerende organisatie daarbij gebruik maakt van eigen ICT-voorzieningen in plaats van de ICT-voorzieningen van de gemeente, treedt deze op als *verwerker* namens het college. Het college zal bij uitbesteding altijd door middel van juridisch bindende afspraken de zorgvuldigheid van de gegevensverwerking moeten borgen.

Hoe is de verantwoordelijkheid geregeld bij coördinatietaken? In het werkplan worden afspraken gemaakt over de coördinatie tijdens de uitvoering van de integrale aanpak. Het wetsvoorstel beoogt te voorzien in de volgende mogelijkheden: het college neemt zelf de coördinatie op zich; het college wijst een andere partij aan om de coördinatie op zich te nemen; de cliënt, een gezinslid, mantelzorger of vertegenwoordiger neemt de coördinatie op zich.

In het eerste geval blijft het college de verantwoordelijke voor de gegevensverwerking voor de coördinatie. Indien het college een andere partij aanwijst om de coördinatie op zich te nemen op grond van dit wetsvoorstel, dan treedt deze partij zelf op als verantwoordelijke voor de gegevensverwerking. Indien de cliënt, een gezinslid, mantelzorger of vertegenwoordiger naar het oordeel van het college in staat is de coördinatie op zich te nemen, is de coördinator zelf verantwoordelijk voor de gegevensverwerking.

4 Meldpunten – aanleiding en uitgangspunten

4.1 Schets van de praktijk

De meeste gemeenten beschikken al over (of zijn bezig met de vorming van) meldpunten voor inwoners en professionals die zich zorgen maken over iemand in hun omgeving: soms een gemeentelijk meldpunt, soms een in regionaal verband. Deze meldpunten passen in de dienstverlening die gemeenten al uit hoofde van de Wmo (2007) hadden onder de noemer openbare geestelijke gezondheidszorg (oggz).⁴⁴ De meldpunten hebben uiteenlopende namen (zoals 'meldpunt bezorgd', 'meldpunt oggz' of 'advies- en meldpunt verward gedrag') en organisatievormen.⁴⁵ Een meldpunt is een laagdrempelige voorziening: de beller heeft contact met een ervaren hulpverlener die hem een advies kan geven of de melding kan doorzetten naar de gemeente waar de betrokkene woont. Volstaat een telefonisch advies niet, dan wordt voor passende opvolging gezorgd. Een meldpunt beoogt ondersteuning te bieden aan kwetsbare mensen: vroegtijdig signaleren van problemen is belangrijk om 'erger' te voorkomen.

Vooraf waar het meldingen over verward gedrag betreft, wordt (te vaak) de politie benaderd: het aantal overlastregistraties waarin dit aan de orde was, steeg in de eerste helft van 2019 met acht

⁴⁴ Oggz was als separaat prestatieveld in de Wmo (2007) benoemd. Bij activiteiten op dit terrein ging het om preventie van (ernstige) psychosociale problemen en het begeleiden van de betrokken personen. De Wmo 2015 benoemt alleen beleidsterreinen. De oggz activiteiten vallen in de Wmo 2015 onder het "ondersteunen van de zelfredzaamheid en de participatie van personen met een beperking of met chronische psychische of psychosociale problemen zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving", Kamerstukken II, 2013/14, 33 841, nr. 3.

⁴⁵ Enkele voorbeelden van bestaande meldpunten:

- <https://www.ggdfrylan.nl/over-ggd/nieuws/meld-en-adviespunt-verward-gedrag-sinds-1-mei-operationeel/>
- <https://www.delftsupport.nl/meldpunt-bezorgd/>
- <https://www.amsterdam.nl/zorg-ondersteuning/contact/meldpunt-zorg/>
- https://www.doetinchem.nl/home/nieuws_46547/item/regionaal-advies-en-meldpunt-verward-gedrag_75106.html

procent ten opzichte van de eerste helft 2018 (47.632 meldingen ten opzichte van 44.153). Er is sprake van een al langer aanhoudend stijgende lijn.⁴⁶ Achter deze cijfers gaat menselijk leed en maatschappelijke overlast schuil. De zorg voor personen met verward gedrag is veelal geen politietak, aangezien zij niet of nauwelijks overlast gevend, crimineel of gevaarlijk zijn; het gaat eerder om kwetsbare mensen die hulp of zorg nodig hebben. Ook daarom is het belangrijk dat álle gemeenten in het land beschikken over een zelf in te richten meldpunt voor zorgen van niet acute aard. Dit wetsvoorstel beoogt de taak te verankeren voor gemeenten om over een meldpunt te beschikken. Dat doet de regering enerzijds als stimulans om daadwerkelijk tot volledige landelijke dekking te komen en anderzijds om een goede grondslag en waarborgen te creëren voor het verwerken van persoonsgegevens. Dat mag alleen met goede redenen en met inachtneming van de wettelijke waarborgen. Voorgesteld wordt een artikel 2.2.5 aan de Wmo 2015 toe te voegen.

4.1 Aanloop naar het wetsvoorstel en landelijk meldnummer

In september 2016 leverde het 'Aanjaagteam verwarde personen' haar eindrapport op. Het Aanjaagteam beoogde een start te maken met "een persoonsgerichte en domeinoverstijgende aanpak voor en met mensen met verward gedrag."⁴⁷ Dit samenwerkingsverband, vanuit alle bij het onderwerp betrokken sectoren, benoemde negen bouwstenen die nodig zouden zijn voor een sluitende aanpak van zorg en hulp aan deze doelgroep. Een van die bouwstenen ziet op het zo vroeg mogelijk kunnen oppakken en adresseren van signalen: *"Om persoonlijk leed en risico's voor de samenleving te voorkomen is het belangrijk zo vroeg mogelijk zorgwekkende signalen te zien, op te pakken en ondersteuning te bieden aan mensen met verward gedrag. Gericht op alle levensgebieden (sociale contacten, werk, financiën, dagbesteding, gezondheid, woonsituatie), uitgaande van en aansluitend op de eigen regie en kracht van mensen. Ook om de maatschappij te beschermen tegen mogelijke overlast of zelfs gevaar. Preventie draagt bij aan het voorkomen van deze risico's. (...)"*

Met het opleveren van het eindrapport schetste het Aanjaagteam de noodzaak van een follow up in een nieuwe fase. Het zgn. 'Schakelteam Personen met verward gedrag' gaf hier een vervolg aan en constateerde dat "er de afgelopen jaren veel is gebeurd in de aanpak van de problemen van mensen met verward gedrag" maar tegelijkertijd ook, dat nog veel verbetering nodig is. In september 2018 stuurde de regering de eindrapportage van het Schakelteam 'Op weg naar een persoonsgerichte aanpak' naar de Tweede Kamer.⁴⁸

In de eindrapportage adviseerde het Schakelteam onder andere om specifieke ondersteuning te bieden aan de "24/7 advies- en meldpunten voor niet acute meldingen met een landelijk nummer". Het advies houdt in dat een landelijk meldnummer wordt ingericht dat door burgers kan worden benaderd in geval van zorgen over zichzelf of anderen. Ook professionals, zoals de politie, kunnen er gebruik van maken. Het meldnummer zou open moeten staan voor signalen die niet acuut (dringend) van aard zijn en moet ten dienste staan van een goede bereikbaarheid van de bijna overal al bestaande regionale advies- en meldpunten.

De regering heeft dit advies omarmd. Dit wetsvoorstel beoogt de benodigde juridische grondslag te leggen voor de gegevensverwerking die nodig is voor een goed werkend meldpunt en creëert de basis om op zorgvuldige en efficiënte manier met de ontvangen informatie aan de slag te gaan.

⁴⁶ <https://www.politie.nl/nieuws/2019/september/4/halfjaarcijfers-personen-met-verward-gedrag.html>

⁴⁷ Kamerstukken 2016/17, 25424, nr. 331.

⁴⁸ Kamerstukken II 2018/19, 25424, nr. 424.

4.1.1 *Ontwikkeling advies- en meldpunten*

In de rapportage 'Stand van het land' uit 2019⁴⁹ wordt geconstateerd dat in het merendeel van de regio's en gemeenten lokale en/of regionale meldpunten voor niet-acute meldingen beschikbaar zijn. Uit het onderzoek dat aan de rapportage ten grondslag ligt, is gebleken dat bijna 70% van de gemeenten het eens is met de stelling: "mijn gemeente heeft een goed werkende aanpak voor kwetsbare personen, waaronder personen met verward gedrag".

Tegelijkertijd geven gemeenten aan dat zij werken aan de doorontwikkeling van de meldpunten, in het bijzonder ten aanzien van het vergroten van de bereikbaarheid ervan en de aansluiting tussen acute (veelal de 112 meldkamer of de crisisdienst van de GGZ) en niet-acute meldpunten en meldfuncties. Die aansluiting wordt bijvoorbeeld georganiseerd door het telefonisch doorschakelen van meldingen vanuit de 112-meldkamer naar het meldpunt niet-acuut.

Om de keten van acute en niet-acute zorgmeldingen te verbeteren, zijn sinds het voorjaar 2019 binnen het 'Actieprogramma lokale initiatieven voor personen met verward gedrag' van ZonMw pilots gefaciliteerd⁵⁰ waarmee wordt getest op welke manier bereikbaarheid van de gemeentelijke of regionale advies- en meldpunten voor niet-acute meldingen beter georganiseerd kan worden. Hier is o.a. uit gebleken dat vooral mensen met meerdere problemen beter in beeld komen.⁵¹ Via casus overleggen wordt getracht hen toe te leiden naar passende zorg. Het rapport benoemt de mogelijkheid tot het delen van informatie tussen samenwerkingspartners als belangrijk aandachtspunt voor het verbeteren van de effectiviteit van meldpunten.

De regering ziet het realiseren van een landelijk meldnummer als het slotstuk van een landelijke structuur van regionale meldpunten, waarnaar het landelijk nummer kan doorverwijzen.

4.1.2 *Landelijk meldnummer*

Ter zake van het openen van een landelijk meldnummer niet-acuut wil de regering als volgt invulling geven aan het advies van het Schakelteam. Er komt een landelijk nummer dat burgers kunnen bellen in situaties waarin zij zorgen hebben over zichzelf of een ander, waarbij het nummer is bedoeld voor zorgen van niet-acute aard. In geval van dringende problemen zijn andere instrumenten beschikbaar.

Het landelijk 'meldnummer niet-acuut' is een digitaal doorschakelnummer. Dit betekent dat het nummer zonder tussenkomst van een persoon doorschakelt naar de regionale of gemeentelijke meldnummers. Hiermee wordt bewerkstelligd dat de eventuele hulp wordt ingezet in de regio waar degene, over wie de zorgen bestaan, woont. Door middel van de, op dit moment grotendeels al bestaande infrastructuur van regionale meldnummers zal de melder, in ieder geval tijdens kantooruren, te woord worden gestaan. Indien de beller niet aan het juiste adres is, kan hij worden verwezen naar de juiste instantie. Het landelijk meldnummer vormt een kop op de regionale structuur van meldpunten; het behoeft als zodanig geen wettelijke basis.

Het noodnummer 112 wordt in de praktijk vaak gebeld door mensen met niet acute zorgen van uiteenlopende aard over een ander persoon. Het creëren van een landelijk nummer voor niet acute problematiek, gekoppeld aan een regionale infrastructuur waar een wegging kan plaatsvinden van de

⁴⁹ Kamerstukken II 2019/20, 25424, nr. 494.

⁵⁰ <https://www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/geestelijke-gezondheid-ggz/programmas/programma-detail/actieprogramma-lokale-initiatieven-mensen-met-verward-gedrag/>

⁵¹ KPMG, eindrapportage, 13 september 2019.

aard van de melding, zal in de overtuiging van de regering bijdragen aan het ontzien van het 112-nummer waar het gaat om niet-acute zorgsignalen. Bovendien wordt de toegevoegde waarde van het landelijk meldnummer gezien in het vergroten van de kenbaarheid en benaderbaarheid van de gemeentelijke/regionale nummers, passend in een tijd waarin we het als samenleving wenselijk en 'normaal' vinden dat we ons om onze naasten bekommeren en niet weggijken als we vermoeden dat een ander in slechte omstandigheden of (geestelijke) nood verkeert. De lancering van het landelijk meldnummer zal gepaard gaan met landelijke communicatie.

4.2 Opdracht aan gemeenten

Dit wetsvoorstel bevat de opdracht aan de colleges om te zorgen voor een meldpunt, dat openstaat voor burgers en professionals, dat signalen over de gezondheid, het welzijn, de zelfredzaamheid of participatie van een inwoner van die gemeente kan adresseren en, indien nodig, doorgeleidd naar het juiste loket.

In de inleiding is al geschetst dat gemeenten dit type taken al vele jaren uitvoert. De basis voor deze taak ligt in de Wmo 2015 (en eerder in de Wmo) op basis waarvan het college algemene maatregelen "bevordert en treft om de sociale samenhang, (...) de veiligheid en leefbaarheid in de gemeente te bevorderen, alsmede huiselijk geweld te voorkomen en te bestrijden" die noodzakelijk zijn ter uitvoering van het plan (artikel 2.2.1 en 2.1.2, tweede lid, Wmo 2015). Deze basis is evenwel niet voldoende voor de bevoegdheid de gegevens te verwerken die nodig zijn voor het kunnen doen van een triage (het beoordelen van de situatie en urgentie van slachtoffers/patiënten/cliënten). Dit wetsvoorstel vult de opdracht aan het college dan ook nader in en geeft een juridische basis aan de gegevensverwerking die nodig is om die taak, het beoordelen van een melding, goed te vervullen. Het meldpunt benadrukt het belang van vroegtijdige signalering van situaties waarin mensen zorg, hulp of ondersteuning nodig hebben. Dit wetsvoorstel legt daar met de verankering van de opdracht aan de colleges de nadruk op en creëert de randvoorwaarden voor een brede aanpak door, waar nodig, domeinoverstijgende gegevensverwerking mogelijk te maken.

Een gemeente hoeft niet zelf een meldnummer te hebben noch dat te bemensen; zij moet er wel voor zorgen dat haar inwoners zich tot een meldnummer kunnen wenden en dat dat kan worden aangesloten op het landelijk meldnummer. Een telefonische en/of digitale verbinding is derhalve een belangrijk element van het lokale/regionale meldpunt. Het college kan ook een andere instantie zoals de GGD opdragen om namens haar een meldnummer, kiezen voor een regionaal samenwerkingsverband of aansluiten bij hetgeen regionaal al is geregeld. De gemeente bepaalt de inrichting en de partijen met wie zij wil samenwerken dus zelf. Steeds van belang is een goede doorverwijsstructuur naar gemeentelijke hulp en ondersteuning.

4.2.1 Meldpunt in concreto: wie kan een melding doen?

Iedereen kan een melding doen: iemand met zorgen over een ander zoals een buurman of familielid of een professional die zich zorgen maakt over een burger. Het meldnummer niet-acuut zal vooral uitkomst bieden in situaties waarin de beller niet (precies) weet wat te doen en/of niet (precies) weet wat er speelt, maar waarin een vermoeden bestaat dat degene in wiens belang wordt gebeld, hulp kan gebruiken. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de situatie dat een buurvrouw al een tijd de gordijnen dicht heeft, het huis er verwaarloosd uitziet en de melder zelf geen contact krijgt met de buurvrouw. Een professionele hulpverlener kan ook een melding doen. Indien deze professional al bij concrete hulpverlening van de betreffende persoon is betrokken, ligt het overigens meer voor de hand dat deze de procedure van de artikelen 2.3a.4 en verder volgt. Uitgangspunt is dat niemand tussen wal en schip mag vallen. Dat betekent dat indien iemand wordt

gemeld, het meldpunt op zoek gaat naar de juiste instantie of professional. Pas als die is gevonden en de zaak is oppakt, kan het meldpunt de melding als afgerond beschouwen.

4.2.2 *Wat gebeurt er met een melding?*

Na de telefonische melding en het daaropvolgende gesprek moet degene die de melding aanneemt, vaststellen of direct actie moet worden ondernomen. Het wetsvoorstel bepaalt dat het college een triage moet uitvoeren om vast te stellen of en hoe de melding kan worden opgevolgd.

Indien de beller het ‘verkeerde’ nummer heeft gebeld omdat de melding aanleiding geeft om onmiddellijk te handelen, bijvoorbeeld vanwege een signaal over huiselijk geweld of vanwege een ander spoedeisend karakter ervan, dan kan hij verwezen worden naar bijvoorbeeld het advies en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling van Veilig Thuis, 112 of 113 Zelfmoordpreventie (alle drie 24/7 bereikbaar) of naar de crisisdienst van de GGZ. De crisisdienst kan direct (psychische) hulp inzetten of, indien zelfs een gedwongen kader nodig zou zijn, ‘opschalen’ naar het regime van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) of de Wet zorg en dwang (Wzd). In voorkomende gevallen kan degene die de beller te woord staat ook zelf met zo’n noodnummer schakelen; in ieder geval dient het college ervoor te zorgen dat adequaat kan worden gehandeld.

Is onmiddellijke actie niet nodig, en daar is het meldnummer voor bedoeld, dan kan de beller een advies worden gegeven wat hij kan doen. Volstaan kan worden met een ‘beknopt’ advies, dat de melder op weg helpt en/of totdat de melding, indien nodig, door de juiste persoon of instantie wordt opgepakt. Het beknopte advies kan een verwijzing inhouden naar bijvoorbeeld de huisarts of het plaatselijke wijkteam, het Wmo-loket of een concreet advies wat de beller zelf zou kunnen doen. Wat passend is, hangt af van de persoon van de beller en de aard van de melding. In voorkomende gevallen kan een doorverwijzing naar de Luisterlijn (voor een ‘luisterend oor en goed gesprek’, 24/7 bereikbaar) of de kindertelefoon (dagelijks bereikbaar van 11 tot 21 uur) passend zijn.

Het wetsvoorstel vraagt niet dat het college voorziet in continue, 24/7, beschikbaarheid van medewerkers. Dat is uit de aard van de opzet van dit meldpunt, niet nodig. Het nummer kan wel 24/7 gebeld worden. In de uren dat het meldpunt niet bemenst is, ‘s nachts en in het weekend, kan de beller een boodschap inspreken zodat de medewerker van het meldpunt hem tijdens kantooruren kan terugbellen. Ook kan in de boodschap van een digitale beantwoorder een verwijzing worden opgenomen wat de beller kan doen indien zijn signaal toch een spoedgeval betreft.

Het gesprek kan ook aanleiding zijn een melding ‘in behandeling te nemen’. De melding kan worden doorgezet naar bijvoorbeeld een medewerker van het Wmo-loket binnen de gemeente of naar een partij uit een aanpalend domein zoals een professional op het gebied van (jeugd)hulp, onderwijs of schuldhulpverlening, openbare orde of veiligheid (bijvoorbeeld naar de wijkagent). Uitkomst van de melding kan zijn, dat het college een medewerker naar het woonadres stuurt van betrokkene en dat uiteindelijk ‘bemoeizorg’ wordt ingezet.

De melder wordt, indien de gemelde niet-acute zorg niet hem- of haarzelf betrof, indien nodig geïnformeerd over wat met de melding is gedaan. Zeker in het geval een professional een melding heeft gedaan, zal het voor het vervolg van de behandeling/hulpverlening van belang kunnen zijn om te weten wat het college met de melding heeft gedaan. De persoon ten aanzien van wie de melding is gedaan (of diens ouders of wettelijke vertegenwoordiger) wordt in beginsel van de melding op de hoogte gesteld tenzij de hulpverlening daardoor belemmerd zou kunnen worden. Er kan sprake zijn van iemand met verward gedrag voor wie het averechts zou werken om te weten dat er ‘over hem’ wordt gesproken. Ook zou de beller kunnen aangeven de persoon niet vooraf te informeren omdat

eerder is gebleken dat die hulpverlening mijdt. Het informeren van de betreffende persoon vloeit voort uit de AVG, die ook een uitzondering mogelijk maakt op dit uitgangspunt van transparantie (namelijk indien de melding de verwezenlijking van de doeleinden van die verwerking onmogelijk dreigt te maken of ernstig in het gedrang dreigt te brengen). De getrainde medewerkers van het meldpunt moeten kunnen bepalen of het in de gegeven situatie noodzakelijk en wenselijk is om ervan af te zien degene over wie is gemeld te informeren.

4.2.3 Om welke gegevens gaat het?

Van één, uniforme, verschijningsvorm van een meldpunt is geen sprake; de regering staat zo'n model ook niet voor. Het wetsvoorstel laat het college de ruimte om hier zelf vorm aan te geven. De praktijk kent dan ook verschillende methoden om een melding in ontvangst te nemen en te registreren. Zo werkt bijvoorbeeld de GGD Hollands Midden met een meldingsformulier dat in geval van een melding door burgers de volgende gegevens uitvraagt: de NAW-gegevens van de melder, telefoonnummer en mailadres, NAW-gegevens van de gemelde, een beschrijving van de aard van de zorg van de melder en diens concrete vraag, de vraag of de melding betrekking heeft op "overlast, ernstige zorgen of huiselijk geweld". Is de melder een professional, dan wordt ook informatie gevraagd over de gezinssamenstelling van de persoon over wie wordt gemeld, de al betrokken hulpverlening en huisarts, voor zover bekend. Deze basale gegevens zijn van belang voor een goede opvolging van de melding en triage. Het wetsvoorstel bepaalt dat de gegevens moeten worden opgenomen in een melddossier en het regelt expliciet dat het college zowel van de melder als van degene over wie wordt gemeld, persoonsgegevens mag verwerken – voor zover meldingen in behandeling worden genomen. Is de melder bijvoorbeeld een ingezetene van een andere gemeente, dan wordt de melder doorverwezen en worden geen gegevens verwerkt. Lijkt de melding te vragen om een onmiddellijk handelen, dan moet de gemeente ervoor zorg dragen dat dat mogelijk is. Het college krijgt de bevoegdheid om gegevens over de gezondheid en strafrechtelijke gegevens over een persoon over wie een melding is gedaan, zoals eventuele gepleegde strafbare feiten en veiligheidsmaatregelen, (verder) te verwerken voor zover dat noodzakelijk is voor het kunnen uitvoeren van een triage. Deze gegevens kunnen immers van belang zijn bij het duiden van de melding en de benodigde follow up.

In het geval een persoon over wie een melding is gedaan verhuist naar een andere gemeente, is de gemeente waar de aanvankelijke melding is ontvangen, bevoegd het melddossier te verstrekken aan de 'ontvangende' gemeente. Dit is ook van belang indien minderjarige kinderen in het geding zijn; de 'ontvangende' gemeente kan zo geïnformeerd worden over de melding die in de 'vertrekkende' gemeente is gedaan.

4.2.4 Regio-indeling

Met inwerkingtreding van dit wetsvoorstel wordt de colleges wettelijk opgedragen te zorgen voor de mogelijkheid van burgers om niet acute zorgen over de ingezetenen van die gemeente te kunnen melden. Gemeenten maken onderling zelf afspraken over welke regionale indeling en samenwerking zij het meest effectief vinden en wie verwerkingsverantwoordelijk zal zijn. In veel gemeenten bestaat al een infrastructuur. In Flevoland bestaat bijvoorbeeld het regionaal meldpunt Oggz, onderdeel van de GGD Flevoland. Dit meldpunt heeft een adviesfunctie en een (zorg) coördinerende taak. Doelgroep zijn mensen die in een 'zorgwekkende situatie' verkeren en daar niet zelfstandig verandering in kunnen brengen en hulp afwijzen ('zorgmijders'). De beller kan zich melden met zorgen over een familielid, buurman of buurvrouw, of iemand anders uit zijn omgeving die een

zwerfend bestaan leidt, zichzelf verwaarloost, verkommert in zijn woning, woonoverlast veroorzaakt, vreemd of verward gedrag laat zien.

Een ander voorbeeld is de voorziening die sinds september 2018 bestaat in de regio Rotterdam. Iedere Rotterdammer met zorgen over verward gedrag van iemand in diens omgeving kan bellen met het advies- en meldpunt verwarde personen (24 uur per dag bereikbaar). De speciaal opgeleide medewerkers aan de telefoon zorgen ervoor dat de melding wordt nagetrokken en zij beslissen of verder onderzoek nodig is en/of zetten zo nodig noodzakelijke zorg in.

4.3 Relatie met de Wet verplichte ggz

In de Wvvggz is bepaald dat eenieder een melding kan doen bij het college “over een persoon die woonachtig is in die gemeente of daar overwegend verblijft voor wie de noodzaak tot geestelijke gezondheidszorg, die mogelijk zou moeten worden verleend met verplichte zorg, zou moeten worden onderzocht”. De doelgroep van de Wvvggz is daarmee smaller, meer specifiek, dan de doelgroep waar het landelijk meldnummer niet-acute zorgen zich op richt.

De Wvvggz schrijft niet voor dat er een apart meldpunt uitsluitend in het kader van deze wet moet zijn. Dat geeft gemeenten de vrijheid om, indien gewenst, voor de ontvangst van de meldingen in het kader van de Wvvggz aan te haken bij een reeds bestaande meldpunt-structuur. Betrokken partijen als de VNG, GGD, GHOR, MIND, Landelijk Platform Psychische Gezondheid en gemeenten hebben aangegeven er voorstander van te zijn dat de meldfuncties met elkaar worden verbonden. Indien meerdere meldpunten in een organisatie worden belegd, moet daarbij wel rekening worden gehouden met de verschillende juridische regimes die van toepassing kunnen zijn op de gegevensverwerking.

5 Verhouding tot hoger recht en nationale regelgeving

5.1 Mensenrechtelijke bescherming

Het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer is een fundamenteel mensenrecht dat in het internationale recht in de artikelen 8 Europees Verdrag voor de Rechten van de mens (EVRM) en 17 van het Internationaal verdrag voor burgerrechten en politieke rechten (IVBPR) en in artikel 10 van de Grondwet wordt beschermd. Inmenging van de overheid in de uitoefening van dit recht is op grond van het tweede lid van artikel 8 EVRM alleen toegestaan voor zover bij wet voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen. Het recht op bescherming van persoonsgegevens is van fundamentele betekenis voor de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer.

5.2 Unierechtelijke bescherming

Unierechtelijk wordt het recht op bescherming van persoonsgegevens als afzonderlijk recht in de eerste plaats beschermd door het Handvest en het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU).

Met ingang van 25 mei 2018 geldt de AVG. De AVG regelt de bescherming van gegevens in Nederland in beginsel uitputtend maar laat tegelijkertijd op onderdelen ruimte voor nationale wetgeving. Voor zover dat het geval is, geldt de Uitvoeringswet AVG (UAVG). De AVG bevat een aantal beginselen inzake de verwerking van persoonsgegevens: die moet rechtmatig, behoorlijk en

transparant zijn. Verder moet sprake zijn van doelbinding, minimale gegevensverwerking en opslagbeperking en moeten de persoonsgegevens juist zijn en integer en vertrouwelijk behandeld worden.

Elke gegevensverwerking moet gerechtvaardigd zijn. Daarvan is alleen sprake wanneer het doel van de verwerking kan worden gebaseerd op één van de rechtsgrondslagen in de AVG. Daar waar de verwerking van persoonsgegevens plaats vindt in het kader van dienstverlening of ondersteuning door de overheid aan burgers of huishoudens, kan deze grondslag gevonden worden in artikel 6, eerste lid, onderdeel c of e. Onderdeel c betreft de situatie waarin de verwerking noodzakelijk is om te voldoen aan een wettelijke verplichting voor de verwerkingsverantwoordelijke. Onderdeel e betreft de situatie dat de verwerking noodzakelijk is voor de uitvoering van een taak van algemeen belang of de uitoefening van openbaar gezag die op grond van een nationaal wettelijke bepaling is toegekend aan de verwerkingsverantwoordelijke.

Zoals toegelicht in paragraaf 3.2 ontbreekt in de huidige materiewetten een taak voor het college, alsook voor enige andere partij, om, waar noodzakelijk, te komen tot een integrale aanpak bij meervoudige problematiek. Daarmee ontbreekt een grondslag voor de gegevensverwerking die nodig is om te verkennen of er sprake is van problemen op meerdere domeinen die in samenhang moeten worden opgelost en om coördinatie te voeren op een integrale aanpak.

Dit wetsvoorstel beoogt daarom te voorzien in expliciete taken voor het college om te komen tot een integrale aanpak:

- artikel 2.2.5 (zorgdragen voor een meldpunt);
- artikel 2.3a.1 en 2.3a.2 (integraal onderzoek resulterend in een werkplan als iemand zelf om een dienst uit het sociaal domein heeft gevraagd);
- artikel 2.3a.3 (coördinatie op de uitvoering van het werkplan);
- artikel 2.3a.4 en 2.3a.5 (integraal onderzoek bij ernstige problemen resulterend in een werkplan).
- In hoofdstuk 5, paragraaf 4 en 5, van het wetsvoorstel is de gegevensverwerking uitgewerkt conform artikel 6, eerste lid, onderdeel c en e, van de AVG.⁵²

5.3 Bijzondere categorieën van persoonsgegevens en persoonsgegevens van strafrechtelijke aard.

Op grond van artikel 9, eerste lid, AVG is de verwerking van zogenoemde bijzondere categorieën van persoonsgegevens, waaronder gegevens over gezondheid, verboden. Het tweede lid, onderdeel g, biedt de mogelijkheid om gegevens over de gezondheid te verwerken, als de verwerking noodzakelijk is om redenen van zwaarwegend algemeen belang en dit op grond van (Unierecht of) lidstatelijk recht wordt geregeld, waarbij de evenredigheid met het nagestreefde doel wordt gewaarborgd, de wezenlijke inhoud van het recht op bescherming van persoonsgegevens wordt geëerbiedigd en passende en specifieke maatregelen worden getroffen ter bescherming van de grondrechten en de fundamentele belangen van de inwoner. Met dit wetsvoorstel wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheid van artikel 9, tweede lid, onderdeel g, AVG om een uitzondering te maken.

De mogelijkheid voor het college om te kunnen komen tot een integrale aanpak bij meervoudige problematiek dient in de ogen van de regering een zwaarwegend algemeen belang. Dit

⁵² Lid e voor de taken van het college en lid c voor de verstreckende partijen.

zwaarwegend algemeen belang betreft het grote risico op verergering van de problemen met mogelijk ernstige gevolgen voor de gezondheid en/of veiligheid van de betrokkene of zijn omgeving wanneer passende ondersteuning niet of niet tijdig tot stand komt. Ook kunnen daardoor hoge maatschappelijke kosten ontstaan. In paragraaf 2.1 en 3.4.2 is de noodzaak om daarbij bijzondere categorieën van persoonsgegevens en persoonsgegevens van strafrechtelijke aard te kunnen verwerken nader toegelicht.

In dit verband is het, zoals toegelicht in hoofdstuk 4, ook van zwaarwegend algemeen belang dat burgers en professionals de hulp van het college kunnen inroepen via een meldpunt als zij vermoeden dat iemand in hun omgeving zorg of ondersteuning nodig heeft.

Naast het creëren van de mogelijkheid om voor een integrale aanpak bij meervoudige problematiek de noodzakelijke gegevens te kunnen verwerken, beoogt dit wetsvoorstel ook de nodige waarborgen te introduceren ter bescherming van de grondrechten en fundamentele belangen van burgers. Deze staan nader toegelicht in paragraaf 3.3.1, 3.3.2 (maatwerk en samenspraak) en 3.4 (noodzakelijkheidseis en spelregels casusoverleg). Verder laat het wetsvoorstel de mogelijkheid om bij of krachtens AMvB een aantal waarborgen nader in te vullen.

Ten aanzien van de verwerking van “persoonsgegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten of daarmee verband houdende veiligheidsmaatregelen” bepaalt artikel 10 van de AVG dat deze alleen mogen worden verwerkt onder toezicht van de overheid of indien de verwerking is toegestaan bij Unierechtelijke of lidstaatrechtelijke bepalingen die passende waarborgen voor de rechten en vrijheden van de inwoner bieden. Met de voorgestelde wijzigingen in hoofdstuk 5 van de Wmo 2015 in dit wetsvoorstel, wordt hieraan voldaan.

Het gebruik van het burgerservicenummer (BSN) wordt gereguleerd in de Wet algemene bepalingen burgerservicenummer. Op grond van artikel 10 van die wet is het college bevoegd dit unieke identificerende nummer te gebruiken. Op basis van de Wmo 2015, de Jeugdwet en de Participatiewet is het college hiertoe zelfs verplicht. Andere partijen zijn daartoe slechts bevoegd voor zover dat bij of krachtens wet aan die partijen is voorgeschreven. Zo zijn zorgaanbieders op grond van artikel 4 van de Wet aanvullende bepalingen verwerking persoonsgegevens in de zorg verplicht om het BSN te gebruiken om te waarborgen dat de in het kader van de verlening van zorg te verwerken persoonsgegevens op de juiste cliënt betrekking hebben. Dit wetsvoorstel bepaalt dat partijen die bevoegd zijn het BSN te verwerken, het BSN ook gebruiken bij de in artikel 5.4.2 bedoelde verstrekking van gegevens ten behoeve van een integrale en gecoördineerde aanpak. Dit geeft een extra waarborg tegen het doen van onjuiste verstrekkingen als gevolg van persoonsverwisselingen.

5.4 Doelbinding

Op grond van artikel 5.4.1 en 5.5.2 van de Wmo 2015 (nieuw) wordt het college bevoegd persoonsgegevens, waaronder gegevens over de gezondheid en gegevens van strafrechtelijke aard, die het college heeft verwerkt ten behoeve van de uitvoering van artikel 7.4.0, eerste lid, Wmo 2015, onderdelen a en b van de Jeugdwet, de Participatiewet, de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, de Wet publieke gezondheid, de Wet sociale werkvoorziening, de Wet tijdelijk huisverbod, artikel 151d Gemeentewet of de Leerplichtwet 1969, verder te verwerken voor zover dat noodzakelijk is voor het verrichten van het onderzoek (integrale aanpak) of triage (meldpunt niet-acuut).

Persoonsgegevens mogen op grond van artikel 5, eerste lid, onderdeel b, van de AVG slechts worden verwerkt voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden. Op grond van artikel 6, vierde lid, van de AVG kunnen gegevens verder worden verwerkt voor zover die

verwerking verenigbaar is met het oorspronkelijke doel van de gegevensverwerking. Het wetsvoorstel beoogt in aanvulling hierop te regelen dat ook die gegevens die eerder zijn verzameld voor een niet verenigbaar doel kunnen worden verwerkt voor de goede uitvoering van de integrale aanpak. Op grond van artikel 6, vierde lid, AVG is dit slechts mogelijk ter waarborging van een van de in artikel 23, eerste lid, AVG bedoelde doelstellingen. In dit geval doelstellingen van algemeen belang als bedoeld in onderdeel e van dat artikel.

Uit het tweede lid van artikel 23 AVG volgt dat de wettelijke maatregelen waarbij de verdere verwerking van persoonsgegevens wordt geregeld, specifieke bepalingen moeten bevatten met betrekking tot ten minste de in het tweede lid vermelde onderdelen (a) tot en met (h). In onderhavig geval zijn de doeleinden van verwerking (a) gelegen in het zwaarwegende algemeen belang als toegelicht in paragraaf 5.4. De categorieën van persoonsgegevens (b) betreffen de gegevens van de cliënt en zijn gezinsleden, waaronder de gegevens over de gezondheid en gegevens van strafrechtelijke aard die het college heeft verwerkt als benoemd in artikel 5.4.1, vierde lid, en 5.5.2, tweede lid. Verwerking vindt plaats voor zover nodig voor het uitvoeren van het onderzoek in het kader van de integrale aanpak naar de dienstverlening en interventies die reeds zijn ingezet of voor de triage na een melding bij het meldpunt (c). Het treffen van (aanvullende) waarborgen ter voorkoming van misbruik of onrechtmatige toegang of doorgifte (d) bestaan o.a. uit artikelen die duidelijk maken waarvoor de gegevens mogen worden gebruikt, de uitgangspunten maatwerk en samenspraak, de noodzakelijkheidstoets in iedere fase, de mogelijkheid om waarborgen bij AMvB nader in te vullen en de ondersteuning van de uitvoeringspraktijk. De verwerkingsverantwoordelijke (e) voor het onderzoek en de triage volgt uit de wettelijke taken en betreft het college. Voor wat betreft de opslagperiodes (f) is de verwerkingsverantwoordelijke er verantwoordelijk voor de gegevens niet langer op te slaan dan noodzakelijk voor het doel van de verwerking. Er is een maximale termijn opgenomen voor de integrale aanpak van twee jaar na afsluiting van de uitvoering van een op het onderzoeksdossier gebaseerd werkplan en voor het meldpunt van een jaar na het ontvangen van een melding bij het meldpunt. De risico's voor de rechten en vrijheden van betrokkenen (g) als gevolg van de verdere verwerking zoals te vergaande bemoeienis en ondoelmatig gebruik van persoonsgegevens zijn door middel van een PIA (hoofdstuk 7) in kaart gebracht en waar mogelijk ingeperkt door het opnemen van extra waarborgen. Verder dienen gemeenten op grond van de artikelen 13 en 14 AVG de betrokkenen actief te informeren en transparant te zijn over de gegevens die zij over hem hebben verwerkt en het bestaan van klacht-, bezwaar en beroepsmogelijkheden. Dit wetsvoorstel laat deze rechten intact.

5.5 Noodzakelijkheid, proportionaliteit en subsidiariteit

Potentieel komt op voet van dit wetsvoorstel een grote hoeveelheid persoonsgegevens in aanmerking voor verwerking. Waar mogelijk zijn criteria opgenomen, triagemomenten ingebouwd, waarborgen opgenomen ten aanzien van het verspreiden van informatie en bewaartermijnen vastgesteld. De aard van de meervoudige problematiek is echter zodanig divers dat de aard van de gegevens die verwerkt kunnen worden, in het wetsvoorstel niet verder kunnen worden afgebakend. Doorslaggevend is de noodzakelijkheidstoets die in de verschillende stappen van het proces is opgenomen. Daarbij gelden steeds de volgende uitgangspunten:

- De integrale aanpak is maatwerk. De hulpvraag van de burger en de aard van de problematiek zijn daarbij leidend (zie uitgebreider hierover hoofdstuk 3).
- Het college handelt in samenspraak met de burger (als iemand zelf om een dienst vraagt) of zo veel mogelijk met betrokkenheid van de burger (bij ernstige problemen of een melding bij het meldpunt).

De gegevensverwerkingen kunnen in redelijkheid niet op een andere, voor de betrokkene minder nadelige wijze worden verwezenlijkt. Alternatieven hebben niet minder risico's:

- Een alternatief dat nu in de praktijk wordt ingezet, is het werken met toestemming als grondslag. De AP is kritisch op deze toestemming, omdat er gezien de onevenwichtige machtsverhouding in het sociaal domein vaak geen sprake is van vrije toestemming. Om die reden is dit alternatief niet bruikbaar.
- Alternatief is dat de mensen met meervoudige problematiek zelf zorgen voor integraliteit. Waar mogelijk beoogt dit wetsvoorstel de ruimte daarvoor te geven door in samenspraak met de betrokkene te werken en de betrokkene de mogelijkheid te bieden om zelf te coördineren (indien voldoende aannemelijk is dat de betrokkene daartoe in staat is). Dit is vaak echter niet mogelijk bij inwoners met meervoudige problematiek.
- Alternatief voor de integrale aanpak op basis van een signaal van een derde of het meldpunt niet-acute zorg, is wachten tot de persoon in kwestie zichzelf meldt. Het gaat hier echter relatief vaak om personen die om uiteenlopende redenen zelf geen hulp zoeken of daartoe niet in staat zijn. Gevolg is dat de problemen verder verergeren en lastiger en tegen hogere maatschappelijke kosten oplosbaar zijn.
- Alternatief is om minder partijen of domeinen te betrekken in de integrale aanpak. In de praktijk blijkt evenwel dat alle in het wetsvoorstel genoemde domeinen en bijbehorende partijen noodzakelijk kunnen zijn voor een geslaagde aanpak. Uitgangspunt is om alleen die partijen te betrekken (en gegevens te verwerken) die voor de specifieke casus noodzakelijk zijn voor een gecoördineerde aanpak: 'dat wat nodig is om meervoudige problematiek te kunnen oplossen, moet je kunnen doen'.
- Alternatief is om het initiatief om tot een integrale aanpak te komen over te laten aan individuele partijen op grond van hun eigen taken. De praktijk wijst echter uit dat de gewenste integrale aanpak dan vaak onvoldoende tot stand komt. Ook is de juridische basis voor de noodzakelijke gegevensverwerking dan complex omdat deze verschilt per constellatie van te betrekken partijen.

De inbreuk op de persoonlijke levenssfeer en de bescherming van persoonsgegevens staat daarmee in verhouding tot de verwerkingsdoeleinden. Een integrale en gecoördineerde aanpak is niet denkbaar zonder dergelijke gegevensverwerkingen en er zijn maatregelen ter waarborging genomen. Derhalve wordt aan zowel het proportionaliteits- als subsidiariteitsbeginsel voldaan.

5.6 Transparantie en rechten betrokkenen

Op grond van de artikelen 13 en 14 AVG dienen gemeenten de betrokkenen actief te informeren en transparant te zijn over de gegevens die zij over hem hebben verwerkt en het bestaan van klacht-, bezwaar en beroepsmogelijkheden. Betrokkenen hebben op grond van de artikelen 15 en verder van de AVG diverse rechten (zoals het recht op vergetelheid, rectificatie, inzage, etc.), waarin ook staat op welke wijze en onder welke omstandigheden zij die rechten kunnen uitoefenen. Dit wetsvoorstel laat deze rechten onaangetast en spoort de gemeente aan om de burger zo veel als mogelijk te betrekken. Het college kan alleen besluiten een beroep niet te honoreren als daar een uitzondering als bedoeld in de AVG voor is. Deze uitzonderingen zijn uitgewerkt in de materiewetten en in artikel 41 UAVG. Er zal dan altijd een expliciete afweging plaats moeten vinden of het belang van de (tijdelijke) inperking van de rechten van betrokkene opweegt tegen de inbreuk op zijn de rechten en vrijheden van betrokkene.

5.7 Beroepsgeheim

Enkele beroepsgroepen kennen een wettelijk geregeld beroepsgeheim. Het beroepsgeheim voor professionals in de gezondheidszorg wordt geregeld in de Wet geneeskundige behandelovereenkomst (Wgbo) en de Wet beroepen in de individuele gezondheidszorg BIG. Het beroepsgeheim voor de jeugdhulpverlener (inclusief de jeugdbeschermer) is geregeld in de Jeugdwet. Deze beroepsgeheimen houden in dat een professional informatie die hij heeft verkregen in het kader van de hulp- of behandelrelatie in beginsel uitsluitend mag delen met toestemming van de betrokkene. Hierop zijn enkele uitzonderingen mogelijk, namelijk als:

- er sprake is van uitwisseling van gegevens met een andere professional die direct betrokken is bij behandeling;
- er sprake is van een wettelijke plicht tot het verstrekken van informatie (bijvoorbeeld als een gezinsvoogd bij de uitvoering van een ondertoezichtstelling vraagt om informatie);
- er sprake is van een wettelijk recht om het beroepsgeheim te doorbreken (bijvoorbeeld een melding in de Verwijsindex Risicjongeren of bij een vermoeden van kindermishandeling);
- er sprake is van conflict van plichten (bijvoorbeeld wanneer de cliënt een reële dreiging is voor zichzelf of zijn omgeving) of de verbijzondering van “goed hulpverlenerschap” (bijvoorbeeld bij bemoeizorg).

Deze wettelijke beroepsgeheimen krijgen verdere invulling in beroepscode en handreikingen van de beroepsgroep. Specifiek voor de doorbreking van het medisch beroepsgeheim ten behoeve van een integrale en gecoördineerde aanpak, is in dit wetsvoorstel een aparte regeling opgenomen.

Het wetsvoorstel voorziet in een wettelijke verplichting voor partijen om persoonsgegevens te verstrekken aan het college voor zover dat noodzakelijk is voor een goede uitvoering van de taken die het college op basis van deze wet krijgt. Dit geldt ook voor het inbrengen van gegevens ten behoeve van een casusoverleg. Door zoals toegelicht in paragraaf 3.4.5 de afweging om te bepalen welke gegevens in een concreet geval noodzakelijk zijn om te verstrekken bij de verstreckende partij te laten, wordt het risico van overvragen door het college of andere deelnemers in het casusoverleg beperkt. Hiermee wordt de balans gezocht tussen enerzijds het belang dat gegevens kunnen worden verstrekt die in een concreet geval noodzakelijk zijn voor de integrale aanpak van meervoudige problematiek, en anderzijds het belang dat partijen hun eigen professionele afweging kunnen maken – mede gelet op een mogelijk beroepsgeheim – welke gegevens precies noodzakelijk zijn om tot een integrale aanpak te kunnen komen.

Voor de triage na een melding bij een gemeentelijk of regionaal meldpunt kan het nodig zijn om naast de gegevens waarover het college zelf kan beschikken, bij andere partijen inlichtingen te verkrijgen. Voor het opvragen daarvan zal het meldpunt dus moeten motiveren welke gegevens nodig zijn. Het wetsvoorstel geeft in artikel 5.5.3 de grondslag voor deze partijen om deze gegevens, zonder toestemming van degene die het betreft, daadwerkelijk te verstrekken, zo nodig met doorbreking van een geheimhoudingsplicht op grond van een wettelijk voorschrift of op grond van hun ambt of beroep. De verstrekking van politiegegevens of justitiële of strafvorderlijke gegevens geschiedt op grond van en met inachtneming van de Wet politiegegevens en de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens. De professional weegt zelf af welke gegevens hij/zij verstrekt.

5.8 Caribisch Nederland

Dit wetsvoorstel betreft voorstellen voor wijziging van de Wmo 2015, Jeugdwet, Participatiewet en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Aangezien deze wetten niet gelden in Caribisch Nederland is deze wetswijziging niet relevant voor Caribisch Nederland.

6 Financiële gevolgen en administratieve lasten

Financiële gevolgen

Dit wetsvoorstel beoogt een nadere invulling te geven aan bestaande taken van gemeenten en aan de bepalingen voor gegevensverwerkingen conform de AVG. Gemeenten geven al op grote schaal invulling aan deze taken. Met dit wetsvoorstel worden deze taken concreet verankerd in wetgeving. Het wetsvoorstel leidt voor wat betreft de integrale aanpak en de meldpunten niet tot een wijziging in taken. De regering verwacht niet dat gemeenten naar aanleiding van dit wetsvoorstel met extra uitgaven zullen worden geconfronteerd. Dat neemt niet weg dat gemeenten na aanleiding van dit wetsvoorstel kunnen besluiten om het bestaande gemeentelijke beleid en de wijze waarop zij zorgdraagt voor de integrale aanpak en de meldpunten aan te passen.

Administratieve lasten

Dit wetsvoorstel leidt niet tot het ontstaan van administratieve lasten of nalevingslasten voor burgers of bedrijven. De regering acht de wetswijzigingen noodzakelijk gezien de kritiek van de AP en de knelpunten die gemeenten ervaren bij de uitvoering van de integrale en gecoördineerde aanpak (zoals beschreven in hoofdstuk 2). Het ontbreken van duidelijke grondslagen voor de gegevensverwerking kan op grond van de AVG alleen opgelost worden met aanpassing van wetgeving. Gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor de uitvoering en de inrichting van de integrale aanpak op een wijze die past bij de lokale en regionale context. De regering heeft er daarom voor gekozen om geen voorschriften op te nemen over de wijze waarop de integrale aanpak moet worden vormgegeven. Voor de bepalingen die zien op de verwerking van persoonsgegevens geldt dat deze volgen uit verplichtingen van de AVG. Er wordt niet voorgeschreven welke gegevens verwerkt moeten worden of hoe die gegevens verwerkt moeten worden. Gemeenten blijven bijvoorbeeld vrij in hun keuze voor de ondersteunende ict-infrastructuur.

7 Gegevensbescherming effectenbeoordeling (PIA) en risico's in de uitvoeringspraktijk

Gezien de aard van dit wetsvoorstel is een gegevensbeschermingseffectbeoordeling (PIA) uitgevoerd. Met behulp hiervan is de noodzaak onderzocht van de voorgenomen verwerking van persoonsgegevens en zijn op gestructureerde wijze de gevolgen en risico's van de gegevensverwerkingen voor de rechten en vrijheden van betrokkenen van het onderhavige wetsvoorstel in kaart gebracht voor zover deze tot nu toe te overzien zijn. Naar aanleiding van de PIA is de wettekst op een aantal punten aangescherpt. Zo zijn de bepalingen over het casusoverleg verduidelijkt, zodat duidelijk is dat een casusoverleg niet standaard wordt gevoerd, maar alleen voor zover noodzakelijk. De rol van de coördinator is nader toegelicht, het wetsvoorstel spreekt van een coördinerende bevoegdheid die door verschillende partijen kan worden uitgevoerd, maar duidelijk gescheiden wordt van de inhoudelijke behandelrol van een hulp- of zorgverlener. En er zijn maximumbewaartermijnen opgenomen voor het onderzoeksdossier en het werkplan. Het wetsvoorstel laat verder de mogelijkheid om bij of krachtens AMvB nog een aantal waarborgen nader in te vullen voor de gegevensverwerking ten behoeve van een integrale en gecoördineerde aanpak (artikel 5.4.6).

De PIA is uitgevoerd op het wetsvoorstel. Het onderhavige wetsvoorstel is voor wat betreft gegevensverwerking vrij algemeen van aard, omdat de integrale aanpak betrekking heeft op gedecentraliseerde taken waarbij sprake is van maatwerk in de uitvoering en waarbij het college ruimte heeft om eigen keuzes te maken bij de inrichting van de integrale aanpak. Dit betekent dat de meeste risico's omtrent de verwerking van persoonsgegevens en de daarbij passende maatregelen liggen in de uitvoering. Uiteraard is het de eerste verantwoordelijkheid van gemeenten en andere organisaties om mede op grond van de domeinwetten en de AVG de persoonlijke levenssfeer van de burgers te waarborgen. Op basis van de AVG zijn gemeenten, net als andere organisaties, verplicht om nieuwe risicovolle werkprocessen vooraf door te lichten op risico's voor de privacy van de betrokkenen, dan wel om bestaande risicovolle werkprocessen door te lichten. Gemeenten kunnen daarbij lering trekken uit de hieronder vermelde model PIA op de integrale aanpak die het Rijk samen met gemeenten zal opstellen. Ook zal vanuit haar zorgplicht het college, samen met betrokken partijen, nadere invulling dienen te geven aan de integrale en gecoördineerde aanpak door middel van duidelijke werkinstructies.

Dat neemt niet weg dat de regering in samenwerking met gemeenten en andere betrokken partijen beter zicht wil krijgen op de risico's en mogelijke maatregelen die gemeenten zelf kunnen nemen - zeker gezien de zorgen in de samenleving over een te ruime verwerking van persoonsgegevens door gemeenten en samenwerkende partijen. Dit betekent dat naast de waarborgen die met dit wetsvoorstel worden geregeld, de regering maatregelen neemt om de uitvoeringspraktijk te ondersteunen.

In de loop van 2020 wordt gestart met de uitvoering van een model PIA gericht op de risico's voor privacy als gevolg van keuzes bij de vormgeving van de integrale aanpak in de praktijk. Dit is een vervolg op de model PIA 3D waarin de integrale dienstverlening centraal stond als gevolg van de drie decentralisaties: Wmo 2015, Jeugdwet en Participatiewet.⁵³

Verder werken gemeenten en het Rijk samen bij de aanpak van knelpunten in het sociaal domein, waaronder de noodzakelijke verwerking van persoonsgegevens en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van inwoners. Dit betreft niet alleen de aanpassing van wetgeving met dit voorliggend wetsvoorstel, maar ook activiteiten gericht op betere borging van privacy bij gemeenten en op het komen tot gezamenlijke kennis en expertise over gegevensuitwisseling bij de integrale en gecoördineerde aanpak.⁵⁴ Mede in het kader van het interbestuurlijke en interdepartementale programma sociaal domein⁵⁵ en in het kader van het Interbestuurlijk Programma (IBP) is in samenwerking met alle partijen aan oplossingen gewerkt. Dit heeft mede er toe geleid dat gemeenten samen met VNG en onder regie van BZK handreikingen hebben opgesteld.⁵⁶ Verder zetten gemeenten samen met de Informatiebeveiligingsdienst (IBD) van de VNG en andere partners belangrijke stappen voor een betere borging van privacy en gegevensuitwisseling.⁵⁷ De IBD richt zich mede op de uitvoeringspraktijk inzake privacy en adviseert gemeenten daarover. Het Ketenbureau i-Sociaal Domein van de VNG ondersteunt gemeenten en zorgaanbieders bij het standaardiseren van administratieve processen om vermijdbare administratieve lasten in het sociaal domein te beperken. De IBD beheert hiertoe onder andere een netwerk van gemeentelijke functionarissen gegevensbescherming (FG's) en Privacy Officers, publiceert handreikingen, model-documenten,

⁵³ Kamerstukken II 2014/15, 32761, nr. 76.

⁵⁴ Kamerstukken II 2018/19, 34477, nr. 46

⁵⁵ Kamerstukken II 2016/17, 34477, nr. 16.

⁵⁶ <https://www.programmasociaaldomein.nl/trajecten/uitwisseling-persoonsgegevens-en-privacy-opp/nieuws/2019/10/14/privacy-en-gegevens-delen-in-het-sociaal-domein-5-handreikingen>

⁵⁷ <https://vng.nl/publicaties/privacy-en-gegevensverwerking-bij-samenwerking-rond-casussen>

kennisproducten, beheert de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en voert periodiek overleg met de AP over de gemeentelijke praktijk.

8 Evaluatie

Het wetsvoorstel bevat een evaluatiebepaling inhoudende dat binnen vijf jaar na inwerkingtreding de doeltreffendheid en de effecten van deze wet in de praktijk wordt geëvalueerd. De evaluatie zal te zijner tijd worden ingekleurd, maar zal zich in ieder geval richten op het in de lokale praktijk functioneren van de privacy waarborgen. Daarnaast kan aandacht gegeven worden aan de vraag of, en zo ja hoe, bepalingen in dit wetsvoorstel over het stellen van nadere regels, uitgewerkt moeten worden. Verder kan de evaluatie zich richten op de effectiviteit van het met dit wetsvoorstel beoogde maatschappelijke doel, namelijk of de integrale aanpak bij meervoudige problematiek in de lokale praktijk voldoende gestalte krijgt.

9 Advies en consultatie

De AP is de toezichthouder op de juiste uitvoering van de AVG. Daarom zal dit wetsvoorstel voor advies aan dit college worden voorgelegd. Daarnaast zal het wetsvoorstel aan het Adviescollege Toetsing Regeldruk (ATR) worden voorgelegd. Het college en de gemeenteraad zijn in de eerste plaats verantwoordelijk voor de juiste uitvoering van de dit wetsvoorstel. Daarom wordt advies gevraagd aan de VNG. Tevens worden andere betrokken partijen uit het sociaal domein aanpalende domeinen geconsulteerd. Reacties naar aanleiding van de adviezen, internetconsultatie en het advies van de Raad van State en de wijze waarop deze zijn gebruikt om het wetsvoorstel te verbeteren worden na afronding van de advisering en consultatie aan deze memorie van toelichting toegevoegd.

10 Inwerkingtreding

[P.M.]

II ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel I

Wijzigingen in de Wmo 2015

Artikel 1.1.1

cliënt

De omschrijving van het begrip 'cliënt' wordt uitgebreid. Het eerste onderdeel zorgt er allereerst voor dat degene die bij het college is gemeld omdat hij behoefte zou kunnen hebben aan maatschappelijke ondersteuning, als cliënt wordt beschouwd. De melding kan zijn gedaan door de cliënt zelf of door een mantelzorger of vertegenwoordiger van de cliënt. Dat onderdeel zorgt er vervolgens voor, dat ook degenen ten aanzien van wie wordt onderzocht of een integrale aanpak als bedoeld in hoofdstuk 2, paragraaf 3a van de Wmo 2015 aan de orde is, als cliënt worden beschouwd. Het gaat hier niet alleen om degene voor wie een melding als bedoeld in artikel 2.3.2 is gedaan en voor wie mogelijk naast maatschappelijke ondersteuning hulp op grond van de Jeugdwet, Pw of Wgs nodig is, maar ook om iemand die jeugdzorg, een bijstandsuitkering of schuldhulpverlening heeft aangevraagd en van wie vermoed wordt dat hij naast hulp op grond van de desbetreffende wet mogelijk ook hulp op grond van een van de andere drie wetten nodig heeft en het gewenst is daarvoor voor tot een gecoördineerde aanpak te komen (art. 2.3a.1). Daarnaast wordt ook als cliënt aangemerkt, een persoon waarover gelet de op ernst van de problemen door partijen vanuit andere domeinen dan het sociaal domein bij het college een melding wordt gedaan, of waarbij vanuit de gemeente zelf op basis van dienstverlening of interventies op aanpalende domeinen wordt geconstateerd dat voor het oplossen van ernstige meervoudige problematiek mogelijk dienstverlening vanuit het sociaal domein nodig is, of waarbij partijen uit aanpalende domeinen constateren of vanuit de gemeente zelf wordt geconstateerd dat coördinatie van al bestaande dienstverlening gelet op de ernst van de problemen nodig is om die problemen op te kunnen lossen (art. 2.3a.4).

De artikelen in paragraaf 3a voorzien in onderzoek om voor een cliënt te komen tot een integrale en gecoördineerde aanpak van zijn problemen. Als de cliënt een gezin heeft is er vaak ook een samenhang tussen problemen van en hulpverlening aan andere leden van het gezin. Daarom worden eventuele gezinsleden van de persoon die aanleiding tot het onderzoek was, ook bij een onderzoek op grond van paragraaf 3a betrokken. Daaruit volgt dat deze gezinsleden voor wat betreft een onderzoek op grond van hoofdstuk 2, paragraaf 3a, cliënt in de zin van de Wmo 2015 zijn, zodra zij in het onderzoek betrokken worden.

Een onderzoek als bedoeld in artikel 2.3a.1 of 2.3a.4 kan ook worden gestart ten aanzien van een persoon met een hulpvraag op basis van een van de andere wetten uit het sociaal domein. Die wetten hanteren soms een ander cliënt begrip, of gebruiken het begrip cliënt niet (Jeugdwet). Zodra personen via de weg van een andere wet uit het sociaal domein in de procedure van hoofdstuk 2, paragraaf 3a van de Wmo 2015 komen, worden zij cliënt op grond van de Wmo 2015.

Het tweede onderdeel zorgt ervoor dat iedereen ten behoeve van wie coördinatie van de dienstverlening en mogelijke interventies plaatsvindt zoals geregeld in paragraaf 3a, wordt beschouwd als cliënt. Het gaat hierbij dus om degenen die of voor wie initieel hulp is gevraagd, alsmede om die gezinsleden, die blijkens de in artikel 2.3a.1 en 2.3a.4 bedoelde onderzoeken, ook hulp nodig hebben.

Het derde onderdeel bepaalt dat ook degene die gebruik maakt van een algemene voorziening of aan wie een maatwerkvoorziening of persoonsgebonden budget (pgb) is verstrekt, als cliënt wordt beschouwd.

cliëntondersteuning

Dit wetsvoorstel bevordert een integrale en gecoördineerde aanpak bij meervoudige problematiek. Met het oog daarop worden de beleidsterreinen waarop cliëntondersteuning kan worden gegeven, uitgebreid met enkele domeinen waarop de integrale en gecoördineerde aanpak plaats kan vinden. Toegevoegd zijn daartoe de domeinen van de publieke gezondheidszorg en de schuldhulpverlening. Het zorgterrein is gesplitst in 'geneeskundige zorg' (waarmee zorg als bedoeld in de Zorgverzekeringswet (Zvw) wordt bedoeld) en 'langdurige zorg' (waarmee zorg als bedoeld in de Wet langdurige zorg (Wlz) wordt bedoeld). Opgemerkt wordt overigens dat laatstgenoemde wet ook zelf voorziet in de plicht cliëntondersteuning beschikbaar te stellen.

aanpalende domeinen

Aanknopingspunt voor het starten van een onderzoek op grond van artikel 2.3a.1 of artikel 2.3a.4 is dat op tenminste een wet uit het sociale domein dienstverlening is verzocht, een dienst wordt verleend, of vermoed wordt dat gelet op de ernst van de problemen een of meerdere diensten uit het sociaal domein kunnen bijdragen aan het oplossen van deze problemen. Naast deze dienstverlening uit het sociaal domein kan ook sprake zijn van dienstverlening of interventies op het terrein van publieke gezondheidszorg, geneeskundige zorg (waaronder ook de geestelijke gezondheidszorg valt), langdurige zorg, onderwijs, wonen anders dan beschermd wonen op grond van deze wet, werk of ander inkomen dan bedoeld in de Participatiewet en openbare orde en veiligheid. Omwille van de leesbaarheid van de nieuw voorgestelde bepalingen voor een integrale en gecoördineerde aanpak vallen al deze domeinen samen onder de noemer "aanpalende domeinen". Omdat "aanpalende domeinen" potentieel een groot werkterrein beslaan, kan dit op grond van artikel 2.3a.1, derde lid en artikel 2.3a.4, derde lid, bij algemene maatregel van bestuur worden afgebakend tot bepaalde taken, met daarbij een koppeling om welke partijen het gaat (zie definitie *partijen*).

Opgemerkt wordt dat voorgesteld wordt om het begrip 'zorg' te splitsen in 'geneeskundige zorg' enerzijds en 'langdurige zorg' anderzijds om te expliciteren dat ook indien een cliënt zorg als bedoeld in de Wlz ontvangt, integrale dienstverlening wenselijk kan zijn. Anders dan bij het schrijven van de Wmo 2015 en de Wlz de bedoeling was, is het namelijk niet zo dat een cliënt met recht op Wlz-zorg daarnaast geen Wmo-voorziening kan hebben. Wlz-cliënten kunnen immers ook Wmo-voorzieningen ontvangen zoals hulpmiddelen voor thuiswonende Wlz-cliënten of, afhankelijk van de persoonlijke omstandigheden, op de Wlz aanvullende begeleiding met het ook op zelfredzaamheid. Gelet daarop kan ook afstemming van dienstverlening tussen beide domeinen wenselijk zijn.

gemeenteambtenaar

Voor de definitie van gemeenteambtenaar is aangesloten bij artikel 13, eerste lid, onderdeel o, van de Gemeentewet.

gezinslid

Het nieuwe hoofdstuk 2, paragraaf 3a, draagt het college op om zoveel mogelijk te voorzien in integrale en gecoördineerde dienstverlening niet alleen voor één cliënt, maar, ook voor zijn gezinsleden en daarmee dus voor een heel gezin als dat gelet op de problemen die spelen nodig is. Om die reden wordt het begrip 'gezinslid' omschreven. Als 'gezinslid' worden – voor zover nodig gelet op de samenhangende problematiek - niet alleen personen beschouwd met wie de cliënt in een gezamenlijke huishouding leeft, maar ook bepaalde (al dan niet slechts een deel van de week) elders wonende of anderszins verblijvende personen.

In artikel 1.1.2, derde en vierde lid, Wmo 2015, wordt omschreven wanneer van een 'gezamenlijke huishouding' sprake is. Dat is het geval indien twee personen hun hoofdverblijf in dezelfde woning hebben en zij blijf geven zorg te dragen voor elkaar door middel van het leveren van een bijdrage in de kosten van de huishouding dan wel anderszins. De omschrijving van het begrip 'gezinslid' sluit daar in die zin bij aan, dat in ieder geval gezinslid zijn, zij die samen met de

cliënt in een gezamenlijke huishouding *leven*. Het gaat daarbij derhalve niet alleen om de volwassenen in de huishouding – die deze in de termen van artikel 1.1.2 Wmo 2015 gezamenlijk *voeren* – maar ook om de kinderen in die huishouding. Overigens kan zowel een volwassene in de huishouding een cliënt zijn, als een daarin verblijvend kind.

De onderdelen 1 tot en met 3 breiden het begrip gezinslid uit met bepaalde, elders verblijvende personen. Daarbij wordt onder 'verblijven' niet alleen wonen verstaan, maar ook kortere vormen van verblijf, mits langer dan een etmaal.

Het eerste onderdeel leidt ertoe dat kinderen van de cliënt of van zijn partner ook als gezinslid kunnen worden beschouwd indien zij elders verblijven dan in de huishouding van de cliënt. Dit onderdeel zorgt er derhalve voor dat kinderen van ouders die uit elkaar zijn gegaan en die (al dan niet slechts een deel van de week) bij de voormalige partner van de cliënt verblijven, ook als gezinslid van de cliënt worden beschouwd. Dit is wenselijk omdat er een aanzienlijke kans is dat dergelijke kinderen betrokken zijn bij in een huishouding spelende problematiek. Ook kinderen die op grond van de Jeugdwet in een (open of gesloten) instelling voor jeugdhulp of in een pleeggezin of gezinshuis verblijven, dan wel verblijven in een justitiële jeugdinrichting als bedoeld in de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen worden op grond van dit onderdeel als gezinslid beschouwd. Ook de vraagstukken ten aanzien van dergelijke kinderen (bijvoorbeeld: kunnen ze weer terug naar het gezin?) moeten uiteraard – voor zover nodig – bij de oplossing van meervoudige problematiek van een gezin betrokken kunnen worden.

Het tweede onderdeel zorgt ervoor dat ook elders verblijvende voormalige partners van volwassenen die een huishouding voeren waarin problemen ontstaan nog als gezinslid kunnen worden beschouwd, als zo'n partner althans ouder is van ten minste één kind in het huishouden. Ook deze voormalige partners kunnen immers bijdragen aan de problematiek (en aan de oplossingen) in de huishouding. Hetzelfde geldt voor elders – bijvoorbeeld bij de voormalige partner – verblijvende (half)broers en (half)zussen van kinderen in de huishouding.

De in de onderdelen 1, 2 en 3 genoemde personen zijn geen gezinsleden meer zodra zij of, in het geval van ouders, zodra hun kinderen geen jeugdige meer zijn in de zin van de Jeugdwet. Dat wil zeggen zodra die kinderen de leeftijd van achttien jaar, of, in een beperkt aantal situaties, drieëntwintig jaar hebben bereikt. Als grens is gekozen voor het moment waarop een kind geen jeugdige meer is in de zin van de Jeugdwet en derhalve ten aanzien van hem geen jeugdhulp, kindbescherming of jeugdreclassering meer kan worden ingezet. Hoewel natuurlijk ook oudere, buiten de huishouding wonende kinderen hun aandeel kunnen hebben in de problematiek van de huishouding, wordt elders verblijvende kinderen van de cliënt die vanwege hun leeftijd niet meer onder de Jeugdwet vallen, niet gedefinieerd als gezinslid. Uiteraard is het wel mogelijk deze volwassen kinderen – in samenspraak met de cliënt en zijn gezin – bij het oplossen van de problematiek te betrekken. Hetzelfde geldt voor het betrekken van voormalige partners waarvan de volwassen kinderen in het huishouden van de cliënt verblijven.

partij

Een omschrijving van het begrip 'partij' is onder meer nodig gelet op de in de nieuwe paragraaf 3a van hoofdstuk 2 voorgestelde artikelen. Er vallen personen en instanties onder die werken op de in de omschrijving genoemde domeinen. 'Partij' zijn niet alleen dienstverleners die door het college zijn gecontracteerd voor het verlenen van maatschappelijke ondersteuning, jeugdzorg, arbeidsinschakelingsactiviteiten of schuldhelpverlening, maar bijvoorbeeld ook zorgverzekeraars, zorgkantoren, zorgaanbieders die door die zorgverzekeraars of zorgkantoren zijn gecontracteerd, gecertificeerde instellingen, scholen, welzijnsorganisaties, woningcorporaties, het UWV en de SVB, de politie, het Openbaar Ministerie, penitentiaire instellingen (gevangenissen, jeugdinrichtingen en instellingen voor forensische zorg) en de reclassering.

Omdat het begrip "partij" samen met de begrippen "sociaal domein" en "aanpalende domeinen", heel breed is, kan op grond van artikel 2.3a.1, derde lid en artikel 2.3a.4, derde lid, bij algemene maatregel van bestuur worden bepaald welke partijen bij de in de genoemde artikelen bedoelde onderzoeken kunnen worden betrokken.

De gemeenteraad, de burgemeester, het college, of de ambtenaren van de gemeente waarvan de cliënt en zijn eventuele gezinsleden ingezetene zijn, zijn buiten het begrip 'partij' gehouden voor zover zij uitvoering geven aan onderzoek of coördinatie op grond van de nieuwe paragraaf 3a van hoofdstuk 2. Het college, de burgemeester of een gemeenteambtenaar wordt wel als 'partij' aangemerkt als zij andere taken op het sociaal domein verrichten of taken op aanpalende domeinen verrichten. Als bijvoorbeeld een leerplichtambtenaar ten aanzien van een inwoner constateert dat er mogelijk sprake is van ernstige meervoudige problematiek die mede met hulp vanuit het sociaal domein zou kunnen worden opgelost, kan hij dit als partij aankaarten bij degenen die zich binnen de gemeente bezig houden met de uitvoering van de wetten in het sociaal domein. Het voorgestelde artikel 2.3a.4, samen met de definitie van "partij" maakt dat mogelijk.

sociaal domein

Het begrip sociaal domein wordt in dit wetsvoorstel zodanig afgebakend dat daaronder dienstverlening op grond van deze wet (de Wmo 2015) hulp en interventies op grond van de Jeugdwet, schuldhulpverlening als bedoeld in de Wet op de gemeentelijke schuldhulpverlening of ondersteuning op grond van de Participatiewet wordt bedoeld. De nieuwe paragraaf 3a van hoofdstuk 2 voor een integrale en gecoördineerde aanpak bij meervoudige problematiek, is gekoppeld aan de inzet van dienstverlening of interventies op het sociaal domein waarbij de inzet van dienstverlening of interventies op aanpalende domeinen kan worden betrokken.

Opschrift van hoofdstuk 2

Voorliggend wetsvoorstel voegt een nieuwe paragraaf 3a 'Integrale en gecoördineerde aanpak' aan hoofdstuk 2 toe. Met het oog daarop wordt het opschrift van hoofdstuk 2 uitgebreid.

Artikel 2.1.1, derde lid

Het voorgestelde derde lid van art. 2.1.1 bevat, net als de eerste twee leden van dat artikel, een algemene taakopdracht aan de colleges, die met name in de artikelen 2.3a.1 tot en met 2.3a.5 wordt uitgewerkt.

Artikel 2.1.2, vierde lid

onderdeel a

De onderwerpen waaraan in het beleidsplan Wmo 2015 aandacht moet worden besteed, worden uitgebreid met de schuldhulpverlening, de openbare orde en de veiligheid. Aldus wordt aangesloten bij de domeinen waarop ingevolge de nieuwe paragraaf 3a in hoofdstuk 2 een integrale en gecoördineerde dienstverlening plaats kan vinden, dat wil zeggen op het sociaal domein en de aanpalende domeinen.

onderdeel b

Onderdeel b bepaalt op dit moment dat de gemeenteraad in het beleidsplan voor de Wmo 2015 bijzondere aandacht geeft aan de samenwerking met zorgverzekeraars en zorgaanbieders als bedoeld in de Zvw met het oog op een zo integraal mogelijke dienstverlening. Buiten kijf is dat de samenwerking tussen gemeenten, zorgverzekeraars en aanbieders van Zvw-zorg van zeer groot belang is – denk met name aan de afstemming van de dienstverlening op grond van de Wmo 2015 met de op grond van de Zvw gefinancierde wijkverpleging of ambulante geestelijke gezondheidszorg. Er is evenwel is er geen reden om de aandacht die in het beleidsplan aan dit type samenwerking wordt gegeven, hiertoe te beperken. Daarom wordt voorgesteld de gemeenten ook te verplichten om in het beleidsplan bijzondere aandacht te besteden aan de samenwerking met andere organisaties die werkzaam zijn op de in onderdeel a genoemde domeinen, voor zover dat althans van belang kan zijn voor de integrale en gecoördineerde aanpak.

Onderdeel e

Onderdeel e vraagt nu dat gemeenten in het beleidsplan voor de uitvoering van de Wmo 2015 aandacht besteden aan de wijze waarop de continuïteit van hulp wordt gewaarborgd, in het bijzonder ten aanzien van de persoon die door het bereiken van een bepaalde leeftijd geen jeugdhulp als bedoeld in de Jeugdwet meer kan ontvangen. In de voorgestelde wijziging wordt verbreed naar de interventies die ook mogelijk zijn op grond van de Jeugdwet, te weten jeugdreclassering en kindbeschermsmaatregelen. Aldus wordt aangesloten bij de nieuwe paragraaf 3a in hoofdstuk 2, waarin de integrale en gecoördineerde aanpak op het sociaal domein en aanpalende domeinen wordt geregeld.

Artikel 2.1.8

Artikel 2.1.8 komt in de plaats van het huidige artikel 5.4.1. Dat artikel verplicht colleges in het eerste lid om de wijze waarop zij Wmo-taken uitvoeren, af te stemmen met de zorgverzekeraars als bedoeld in de Zvw, met het oog op de taken van die laatste. Het tweede lid verplicht colleges en zorgverzekeraars om afspraken te maken over beleid ten aanzien van maatschappelijke ondersteuning, publieke gezondheidszorg, zorg, jeugdzorg, welzijn en preventie, teneinde tot komen tot integrale dienstverlening. Daartoe dienen ze gegevens aan elkaar te verstrekken (vierde lid), maar dat zijn geen persoonsgegevens. Ten slotte is in artikel 5.2, tweede lid, van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015, dat wat dit betreft gebaseerd is op artikel 5.4.1, vijfde lid, Wmo 2015, geregeld dat het college en de zorgverzekeraars organisaties die op de in artikel 5.4.1, tweede lid, Wmo 2015 genoemde domeinen werkzaam zijn, kunnen uitnodigen als dat voor goede afspraken wenselijk is.

Artikel 5.4.1 Wmo 2015 zou daarmee kunnen worden beschouwd als een verplichting om te handelen naar hetgeen ten aanzien van de samenwerking met de zorgverzekeraars krachtens artikel 2.1.2, vierde lid, onderdeel b, en in mindere mate onderdeel a, van de Wmo 2015 in het beleidsplan is neergelegd. Het artikel is echter in die zin te beperkt, dat andere partijen dan de zorgverzekeraars pas bij de afstemming worden betrokken indien college en zorgverzekeraars dat nodig vinden. Daarnaast is het artikel onnodig ingewikkeld en staat het ten onrechte in hoofdstuk 5 van de Wmo 2015. Dat hoofdstuk is immers gericht op de verwerking van persoonsgegevens, terwijl voor de hier bedoelde afstemming weliswaar enige verwerking van gegevens niet uitgesloten is, maar het daarbij niet zal gaan om persoonsgegevens.

Voorgesteld wordt daarom om de inhoud van artikel 5.4.1, maar dan uitgebreider en eenvoudiger, op te nemen in artikel 2.1.8 van de Wmo 2015. Tezamen met de voorgestelde wijziging van artikel 2.1.2, vierde lid, onderdeel b, zorgt artikel 2.1.8 ervoor dat de gemeenten in hun beleidsplannen voor de Wmo 2015 niet alleen aandacht moeten besteden aan de vraag hoe ze van plan zijn met diverse organisaties als bedoeld in artikel 2.1.2, vierde lid, onderdeel b (d.w.z. de organisaties die werkzaam zijn op de in onderdeel a van dat artikel genoemde domeinen) samen te werken, maar dat ze daartoe ook daadwerkelijk afspraken met die organisaties dienen te maken. De afspraken moeten ervoor zorgen dat, indien dat voor een cliënt of een gezin nodig is, integrale en gecoördineerde uitvoering binnen het sociaal domein en tussen het sociaal domein en aanpalende domeinen soepel tot stand komt.

Een en ander wil overigens niet zeggen dat het college met iedere organisatie die werkzaam is op een van de in artikel 2.1.2, vierde lid, onderdeel a, genoemde domeinen, af moet stemmen. Indien, bijvoorbeeld, het college zijn uitvoeringsbeleid zou moeten afstemmen met iedere zorgverlener die met een persoonsgebonden budget op grond van de Wlz ingehuurd zou kunnen worden, of met iedere particuliere verhuurder van woonruimte, zou het college met artikel 2.1.8 een onuitvoerbaar taak krijgen. Van belang is dat wordt afgestemd met die organisaties, waar de cliënten van de gemeente regelmatig mee te maken hebben. Vanwege de brede formulering van het eerste lid, wordt aan het eerste lid toegevoegd, dat de afstemming van het college met relevante personen en instanties niets afdoet aan door die personen en instanties uitgeoefende wettelijke taken en bevoegdheden. Gelet op het belang van de samenwerking met de zorgverzekeraars – zoals ook verwoord in het huidige artikel 5.4.1 – bepaalt het tweede lid van artikel 2.1.8 echter wel dat in ieder geval wel altijd met hén moet worden afgestemd.

Artikel 14a Zvw bevat het spiegelbeeld van artikel 5.4.1 Wmo 2015. In artikel V van dit wetsvoorstel wordt artikel 14a Zvw afgestemd op artikel 2.1.8 Wmo 2015.

Artikel 2.2.5

eerste lid

Op grond van artikel 2.2.5, eerste lid, dient het college een meldpunt in te richten waar mensen, zowel burgers als professionals, terecht kunnen met zorgen over de gezondheid, de zelfredzaamheid of de participatie¹ van zichzelf of andere ingezetenen van de gemeente. Het staat de gemeente vrij daarvoor een fysiek loket in te richten of te voorzien in een chatfunctie, maar in ieder geval moet een telefoonnummer worden opengesteld voor deze meldingen. Dit meldpunt is bedoeld voor signalen van niet acute aard en dus niet voor zorgen of meldingen die een onmiddellijke reactie van een dienst of hulpverlener vragen zoals een medisch noodsignaal. Net zoals dat geregeld is ten aanzien van de meldmogelijkheid bij gedwongen zorg (art. 5:1 Wvvgz) en het advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling (AMHK; art. 4.1.1, eerste lid, Wmo 2015) wordt het college niet opgedragen om zelf een meldnummer te bemensen maar slechts om te zorgen dat er een meldnummer is. Het college kan dat derhalve ook opdragen aan een andere instantie zoals de GGD. In het algemeen deel van de toelichting is beschreven dat deze opdracht al onder de Wmo (2007) viel onder de term openbare geestelijke gezondheid (oggz). In circa 80% van de gemeenten bestaat dan ook al een meldpunt. Een wettelijke regeling is nodig om de gegevensverwerking ten behoeve van een goed functioneren van het meldpunt en het kunnen opvolgen van meldingen, te borgen.

Het, eveneens in het algemeen deel van deze memorie van toelichting genoemde, landelijk meldnummer behoeft geen wettelijke regeling. Dit landelijke nummer zal automatisch doorschakelen naar de lokale of regionale meldpunten.

Artikel 2.2.5, eerste lid, eist geen continue beschikbaarheid van medewerkers. Zo kan het college ervoor kiezen in de nachtelijke uren de beller een boodschap te laten inspreken, opdat de beller later kan worden teruggebeld of door deze te wijzen op een andere telefoonlijn zoals die van Stichting Luisterlijn Nederland of 113 Zelfmoordpreventie.

Het artikellid bepaalt niet wie kan melden, en dat betekent dat iedereen dat kan doen: de burger die zich zorgen maakt over zichzelf, de burger die zich zorgen maakt over een medeburger of een professional die zich zorgen maakt over een burger.

tweede lid

In het tweede lid wordt de taak van het college omschreven voor de behandeling en waardering van de binnenkomende meldingen.

In de onderdelen a tot en met d is bepaald, wat er met de melding ten aanzien van een ingezetene, die geen acute zorg vereist, wordt gedaan. Dit impliceert dat de professionals van een meldpunt, voordat uitvoering wordt gegeven aan het tweede lid, meldingen die bij nader inzien geen ingezetene betreffen, doorverwijzen naar de juiste gemeente en zo nodig handelen – zoals contact leggen met de politie of 112 – als de melding toch acuut blijkt te zijn.

Op grond van het tweede lid, onderdeel a, wordt een triage uitgevoerd die tot doel heeft vast te stellen wie naar aanleiding van de melding actie kan ondernemen. In sommige gevallen zal het voldoende zijn om de melder een beknopt advies te geven wat hij gelet op de aard van de melding kan doen. Onderdeel c spreekt van een beknopt advies omdat het meldpunt in principe geen adviesfunctie heeft. Dit beknopte advies is erop gericht om de melder zo mogelijk alvast op weg te helpen totdat de melding wordt opgepakt.

Onderdeel b van het tweede lid regelt dat de medewerker van het meldpunt op basis van zijn professionele kennis een inschatting moet maken of het nodig is de melding door te geleiden naar een partij die de melding vervolgens in behandeling kan nemen. Het gaat dan om partijen, die blijkens de definitie van partij als opgenomen in dit wetsvoorstel, werkzaam zijn op het terrein van gebied van maatschappelijke ondersteuning, publieke gezondheidszorg waaronder preventieve

¹ Het gaat hier om participatie zoals omschreven in artikel 1.1 van de Wmo 2015, dat wil zeggen om deelnemen aan het maatschappelijke verkeer.

zorg, geneeskundige zorg, langdurige zorg, jeugdzorg, onderwijs, welzijn, wonen, schuldhulpverlening, of werk en inkomen, of toezicht, openbare orde of veiligheid. Blijkens de definitie van 'partij' kan dit ook de gemeente zelf zijn. Het college, de burgemeester en gemeentebambtenaren zijn slechts uitgezonderd als partij voor zover zij uitvoering geven aan het nieuw voorgestelde hoofdstuk 2, paragraaf 3a voor een integrale en gecoördineerde aanpak. De triage op grond van onderdeel a, is dus bedoeld om uit te zoeken wat de meest aangewezen partij is om de melding naar door te geleiden. De in dit wetsvoorstel voorgestelde bepalingen van hoofdstuk 5, paragraaf 5, regelen welke persoonsgegevens voor het doen van een triage mogen worden gebruikt. Triage gaat over het bepalen van de urgentie bij een hulpvraag; daarbij wordt o.a. gekeken naar de ernst daarvan en de te bepalen prioriteiten.

In het tweede lid, onderdeel c is vastgelegd dat de persoon ten aanzien van wie de melding is gedaan, of diens ouders of wettelijke vertegenwoordiger, zo mogelijk van de melding op de hoogte worden gesteld. Op grond van artikel 14 van de AVG heeft iemand het recht om door degene die gegevens over hem verwerkt die niet van de betrokkene zelf zijn verkregen, hiervan op te hoogte te worden gesteld. Artikel 14, derde lid, onderdeel a van de AVG geeft de ruimte om hier binnen een redelijke termijn, maar uiterlijk binnen een maand, mededeling over te doen. Nadrukkelijk wordt er in artikel 2.2.5, tweede lid, onderdeel c, voor gekozen niet standaard een mededeling over de melding te doen bij degene die het betreft omdat dit in sommige omstandigheden in de weg kan staan aan het opstarten van goede hulpverlening. Dit is in onderdeel c uitdrukkelijk bepaald, conform artikel 14, vijfde lid, onderdeel c, van de AVG op grond waarvan een uitzondering kan worden gemaakt op de plicht tot melding van de verwerking voor zover de melding de verwezenlijking van de doeleinden van die verwerking onmogelijk dreigt te maken of ernstig in het gedrang dreigt te brengen. Het is aan de professionele inschatting van de medewerkers van het meldpunt om te bepalen of het in de gegeven situatie noodzakelijk is om deze uitzondering te gebruiken. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat uit de triage alsnog is gebleken dat de melding moet worden aangemerkt als een melding op grond van de Wet verplichte ggz (Wvvggz). In dat geval treedt de procedure van de Wvvggz verder in werking en wordt de betrokkene op een ander moment op de hoogte gesteld. Voor de partij die de melding verder oppakt, geldt dat die verder werkt binnen de voor hem geldende kaders, ook voor wat betreft de verwerking van persoonsgegevens.

Degene die de melding heeft gedaan wordt op grond van het tweede lid, onderdeel d, zo nodig geïnformeerd over wat er met de melding is gedaan. Met name in geval de melder een professional is, kan het voor het vervolgtraject zinvol zijn die partij daarvan op de hoogte te stellen. Als dit gebeurt heeft degene over wie gemeld is, op grond van artikel 14 AVG het recht daarvan op de hoogte te worden gesteld.

derde lid

Het derde lid regelt de mogelijkheid om bij algemene maatregel van bestuur nadere regels te stellen over de meldpunten, de behandeling van meldingen of de inrichting van de meldpunten, omdat het in de toekomst wenselijk kan blijken om nadere invulling te geven aan deze wettelijke regeling van de meldpunten niet-acuut. Voor zover het gaat om nadere regels over de verwerking van persoonsgegevens, biedt artikel 5.5.4, tweede lid, daarvoor een grondslag.

Artikel 2.3.2

eerste lid

Indien iemand behoefte heeft aan maatschappelijke ondersteuning, in welke vorm ook, dient hij zich bij de gemeente te melden. Deze melding kan ook gedaan worden door een derde, bijvoorbeeld een vertegenwoordiger of mantelzorger van degene die ondersteuning heeft. Het college, in de persoon van bijvoorbeeld een Wmo-consulent of medewerkers van een wijkteam, verricht dan in samenspraak met de cliënt het in artikel 2.3.2 bedoelde onderzoek waarna een maatwerkvoorziening kan worden aangevraagd door de persoon zelf of een vertegenwoordiger of mantelzorger (art. 2.3.2, negende lid). Na het onderzoek wordt op de aanvraag beschikt (art. 2.3.5). Mogelijk kan in de behoefte aan ondersteuning worden voorzien zonder, of met een heel beperkt, onderzoek: in veel gevallen volstaat een voorziening als een aantal huishoudelijke hulp per uur, een maaltijdvoorziening of boodschappendienst. De vertegenwoordiger (dat wil zeggen

een curator, mentor of een door de betrokkene gevolmachtigde persoon) of mantelzorger van de cliënt die de aanvraag doet, moet betrokken worden bij het onderzoek: dat wordt dan zo nodig ook in samenspraak met deze vertegenwoordiger of mantelzorger gedaan. Dat kan met name aan de orde zijn indien de cliënt niet geheel wilsbekwaam is. De wijzigingen in het eerste lid zijn voornamelijk redactioneel. Helderder wordt nu geregeld dat het onderzoek in ieder geval in samenspraak met de cliënt dient te geschieden. Daarnaast wordt de, door het gebruik van de woorden 'dan wel' veroorzaakte, indruk weggenomen dat een mantelzorger nooit de vertegenwoordiger van de cliënt kan zijn. Dat is uiteraard onjuist: het komt juist zeer geregeld voor dat een vertegenwoordiger tevens mantelzorger is.

Het is mogelijk dat bij de melding voor een maatwerkvoorziening of tijdens het daaropvolgende onderzoek wordt aangegeven dat de cliënt of zijn gezinsleden misschien ook andere hulp nodig hebben. Of dat de medewerker van de gemeente of het wijkteam die de melding in ontvangst neemt en het daarop volgende onderzoek verricht, zelf de indruk krijgt dat dat misschien nodig is, bijvoorbeeld vanwege gedragingen van de cliënt of omdat bij het thuisbezoek blijkt dat de woonruimte vervuild is. In dat geval dient aan te hand van de in artikel 2.3a.1 geregelde procedure te worden onderzocht of inderdaad sprake is van meervoudige problematiek en hoe deze opgelost kan worden. Dat laat onverlet dat voor het gedeelte van het onderzoek dat gaat over de vraag of een of meer maatwerkvoorzieningen op grond van de Wmo 2015 moet(en) worden toegekend, de in artikel 2.3.2 opgenomen regels moeten worden gevolgd. Dat wil zeggen dat de cliënt in staat moet worden gesteld om een persoonlijk plan te overhandigen (tweede lid), dat hij gewezen dient te worden op de beschikbaarheid van cliëntondersteuning (derde lid) en dat in ieder geval de onderwerpen, genoemd in het vierde lid, moeten worden onderzocht. Dit geldt ook voor eventuele gezinsleden die worden betrokken in een onderzoek op grond van artikel 2.3a.1. Dit gezinslid is ingevolge de gewijzigde omschrijving van het begrip 'cliënt' in artikel 1.1.1 een cliënt als bedoeld in de Wmo 2015. Dat betekent bijvoorbeeld, dat ook hij in de gelegenheid moet worden gesteld een persoonlijk plan te overhandigen (tweede lid) en dat hij op de mogelijkheid van cliëntondersteuning moet worden gewezen (derde lid).

vierde lid, onderdeel f

Voorgesteld wordt om onderdeel f van het vierde lid te laten vervallen. Dit betreft geen inhoudelijke wijziging maar een van wetstechnische aard. Dit onderdeel draagt het college op om door middel van samenwerking met zorgverzekeraars en zorgaanbieders als bedoeld in de Zvw en partijen op het gebied van publieke gezondheid, jeugdhulp, onderwijs, welzijn, wonen, en werk en inkomen te komen tot zo goed mogelijk afgestemde dienstverlening met het oog op de behoefte aan verbetering van de zelfredzaamheid of participatie van de cliënt of op zijn behoefte aan beschermd wonen of opvang. De belangrijkste reden om dit onderdeel te schrappen is dat een en ander met voorliggend wetsvoorstel in de nieuwe paragraaf 3a van hoofdstuk 2 duidelijker wordt geregeld. Ook lost dit twee problemen op.

Een van de problemen die aan artikel 2.3.2, vierde lid, onderdeel f, Wmo 2015 kleeft, is dat dit onderdeel de colleges verplicht om ook in gevallen waarin geen sprake lijkt te zijn van meervoudige problematiek in samenwerking met Zvw-zorgverzekeraars, Zvw-zorgaanbieders en allerlei andere partijen na te gaan wat de cliënt vanuit andere domeinen aan dienstverlening ontvangt. Voor iemand die niets meer nodig lijkt te hebben dan een enkelvoudige maatwerkvoorziening, zou dit een ongewenste inbreuk op de privacy met zich brengen. Bij het schrijven van de Wmo 2015 is dat op zich onder ogen gezien: uit hoofdstuk 5 van de Wmo 2015 en de AVG volgt namelijk dat gemeenten slechts gegevens bij eerder bedoelde partijen mogen verwerken (waaronder valt: bij partijen mogen opvragen en gebruiken) voor zover de cliënt daartoe uitdrukkelijk toestemming heeft verleend. Een eerste nadeel van deze wijze van regelen is echter, dat cliënten toestemming kunnen weigeren, in welk geval gemeenten niet aan hun in onderdeel f geregelde taakopdracht kunnen voldoen. Dat is uiteraard vooral vervelend indien het zou gaan om een cliënt die wél integrale hulp nodig heeft. Een tweede nadeel is, dat een door de cliënt gegeven uitdrukkelijke toestemming in de ogen van de AP geen geldige grondslag voor gegevensverwerking is, aangezien deze toestemming niet in volledige vrijheid gegeven zal zijn. Weigering van toestemming kan er immers toe leiden dat een cliënt niet de maatwerkvoorziening krijgt die hij graag had gehad.

Een tweede probleem dat aan artikel 2.3.2, vierde lid, onderdeel f, Wmo 2015 kleeft, is dat het in dat onderdeel bedoelde onderzoek gericht dient te zijn op de vraag hoe de doelen van de Wmo 2015 (zelfredzaamheid, participatie, beschermd wonen, opvang) zo goed mogelijk voor de cliënt kunnen worden bereikt. Daarmee gaat het artikelonderdeel voorbij aan de wens om te komen tot een integrale dienstverlening op *alle* domeinen waar de cliënt en zijn eventuele gezinsleden problemen ervaren. In de nieuwe paragraaf 3a en de bijbehorende nieuwe artikelen in hoofdstuk 5 worden dergelijke problemen ondervangen.

Het schrappen van artikel 2.3.2, vierde lid, onderdeel f, betekent niet, dat gemeenten niet meer met zorgverzekeraars, zorgaanbieders en partijen op het gebied van publieke gezondheid, jeugdzorg, onderwijs, wonen of werk en inkomen hoeven samen te werken. Dat dit nog steeds van groot belang is, blijkt uit het gewijzigde artikel 2.1.2, vierde lid, onderdeel b, Wmo 2015, uit het nieuwe artikel 2.1.8 en uit de nieuwe paragraaf 3a van hoofdstuk 2 Wmo 2015.

Artikel 2.3.3

Artikel 2.3.3. maakt het mogelijk dat in spoedeisende gevallen, onverwijld een tijdelijke maatwerkvoorziening kan worden verstrekt, in afwachting van de uitkomsten van het onderzoek bedoeld in artikel 2.3.2. Nu de voorgestelde artikelen 2.3a.1 en 2.3a.4 en 2.3a.5 ook voorzien in het instellen van een onderzoek, namelijk bij meervoudige problematiek, wordt in artikel 2.3.3 ook naar die onderzoeken verwezen. In voorkomende, spoedeisende, gevallen kan het college dus 'onverwijld' beslissen over een tijdelijke maatwerkvoorziening zonder dat daarvoor een aanvraag wordt gedaan waarna verder onderzoek naar de noodzakelijke dienstverlening kan worden ingesteld.

Ook wordt met de wijziging van artikel 2.3.3 geregeld dat een maatwerkvoorziening kan worden verstrekt zonder voorafgaand onderzoek en het indienen van een aanvraag, indien uit een melding bij het meldpunt blijkt dat het nodig is om met spoed een voorziening te verstrekken. Hierover zal men uiteraard eerst in overleg met de cliënt moeten treden, als de melding door een ander is gedaan.

Artikel 2.3.5, tweede lid

Artikel 2.3.5 handelt over de beslissing op een aanvraag voor een maatwerkvoorziening. In de normale procedure voor het toekennen van een maatwerkvoorziening, dient de cliënt na een onderzoek op grond van artikel 2.3.2, een aanvraag in te dienen op grond van artikel 2.3.5, eerste lid. Met deze wijziging van artikel 2.3.5, tweede lid, wordt geregeld dat indien een onderzoek op grond van artikel 2.3a.1, eerste lid, of 2.3a.4 heeft uitgewezen dat er een maatwerkvoorziening nodig is, de cliënt daarvoor geen afzonderlijke aanvraag meer hoeft in te dienen, in geval het onderzoek eveneens heeft uitgewezen dat er geen sprake is van meervoudige problematiek waarvoor op grond van artikel 2.3a.2 een werkplan wordt opgesteld.

Voor het verstrekken van de maatwerkvoorziening is het na een onderzoek op grond van artikel 2.3a.1, eerste lid of artikel 2.3a.4, voldoende dat de cliënt op grond van artikel 2.3a.2, tweede lid, wordt geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoek en de cliënt instemt met de voorgestelde maatwerkvoorziening.

Artikel 2.3.5, vijfde lid

Artikel 2.3.5 handelt over de beslissing op een aanvraag voor een maatwerkvoorziening. In het vijfde lid is geregeld dat, voor zover daartoe aanleiding is, de maatwerkvoorziening is afgestemd op andere zorg en dienstverlening, onderwijs, werk, inkomsten en de culturele, godsdienstige of levensbeschouwelijke achtergrond van de cliënt. De grondslag voor de daarvoor benodigde verwerking van persoonsgegevens is opgenomen in artikel 5.1.1, tweede lid, waarbij uiteraard de beginselen van artikel 5 van de AVG van toepassing zijn. Artikel 2.3.5, vijfde lid, heeft hoofdzakelijk tot doel dat er praktische afstemming plaatsvindt met de levensomstandigheden van de cliënt, en zo nodig ook coördinatie met andere domeinen. Zoals uiteen gezet in paragraaf 3.2 van het algemeen deel van de memorie van toelichting, is de gemeente op grond van de Wmo 2015 op dit moment onvoldoende toegerust om daadwerkelijk tot coördinatie te komen. Dit wetsvoorstel voorziet in hoofdstuk 2, paragraaf 3a om die reden in nieuwe regels voor integrale

aanpak en coördinatie bij meervoudige problematiek. Dit betekent niet dat artikel 2.3.5, vijfde lid, kan komen te vervallen.

Ten eerste heeft de bepaling waarde in geval er geen sprake is van meervoudige problematiek. In geval een enkelvoudige aanvraag voor een maatwerkvoorziening is gedaan op grond van artikel 2.3.2, dient ook bij deze maatwerkvoorziening te worden bekeken hoe de maatwerkvoorziening zo goed mogelijk kan worden afgestemd op de omstandigheden van de cliënt. Het leven van iedere cliënt speelt zich immers in meerdere domeinen af, zonder dat daarbij sprake is van meervoudige problematiek. Op grond van artikel 2.3.5, vijfde lid, wordt bij het toekennen van een maatwerkvoorziening als daartoe aanleiding is en voor zover dat redelijkerwijs mogelijk is, gezorgd voor afstemming met werk, onderwijs, zorg, dienstverlening op het sociaal domein of aanpalende domeinen, praktische zaken zoals de mogelijkheden van de woning van de cliënt, maar ook met zijn culturele, levensbeschouwelijke of godsdienstige achtergrond.

Ten tweede is dit artikellid ook toepasselijk indien bij meervoudige problematiek op grond van het nieuwe hoofdstuk 2, paragraaf 3a, een onderzoek is uitgevoerd en een werkplan wordt opgesteld. Voor zover in dit werkplan maatwerkvoorzieningen worden opgenomen, zijn daarbij de artikelen 2.3.5, derde tot en met zevende lid, en 2.3.6, voor het opstellen van dit deel van het werkplan, van overeenkomstige toepassing.

Artikelen 2.3.8 tot en met 2.3.10

De voorgestelde wijzigingen stellen zeker dat het in de artikelen 2.3.8 tot en met 2.3.10 Wmo 2015 geregelde ook geldt indien een maatwerkvoorziening of pgb na het onderzoek, bedoeld in artikel 2.3a.1, 2.3a.4 of 2.3a.5 op grond van artikel 2.3a.2 zonder is aanvraag is toegekend.

Het tweede lid van artikel 2.3.9 vervalt. Het spreekt vanzelf dat bij de in het eerste lid voorgeschreven heroverweging van een beslissing om een maatwerkvoorziening of pgb te verstrekken, de regels worden gevolgd die ook bij een initiële toekenning gelden. Anders dan het huidige tweede lid stelt, is er dan ook geen reden om artikel 2.3.5, derde tot en met vijfde lid, niet ook toe te passen.

Paragraaf 3a. Integrale en gecoördineerde aanpak

Gekozen is voor een nieuwe paragraaf voor de aanpak van meervoudige problematiek *na* de paragraaf over de maatwerkvoorziening omdat in de meeste gevallen waarin een maatwerkvoorziening Wmo 2015 wordt aangevraagd geen sprake zal zijn van meervoudige problematiek. Daarom is het logisch de procedure bij de enkelvoudige melding – dat wil zeggen de regels die gelden als iemand alleen een Wmo-voorziening nodig heeft – voorop te zetten.

De Jeugdwet, Pw en Wgs worden in de artikelen II, III en IV, van dit wetsvoorstel zo gewijzigd, dat de procedures van paragraaf 3a ook gelden indien zich iemand voor jeugdhulp, jeugdbescherming of jeugdreclassering meldt of jeugdhulp, bijstand of schuldhelpverlening aanvraagt en daarbij wordt verteld, of anderszins duidelijk wordt, dat er bij hem of zijn gezinsleden ook andere problemen spelen. Die artikelen bepalen dat in dat geval de procedure zoals deze in voorliggende Wmo-paragraaf is geregeld, wordt gevolgd, door naar de artikelen 2.3a.1 tot en met 2.3a.3 te verwijzen. Voor de duidelijkheid: dit geldt ook als er waarschijnlijk geen Wmo-aspect speelt (dus waarschijnlijk geen maatwerkvoorziening zal hoeven worden verleend), maar wel hulp op het domein van twee of drie van de andere wetten uit het sociaal domein (bijvoorbeeld als iemand schuldhelpverlening aanvraagt en daarbij meldt ook behoefte aan bijstand te hebben). Ook in zo'n geval wordt met toepassing van artikel 2.3a.1, eerste lid, Wmo 2015 onderzocht of sprake is van meervoudige en samenhangende problematiek. En als uit dat onderzoek vervolgens blijkt dat de gemeente inderdaad geen Wmo-voorziening zal leveren, maar wel dat er bijvoorbeeld zowel bijstand als schuldhelpverlening moet komen, laat dat onverlet de verplichting voor het college op grond van de genoemde bepalingen *in de Wmo 2015*, een werkplan op te stellen en een coördinator voor de uitvoering daarvan aan te wijzen. Onafhankelijk van de vraag via welke sociaal domeinwet het eerste verzoek om dienstverlening binnenkomt zijn dus in alle gevallen van (vermoedens) van meervoudige problematiek de procedures op grond van deze paragraaf in de Wmo 2015 van toepassing.

In het hiernavolgende wordt nader ingegaan op de taakbepalingen van de nieuwe paragraaf 3a. Deze taakbepalingen vormen de grondslag voor de verwerking van persoonsgegevens als bedoeld in artikel 6, eerste lid, onderdeel e, van de AVG: de verwerking is noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is opgedragen. De taakbepalingen formuleren bij wet het doel van de gegevensverwerking die noodzakelijk is in het kader van deze taakuitoefening, zoals vereist op grond van artikel 6, derde lid AVG. De wijzigingen van hoofdstuk 5 regelen welke persoonsgegevens ten behoeve van het uitvoeren van deze taken en de daarvoor benodigde samenwerking mogen worden verwerkt.

Opgemerkt wordt dat paragraaf 3a onderscheid maakt tussen plichten en bevoegdheden voor het college. Uitgangspunt is dat van een gemeente voor de uitvoering van de wetten binnen het sociale domein meer mag worden verwacht dan voor uitvoering van wetten die deels binnen en deels buiten het sociale domein liggen. Om die reden krijgt het college een *plicht* om te zorgen voor integrale en gecoördineerde uitvoering van dienstverlening binnen het sociaal domein in geval van samenhang tussen die diensten gelet op de problematiek. Het college krijgt daarentegen een *bevoegdheid* om te zorgen voor gecoördineerde uitvoering tussen diensten uit het sociaal domein en hetgeen op grond van aanpalende domeinen gebeurt of moet gaan gebeuren (verder ook wel genoemd: coördinatie 'over de domeinen heen').

Verder wordt opgemerkt dat paragraaf 3a het college opdraagt om bepaalde werkzaamheden te verrichten. In de praktijk zullen de werkzaamheden worden verricht door gemeenteambtenaren of door medewerkers van bijvoorbeeld wijk- of sociale teams aan wie het werk is uitbesteed.

Artikel 2.3a.1 tot en met 2.3a.3

Deze artikelen regelen de procedure om te komen tot integrale en gecoördineerde aanpak binnen het sociaal domein, indien iemand zich meldt voor dienstverlening uit het sociaal domein. In het kort ziet die procedure er als volgt uit:

- het college gaat na welke problemen er spelen, welke hulp al wordt verleend en welke hulp op grond van het sociaal domein nog meer zou moeten worden verleend (art. 2.3a.1, eerste lid);
- het college stelt zo nodig een werkplan op voor de dienstverlening en coördinatie voor diensten binnen het sociaal domein en eventuele aanpalende domeinen (art. 2.3a.2, tweede lid);
- het college zorgt voor gecoördineerde uitvoering van het werkplan (art. 2.3a.3) en stelt zo nodig het werkplan bij (art. 2.3a.2, zesde lid).

Artikel 2.3a.1

Eerste en tweede lid

Het eerste lid regelt wat er moet gebeuren indien bij verzoek om een maatwerkvoorziening of bij een verzoek op grond van een andere wet uit het sociaal domein (zie artikelen II, III en IV van het wetsvoorstel), dan wel tijdens het op zo'n verzoek volgende onderzoek blijkt dat de cliënt of zijn gezinsleden (mogelijk) ook andere problemen hebben. Deze problemen kunnen binnen het sociaal domein gelegen zijn, maar ook op aanpalende domeinen.

In dat geval moet het college in samenspraak met de cliënt, met de gezinsleden die ook problemen hebben en, indien dezen er zijn, zo nodig met hun mantelzorgers of vertegenwoordigers onderzoeken:

- a. welke problemen er bij de cliënt of zijn gezinsleden spelen;
- b. welke dienstverlening de cliënt of zijn gezinsleden al vanuit het sociaal domein of aanpalende domeinen ontvangen en of, en zo ja, welke interventies op die domeinen ten aanzien van de cliënt of zijn gezinsleden lopen;
- c. welke diensten als bedoeld in de Wmo 2015, de Jeugdwet, de Pw of de Wgs of diensten op aanpalende domeinen kunnen bijdragen aan de oplossing van de problemen;

- d. of de onder b en c bedoelde diensten zodanig met elkaar samenhangen dat een gecoördineerde aanpak bijdraagt aan het oplossen van de onder a bedoelde problemen.

Aanhef

Opgemerkt wordt dat het eerste lid niet alleen geldt voor de situatie waarin de cliënt of een vertegenwoordiger of mantelzorger van de cliënt al bij zijn verzoek om hulp vanuit de Wmo 2015, Jw, Pw of Wgs aangeeft dat (mogelijk) sprake is van meervoudige problematiek, maar ook voor de situatie waarin bij het onderzoek dat naar aanleiding van de melding of de aanvraag in gesprek met de cliënt ter sprake komt dat er meer problemen zijn waarbij de cliënt of zijn gezinsleden hulp of ondersteuning kunnen gebruiken. Het is daarbij mogelijk dat een voor de gemeente werkzame persoon – dit kan een gemeenteambtenaar van een Wmo-loket zijn, maar bijvoorbeeld ook een (andere) medewerker van een wijk- of sociaal team die een melding of aanvraag onderzoekt op basis van eigen waarneming vaststelt dat er mogelijk sprake is van meervoudige problematiek. Bijvoorbeeld vanwege verward gedrag of zichtbare verwaarlozing van zichzelf, gezinsleden of zijn omgeving (huis vervuild, tot aan de nok toe gevuld met rommel of juist helemaal leeg, vermagerde of vervuilde kinderen, enzovoorts). Zoals toegelicht in paragraaf 3.3.1 van het algemeen deel van de memorie van toelichting, kan de medewerker dit in samenspraak met de cliënt en de eventueel betrokken gezinsleden, vertegenwoordiger of mantelzorger, in het onderzoek betrekken.

Voor een uitleg over de in de aanhef opgenomen clausule 'in samenspraak met' wordt verwezen naar de hiernavolgende uitleg over de onderwerpen waarover het onderzoek dient te gaan.

Ad a en b

Het hier bedoelde onderzoek is in principe breed, dat wil zeggen kan betrekking hebben op alle problemen binnen het sociaal domein en de aanpalende domeinen, inclusief, zo nodig, de daaraan ten grondslag liggende oorzaken. Dat wil echter niet zeggen dat het college van iedere betrokkene op ieder terrein na moet gaan of er al dan niet problemen spelen en zo ja, welke. Zoals de AP in zijn onderzoeken naar het werken met zelfredzaamheidsmatrices in Nijmegen en Zaanstad heeft aangegeven, zou dat een onnodige inbreuk op de privacy betekenen. Het is niet toegestaan om zonder aanleiding de cliënt het hemd van het lijf te vragen. Maar wel mogen die vragen worden gesteld, die gelet op de gang van het gesprek of op wat de betrokken medewerker vanuit diens professionaliteit waarneemt, relevant kunnen zijn om vast te stellen of meer nodig is dan door de cliënt in eerste instantie is gevraagd. Daarnaast mag een gemeente de cliënt ook altijd de vraag stellen of er, naast de dienst waarvoor men komt, nog sprake is van een behoefte aan andere diensten en zo ja, vervolgvragen stellen. Indien iemand zich bijvoorbeeld voor een bijstandsuitkering meldt, mag de gemeente bij de betrokkene informeren of er ook sprake is van schulden waar ondersteuning bij nodig is. Immers schulden komen relatief vaak voor bij mensen met inkomensproblematiek. Echter als betrokkene aangeeft dat dat niet speelt, mag er geen verder onderzoek naar gedaan worden. Betreft een aanvraag voor hulpmiddelen in het kader van de Wmo, dan ligt het niet voor de hand te gaan informeren naar schulden, tenzij betrokkene dat zelf aangeeft.

Niet alleen de problemen worden in samenspraak met de cliënt of, indien deze een gezin heeft, met hem en zijn gezinsleden in kaart zijn gebracht, ook wordt besproken welke dienstverlening al vanuit het sociaal domein en aanpalende domeinen ontvangen wordt en of er interventies vanuit die domeinen zijn. In paragraaf 2.2 van het algemeen deel van de memorie van toelichting, is uiteengezet wat in dit kader onder interventies wordt verstaan.

Het feit dat de problemen en de reeds ingezette dienstverlening of interventies 'in samenspraak met' de cliënt of de betrokken gezinsleden in kaart moeten worden gebracht, betekent dat het college het onderzoek beperkt tot datgene waarvan de cliënt of zijn gezinsleden aangeven, dat zij dat in het onderzoek willen betrekken. Wel kan de gemeente proberen de cliënt of betrokken gezinsleden te overtuigen van de wenselijkheid om gelet op de problematiek bepaalde aspecten bij het onderzoek te betrekken. De samenspraak met de cliënt op grond van dit artikel betekent dus dat een onderzoek niet breder is dan die aspecten die de cliënt er – na goed overleg met de gemeente – bij wil betrekken. Dit bepaalt dus ook de reikwijdte van de gegevensverwerking op grond van hoofdstuk 5 ten behoeve van het in artikel 2.3a.1, eerste lid, bedoelde onderzoek.

Het tweede lid maakt het mogelijk dat het college zo nodig partijen die aan de cliënt of de betrokken gezinsleden een dienst verlenen of een interventie inzetten bij het onderzoek worden betrokken, steeds in samenspraak met de cliënt en de betrokken gezinsleden. Dit betekent dat deze partijen actief mee kunnen denken en zo nodig voor overleg aan tafel komen. Voor zover deze partijen voor het onderzoek gegevens leveren, geldt daarvoor het bepaalde in de voorgestelde artikelen van hoofdstuk 5 over de verwerking – waaronder verstrekking – van persoonsgegevens, en het houden van een casusoverleg.

Ad c

Op grond van onderdeel c wordt in kaart gebracht welke diensten uit het sociaal domein en aanpalende domeinen kunnen bijdragen aan de oplossing van de problemen. Voor het toekennen van die diensten gelden uiteraard de wettelijke kaders van de diverse wetten in het sociaal domein. Dat betekent bijvoorbeeld, dat voor de vraag of een of meer maatwerkvoorzieningen zouden moeten worden toegekend, de in artikel 2.3.2, tweede tot en met negende lid, 2.3.3 en 2.3.4 van de Wmo 2015 opgenomen regels in acht worden genomen.

Het 'in samenspraak' met de cliënt, de betrokken gezinsleden en eventuele vertegenwoordigers of mantelzorgers doen van het onderzoek, betekent hier dat met betrokkenen moet worden overlegd over de in te zetten (extra) dienstverlening vanuit het sociaal domein. Aangezien de Wmo 2015, de Pw en de Wgs niet voorzien in gedwongen hulpverlening, heeft het niet veel zin onderzoek naar de wenselijkheid van het inzetten van bepaalde diensten voort te zetten als de cliënt of een gezinslid aangeeft die te zullen weigeren. Hetzelfde geldt voor de Jeugdwet, voor zover het althans niet gesloten jeugdhulp, kindbeschermingsmaatregelen of jeugdreclassering, die door de kinderrechter kunnen worden opgelegd, betreft. Wel is het mogelijk, vanuit het perspectief van goed hulpverlenerschap, om te proberen betrokkenen te overtuigen van de wenselijkheid van het inzetten van zo'n dienst.

Ad d

Het onderzoek op grond van het eerste lid is er op gericht om bij meervoudige problematiek van één persoon of binnen een gezin, te kunnen komen tot een gecoördineerde aanpak. Zo'n gecoördineerde aanpak is alleen maar op zijn plaats en van toegevoegde waarde, als er samenhang bestaat tussen de geconstateerde problemen en de voorgestelde dienstverlening en mogelijke interventies. Op grond van onderdeel d wordt ook dit aspect bij het onderzoek betrokken. De conclusie van het onderzoek kan namelijk zijn dat er bijvoorbeeld twee problemen zijn die met dienstverlening uit het sociaal domein mogelijk opgelost kunnen worden, maar dat een zodanige samenhang tussen de te verstrekken dienstverlening ontbreekt zodat de noodzaak tot een gecoördineerde aanpak eveneens ontbreekt. Zo kan bijvoorbeeld uit het onderzoek blijken dat betrokkene enerzijds een uitkering nodig heeft en hij anderzijds ten behoeve van het vergroten van zijn mobiliteit in aanmerking komt voor een scootmobiel; dan ontbreekt de onderlinge samenhang tussen die diensten en is een gecoördineerde aanpak niet noodzakelijk.

Termijn

Het college dient het in het eerste lid bedoelde onderzoek binnen zes weken af te ronden nadat door of namens de cliënt om een maatwerkvoorziening als bedoeld in de Wmo 2015 of een individuele jeugdhulpvoorziening als bedoeld in de Jeugdwet is gevraagd, dan wel bijstand of schuldhulpverlening is aangevraagd. Daarmee wordt aangesloten bij de termijn van het onderzoek, bedoeld in artikel 2.3.2, eerste lid, Wmo 2015.

derde lid

Op grond van het derde lid, kan bij algemene maatregel van bestuur nader worden bepaald welke partijen werkzaam op aanpalende terreinen, kunnen worden betrokken bij een onderzoek als bedoeld in het eerste lid. Omdat partijen potentieel veel verschillende personen of instanties kunnen zijn, kan met de algemene maatregel van bestuur op grond van het derde lid, de mogelijke betrokkenheid van derden worden ingeperkt tot partijen die gelet op hun taken en bevoegdheden daadwerkelijk kunnen bijdragen aan het verminderen of oplossen van problemen bij meervoudige problematiek.

Artikel 2.3a.2

eerste lid

Op grond van het eerste lid informeert het college de cliënt dan wel diens vertegenwoordiger en de betrokken gezinsleden over de uitkomsten van het onderzoek. Dit kan zowel mondeling als schriftelijk. Een schriftelijke weergave kan met name wenselijk zijn als er na het onderzoek geen werkplan volgt voor een gecoördineerde aanpak. Voor de cliënt wordt dan duidelijk welke dienstverlening mogelijk is zonder dat sprake zal zijn van verdere coördinatie.

Het eerste lid schrijft voor dat het college betrokken gezinsleden afzonderlijk van elkaar informeert voor zover dit nodig is om de persoonlijke levenssfeer van de gezinsleden niet te schaden. Voor een integrale en gecoördineerde aanpak van de problemen van meerdere gezinsleden is het vaak wenselijk de problemen van het hele gezin in samenhang te bezien, maar bedacht moet worden dat - gelet op de definitie van "cliënt" - ieder gezinslid dat betrokken is bij het onderzoek, zelf ook als cliënt moet worden beschouwd. Voor ieder gezinslid – afgezien van kinderen onder de 12 jaar – geldt dat zij tijdens het onderzoek, maar ook voor wat betreft (de uitvoering van) het daarop volgende werkplan, mogen aangeven dat zij niet willen dat andere gezinsleden daarvan op de hoogte zijn.

Hier eist het belang van het kunnen realiseren van een gecoördineerde aanpak van problemen van een gezin enerzijds, en de rechten van betrokkenen op eerbiediging van hun persoonlijke levenssfeer anderzijds, dat het college nadrukkelijk aan gezinsleden de ruimte geeft om afzonderlijk het gesprek aan te gaan en ook zonder medeweten van andere gezinsleden bepaalde dienstverlening te kunnen ontvangen of interventies te laten plaatsvinden.

tweede, derde, vierde en zevende lid

Indien het college concludeert is dat sprake is van meervoudige, samenhangende problematiek binnen het sociaal domein, stelt het, in samenspraak met de cliënt en de betrokken gezinsleden, een werkplan op om deze problematiek gecoördineerd aan te kunnen pakken. Daarbij geldt ook weer, zoals bij het eerste lid is toegelicht, dat het werkplan zo nodig wordt "opgeknipt" indien dit nodig is ter eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van de betrokken gezinsleden.

Van meervoudige problematiek binnen het sociaal domein is sprake indien twee of meer diensten uit het sociaal domein moeten worden verleend, of indien aan meerdere gezinsleden diensten vanuit één van die wetten moeten worden verleend. Er moet hierbij altijd sprake zijn van zodanige samenhang tussen die verschillende diensten, dat een gecoördineerde aanpak daarvan kan bijdragen aan het oplossen van de problemen van de cliënt of zijn gezinsleden. Indien het starten van de dienstverlening voldoende is om tot een oplossing van de problemen te kunnen komen en coördinatie geen toegevoegde waarde heeft bij het oplossen van die problemen, kan het maken van een werkplan achterwege blijven.

Naast deze gevallen waarin het college op grond van het tweede lid een werkplan moet opstellen, geeft dit lid de mogelijkheid een werkplan op te stellen bij meervoudige problematiek die betrekking heeft op slechts één wet uit het sociaal domein en daarnaast op aanpalende domeinen omdat een gecoördineerde aanpak van deze diensten kan bijdragen aan de mogelijke oplossing van de problemen.

In het vierde lid is vastgelegd welke elementen in het werkplan in elk geval worden meegenomen. Opgenomen wordt welke diensten zullen worden verleend, voor welke dienstverlening betrokken partijen zich zullen inzetten, voor welke cliënt de (beoogde) dienstverlening is en, voor zover mogelijk, wanneer en onder welke voorwaarden de diensten worden verleend. Ook wordt opgenomen hoe en door wie de uitvoering van het werkplan wordt gecoördineerd (zie art. 2.3a.3), de periodieke evaluatie van het werkplan en het informeren van het college over de voortgang zodat op grond van artikel 2.3a.2, zesde lid, het werkplan zo nodig kan worden bijgesteld. In het zesde lid, onderdeel c, is bepaald dat ook in het werkplan kan worden opgenomen welke mogelijke verstrekking van diensten uit het sociaal domein door een ander college zou kunnen bijdragen aan de oplossing van de problemen van de cliënt of zijn gezinsleden. Dit is alleen bedoeld voor de situatie waarbij een gezinslid in een andere gemeente verblijft en dat gezinslid betrokken is bij de

problematiek in het gezin, en dienstverlening aan dit gezinslid kan bijdragen aan de oplossing van de problemen van het gezin. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij een scheiding waarbij een van de ouders in een andere gemeente is gaan wonen, maar beide ouders problemen hebben die hun weerslag hebben op het gezin en het beste in samenhang aangepakt zouden kunnen worden. Uiteraard zal het desbetreffende college daar ook bij moeten worden betrokken en behoudt dat college daarin zijn eigen bevoegdheden tot besluitvorming evenals andere partijen die bij het werkplan zijn betrokken.

Het derde lid bepaalt dat het plan van aanpak binnen een redelijke termijn na sluiting van het in het eerste lid bedoelde onderzoek in samenspraak met de cliënt en de betrokken gezinsleden wordt opgesteld en aan hen wordt verstrekt. Wat een redelijke termijn is zal afhankelijk zijn van de complexiteit van de problematiek en in samenhang daarmee van het werkplan. Aangezien de resultaten van het onderzoek ten grondslag liggen aan het werkplan, zal twee weken vaak een reële termijn zijn om op basis van de resultaten van het onderzoek een werkplan op te stellen.

Het werkplan wordt opgesteld 'in samenspraak met de cliënt en de betrokken gezinsleden'. Daarbij is van belang dat gelet op de voorgestelde definitie van cliënt, de betrokken gezinsleden zelf ook cliënten in de zin van de Wmo 2015 zijn, zodra het in het eerste lid van voorliggend artikel bedoelde onderzoek zich ook over hen is gaan uitstrekken en ook in geval de dienstverlening uit het sociaal domein die in het werkplan wordt opgenomen, op deze gezinsleden is gericht. Het werkplan wordt in samenspraak opgesteld omdat het geen zin heeft een bepaalde voorziening in een werkplan op te nemen die de cliënt vervolgens weigert aan te nemen. Wat betreft de Jeugdwet geldt overigens wel dat gesloten jeugdhulp, kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering tegen de wil van de jeugdigen en zijn ouders, kunnen worden opgelegd door de kinderrechter. Alleen in dergelijke gevallen is dus wél sprake van gedwongen dienstverlening. Dat betekent dat gedwongen opgelegde Jeugdwet-voorzieningen ook in het werkplan kunnen worden verwerkt indien de jeugdige of zijn ouder(s) die voorziening niet wensen te gebruiken. De samenspraak ziet dan op de overige diensten die in het werkplan opgenomen zouden moeten worden, de aansluiting van die diensten op de gedwongen voorziening en, voor zover (een verantwoorde uitvoering van) de uitspraak van de rechter dat mogelijk maakt, het moment en de wijze waarop de gedwongen opgelegde Jeugdwet-maatregel wordt uitgevoerd. Alle afspraken met de cliënt of de gezinsleden, waaronder ook eventuele cliëntondersteuning, en de nodige afspraken met betrokken partijen, kunnen op grond van het vierde lid in het werkplan worden opgenomen.

vijfde lid

Het vijfde lid van artikel 2.3a.2 waarborgt dat de artikelen 2.3.5, derde tot en met zevende lid, en 2.3.6 Wmo 2015 worden toegepast indien het onderzoek op grond van artikel 2.3a.1, eerste lid of op grond van artikel 2.3a.4, uitwijst dat er een of meer Wmo-voorzieningen moeten worden verstrekt. Dat betekent dat de beslissing over de toe te kennen Wmo-maatwerkvoorziening (al dan niet in de vorm van een pgb) wordt genomen met inachtneming van laatstbedoelde regels. Dit geldt zowel indien een maatwerkvoorziening wordt toegekend aan de cliënt die om hulp vroeg als indien een maatwerkvoorziening wordt toegekend aan een of meer van zijn gezinsleden. Overigens zal voor het opstellen van eventuele delen van het werkplan over inzet van jeugdhulp, kindbescherming of jeugdreclassering, de Jeugdwet in acht moeten worden genomen (zie artikel 2.4a, tweede lid Jeugdwet, opgenomen in artikel II van dit wetsvoorstel). Voor bijstand, arbeidsinschakeling en schuldhulpverlening, geldt dat daartoe de bij en krachtens de Pw en Wgs geldende regels in acht moeten worden genomen.

Voor zover in het werkplan bepaalde maatwerkvoorzieningen worden opgenomen, regelt het vijfde lid, dat de cliënt daarvoor niet alsnog een aanvraag hoeft in te dienen als bedoeld in artikel 2.3.5, eerste en tweede lid Wmo 2015. Het is voldoende dat de cliënt instemt met de verstrekking van een maatwerkvoorziening zoals opgenomen in het werkplan.

Het is mogelijk dat het onderzoek uitwijst dat waarschijnlijk (ook) dienstverlening of afstemming met reeds ingezette dienstverlening of interventies nodig is vanuit aanpalende domeinen. In dat geval neemt het college de afspraken die daarover worden gemaakt met de cliënt en de bij de

integrale aanpak betrokken partijen, op in het werkplan uiteraard steeds in samenspraak met de cliënt.

zesde lid

Indien er sprake is van gewijzigde omstandigheden die het noodzakelijk maken het werkplan aan te passen, kan dit op grond van het zesde lid in samenspraak met de cliënt, de betrokken gezinsleden, en zo nodig de bij de uitvoering van het werkplan betrokken partijen worden gedaan. Mogelijk is dan de conclusie dat nog een andere partij moet worden betrokken. Als die nieuwe partij een rol gaat spelen in de integrale aanpak, wordt dat in het bijgestelde werkplan opgenomen. Het zesde lid regelt welke bepalingen met betrekking tot het opstellen van een werkplan daarbij in acht moeten worden genomen.

Artikel 2.3a.3

Eerste en tweede lid

Het eerste lid draagt de colleges op om ervoor te zorgen dat de uitvoering van het werkplan voor de gecoördineerde dienstverlening binnen het sociaal domein wordt gecoördineerd. Doorgaans zal de gemeente het plan niet zelf uitvoeren, maar dit overlaten aan natuurlijke personen en organisaties wier diensten zij daartoe inhuurt.

Net zoals dat geldt bij het onderzoek en het opstellen van het werkplan, geschiedt de uitvoering van de afzonderlijke delen van het werkplan met toepassing van de onderscheiden wetten uit het sociaal domein, of waar van toepassing, van wetten uit aanpalende domeinen. Als bijvoorbeeld aan een gezin bijstand en jeugdhulp is toegekend, wil dat dus zeggen dat de bijstandsuitkering conform de bij en krachtens de Pw gestelde regels kan worden gekort indien de ontvanger van de bijstand zich onvoldoende inzet om werk te vinden, en dat de jeugdige aan wie thuis te verlenen jeugdhulp is toegekend op grond van de Jeugdwet, zo nodig residentieel kan worden opgenomen indien hij thuis niet te handhaven is. Overigens kan zo'n gebeurtenis natuurlijk wel aanleiding geven tot wijziging van het werkplan (zie artikel 2.3a.2, zesde lid).

Doorgaans zullen in het geval van meervoudige problematiek binnen het sociale domein naast de gemeente meerdere partijen betrokken zijn, omdat er sprake zal zijn van dienstverlening vanuit meerdere wetten in het sociaal domein (met diensgevolge meerdere door de gemeente ingehuurde dienstverleners) of aan meerdere gezinsleden (met doorgaans naar verwachting ook meerdere verschillende dienstverleners). Het tweede lid strekt ertoe om voor dergelijke situaties één persoon of instantie te hebben die ervoor zorgt dat het werkplan gecoördineerd wordt uitgevoerd of, in andere woorden, de regie op de uitvoering van het werkplan voert. Het college wijst op grond van het tweede lid de coördinator in overleg met de bij de uitvoering van het werkplan betrokken partijen aan.

derde lid

Een uitgangspunt van de Wmo 2015 is dat mensen, al dan niet met hulp uit hun sociaal netwerk, zoveel mogelijk zelfstandig vorm kunnen geven aan hun eigen leven, participeren aan de samenleving en werken aan (behoud van) zelfredzaamheid. Bij meervoudige problematiek die op grond van een werkplan in samenhang wordt aangepakt, zal het vaak mensen betreffen die moeite hebben om hun problemen zelfstandig aan te pakken. Op grond van artikel 2.3a.3, eerste en tweede lid, is daarom bij coördinatie van een werkplan het uitgangspunt dat het college een betrokken partij of gemeenteambtenaar als coördinator aanwijst. Op grond van het derde lid kan het college in afwijking van het tweede lid op verzoek van een cliënt, een gezinslid van de cliënt of een vertegenwoordiger of mantelzorger (van die cliënt of van een gezinslid) een van deze personen als coördinator aanwijzen. Er zijn situaties waarin een van deze personen goed in staat zal zijn de coördinatie op zich te nemen. Het derde lid bepaalt in dit kader evenwel dat het wel voldoende aannemelijk moet zijn dat de beoogde coördinator zijn taak goed kan uitvoeren. Hij zal immers de in het vierde lid bedoelde taken moeten kunnen uitvoeren, inclusief de daarvoor benodigde verwerking van gegevens als bedoeld in artikel 5.4.4, vierde lid van dit wetsvoorstel.

Het college beoordeelt naar aanleiding van een verzoek op grond van het derde lid, of de desbetreffende persoon als coördinator kan worden aangewezen.

vierde lid

In het vierde lid is vastgelegd wat coördinatie van het werkplan inhoudt. Omdat de colleges bevoegd maar niet verplicht worden om over de domeinen heen te coördineren, is niet in detail geregeld wat coördinatie dient in te houden; dat zou overigens ook niet passen in de aard van de taken in de gedecentraliseerde wetgeving. Dat betekent dat de coördinatie kan variëren van beperkt (bijvoorbeeld het eenmalig of enkele malen bijeenroepen van betrokken partijen om na te gaan wie wat doet en afspraken te maken (afstemming)) tot zwaarder (bijvoorbeeld het ervoor zorgdragen dat het totaal van de in te zetten diensten en/of interventies uit het werkplan op alle betrokken domeinen zo goed mogelijk gerealiseerd wordt). In ieder geval biedt een werkplan de basis voor de in artikel 2.3.a.3 bedoelde coördinatie. Dit geldt dus zowel voor de gevallen dat het opstellen van een werkplan verplicht is in verband met meervoudige problematiek op het sociaal domein, als in gevallen dat een werkplan mag worden opgesteld om meervoudige problematiek bij problemen op grond van één sociaal domeinwet en aanpalende domeinen het hoofd te bieden. Natuurlijk kan de cliënt of een van zijn gezinsleden om coördinatie 'over de domeinen heen' vragen. Het college dient zo'n verzoek welwillend te bekijken, maar is niet verplicht om er op in te gaan.

Zoals in paragraaf 3.3.3. van het algemeen deel van deze memorie van toelichting wordt aangegeven, houdt coördinatie overigens niet in, dat taken en bevoegdheden van andere partijen worden overgenomen, en moet de coördinerende rol en de hulpverlenende rol van elkaar worden gescheiden. Het gaat dus alleen om het monitoren van de voortgang van de uitvoering van het werkplan, het afstemmen met betrokken partijen, en zo nodig het maken van afspraken tussen betrokken partijen, bijvoorbeeld bij signalen dat de uitvoering van het werkplan op belemmeringen stuit, waarbij het vierde lid de bevoegdheid geeft om daarvoor een casusoverleg als bedoeld in artikel 5.4.2 te houden.

Natuurlijk kan de cliënt of een van zijn gezinsleden ook om coördinatie 'over de domeinen heen' vragen. Het college dient zo'n verzoek welwillend te bekijken, maar is niet verplicht om er op in te gaan. In artikel 2.3a.2, tweede lid, is bepaald dat het opstellen van een werkplan verplicht is bij meervoudige problematiek op het sociaal domein indien een gecoördineerde aanpak bijdraagt aan het oplossen van de problemen, en dat er geen werkplan wordt opgesteld als de conclusie van het onderzoek is dat er geen diensten uit het sociaal domein aan de cliënt of zijn gezinsleden moeten worden verstrekt. In zo'n geval past het niet dat de gemeente verantwoordelijkheid zou dragen voor een gecoördineerde aanpak. Daarnaast kan in de situatie dat slecht één dienst uit het sociaal domein zal worden verstrekt, de wens zijn dat coördinatie met diensten uit aanpalende domeinen plaatsvindt, omdat dat kan bijdragen aan het oplossen van de problemen. Op grond van artikel 2.3a.3 ligt er altijd een werkplan te grondslag aan de coördinatie. In gevallen dat coördinatie gewenst is maar een werkplan op grond van artikel 2.3a.2, tweede lid, niet verplicht is, zal zodoende ook een werkplan opgesteld moeten worden.

Artikel 2.3a.4

eerste lid

Artikel 2.3a.4, eerste lid is bedoeld voor gevallen waarin een partij die op een aanpalend domein diensten of ondersteuning verleent of betrokken is bij interventies, tot de conclusie is gekomen dat deze persoon of zijn gezinsleden gelet op de ernst van hun problemen mogelijk baat hebben bij hulp uit het sociaal domein en de gemeente daartoe benadert, of dat afstemming met lopende trajecten in het sociaal domein en aanpalende domeinen noodzakelijk is. Het dient daarbij te gaan om ernstige problemen, zoals toegelicht in paragraaf 3.3.2 laatste alinea van het algemeen deel van deze memorie van toelichting.

Ingevolge de omschrijving van het begrip 'partij' in artikel 1.1.1 geldt het verzoek van een partij om een onderzoek te doen ook indien die partij een aanbieder is die door het college is ingehuurd om in haar opdracht diensten in het sociaal domein te verlenen. Ingevolge de definitie van partij,

kan het ook het college, de burgemeester of een gemeenteambtenaar, zijn die een verzoek indient als bedoeld in artikel 2.3a.4, eerste lid. Het college, de burgemeester of een gemeenteambtenaar zijn alleen uitgezonderd van het begrip partij voor zover zij onderzoek verrichten als bedoeld in artikel 2.3a.1 of artikel 2.3a.4 of zorg dragen voor de coördinatie van het werkplan als bedoeld in artikel 2.3a.3. Hoewel het in praktische zin vreemd lijkt dat het college een verzoek doet aan zichzelf, gaat het in juridische zin om het college met een andere wettelijke taak op aanpalende domeinen. Bij werkzaamheden op aanpalende terreinen kan gedacht worden aan publieke gezondheidszorg en preventie (zie de Wet publieke gezondheid (Wpg)). Daarnaast hebben zij taken op grond van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) en Wet zorg en dwang (Wzd) op het terrein van de gedwongen zorg en taken op het terrein van onderwijs (aanwijzing van leerplichtambtenaren op grond van de Leerplichtwet 1969). Soms heeft de burgemeester bepaalde taken, zoals op het gebied van wonen (bijvoorbeeld het opleggen van een tijdelijk huisverbod op grond van de Wet tijdelijk huisverbod), en op de domeinen van de openbare orde en de veiligheid (zie de Gemeentewet).

Dat een partij een verzoek indient, impliceert dat het aan het college vrij staat om al dan niet een onderzoek te starten; het is immers mogelijk dat er voor deze cliënt of zijn gezinsleden al een werkplan is. In zulke gevallen ligt het meer voor de hand dat deze partij zich bij de coördinator van het werkplan meldt met de mededeling dat de hulpverlening mogelijk moet worden uitgebreid. Op grond van artikel 2.3a.2, zesde lid, kan het werkplan dan worden bijgesteld.

De tweede reden om bij het verzoek van een partij om onderzoek te doen, aan het college de beoordeling te laten om dit onderzoek te starten, is dat een onderzoek op grond van artikel 2.3.a.4, alleen wordt gedaan indien dat gelet op de ernst van de problemen behulpzaam zou kunnen zijn voor een integrale aanpak – en oplossing – van die problemen. Vaak zal de verzoekende partij bij zijn verzoek voldoende aannemelijk kunnen maken dat de ernst van de problemen een onderzoek rechtvaardigen. Dit signaal dient het college serieus te nemen, zonder met de bevoegdheid om een onderzoek te starten, lichtvaardig om te gaan. Hierbij past dat het college naar aanleiding van een verzoek zelf beoordeelt of een onderzoek moet worden opgestart. In paragraaf 3.3.2 van het algemeen deel van de memorie van toelichting, wordt nader ingegaan op de beoordeling van de vraag of er sprake is van ernstige problematiek.

tweede lid

Het tweede lid ziet op situaties waarin ten aanzien van een persoon of zijn gezin al dienstverlening of interventies plaatsvinden, maar dat coördinatie van deze dienstverlening en interventies ontbreekt. Daarbij kan het zowel om het sociaal domein als aanpalende domeinen gaan. Indien een partij dit constateert en vermoedt dat gelet op de ernst van de problemen een integrale aanpak en coördinatie behulpzaam zou kunnen zijn om tot oplossingen te komen, dan kan die partij op grond van het tweede lid aan het college verzoeken een onderzoek te doen. Net als in het eerste lid, kan een "partij" voor de toepassing van het tweede lid ook het college, de burgemeester of een gemeenteambtenaar zijn, die vanwege hulpverlening of interventies bij de desbetreffende persoon of zijn gezin betrokken is. Het college beslist op grond van het tweede lid vanuit zijn in dat lid gegeven bevoegdheid of gelet op de ernst van de problemen een onderzoek moet worden gestart.

derde lid

Voor de toelichting op dit derde lid wordt verwezen naar de toelichting bij artikel 2.3a.1, derde lid. Partijen die kunnen deelnemen aan een onderzoek als bedoeld in artikel 2.3a.4, zijn niet noodzakelijkerwijs dezelfde partijen die kunnen worden betrokken bij een onderzoek als bedoeld in artikel 2.3a.1, eerste lid. Daarom voorziet artikel 2.3a.4, derde lid, in een aparte grondslag voor een algemene maatregel van bestuur.

Artikel 2.3a.5

Artikel 2.3a.5 regelt de procedure voor de onderzoeken bedoeld in artikel 2.3a.4.

eerste lid

Indien een partij een verzoek gedaan heeft voor het doen van een onderzoek, dan verricht het college dit onderzoek in ieder geval samen met die partij. Bij meervoudige problematiek zal het bijna altijd ook nodig zijn om andere partijen te betrekken om zo een compleet beeld te kunnen krijgen van de problemen en ook daadwerkelijk tot een integrale aanpak en coördinatie te kunnen komen. Op grond van dit eerste lid kunnen ook die partijen bij het onderzoek worden betrokken.

tweede lid

Het tweede lid verplicht een college om na te gaan:

- a. welke problemen er bij hem of zijn gezinsleden spelen;
- b. welke dienstverlening hij of zijn gezinsleden reeds op het sociaal domein en aanpalende domeinen ontvangen en of, en zo ja, welke interventies op deze terrein ten aanzien van de cliënt of zijn gezinsleden worden toegepast;
- c. welke diensten op grond van het sociaal domein of aanpalende domeinen, en welke interventies uit aanpalende domeinen kunnen bijdragen aan de oplossing van de problemen;
- d. of de onder b en c bedoelde diensten en interventies zodanig met elkaar samenhangen dat een gecoördineerde aanpak bijdraagt aan het oplossen van de onder a bedoelde problemen.

derde lid

Bij een onderzoek op grond van artikel 2.3a.5, worden de cliënt en de betrokken gezinsleden en daarnaast ook eventuele vertegenwoordigers of mantelzorgers, zoveel mogelijk betrokken. De situatie is hier echter anders dan bij een onderzoek op grond van artikel 2.3a.1 dat geheel in samenspraak met betrokkenen wordt uitgevoerd. Bij de situaties bedoeld in artikel 2.3a.4, die de grondslag vormen om een onderzoek te starten als omschreven in artikel 2.3a.5, gaat het om meervoudige problematiek die dusdanig ernstig is dat een niet gecoördineerde aanpak tot dat moment de problemen onvoldoende heeft kunnen verhelpen en er vanuit de cliënt of zijn gezin geen hulpvraag is. Het college zal afhankelijk van de situatie moeten bekijken of het mogelijk is om de betrokkenen te betrekken bij het onderzoek. Er zijn echter situaties denkbaar dat die betrokkenheid het onderzoek niet ten goede zal komen, bijvoorbeeld als het gaat om iemand waarvan bekend is dat hij tot dusver alle hulp weigert, of om iemand die erg verward is. In dat laatste geval kan mogelijk wel een vertegenwoordiger of mantelzorger worden betrokken. Hoewel een cliënt niet gedwongen kan worden tot het aanvaarden van diensten op grond van een wet uit het sociaal domein (met uitzondering van gesloten jeugdhulp, een kindbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering, die door de kinderrechter kunnen worden opgelegd) kan het gelet op de ernst van de situatie toch wenselijk zijn dat ook zonder hun directe medewerking kan worden nagegaan of dergelijke diensten, of afstemming met al ingezette werkzaamheden/dienstverlening, toch zouden kunnen bijdragen aan het oplossen van hun problemen. Blijkt dat het geval, dan kan op grond van voorliggende paragraaf geprobeerd worden de cliënt of betrokken gezinsleden te overtuigen van de wenselijkheid van het aanvaarden van deze diensten. En worden ze dan toch afgewezen, dan kunnen eventueel de hulpverlening en/of interventies buiten het sociaal domein hierop worden aangepast. Gedwongen zorg is alleen mogelijk op grond van de Wet verplichte ggz of de Wet zorg en dwang indien er sprake is van ernstig nadeel dat voortkomt uit een psychiatrische stoornis, verstandelijke handicap of psychogeriatrische aandoening.

Het derde lid bepaalt dat het college de cliënt, de betrokken gezinsleden en, indien dezen er zijn, zo nodig hun vertegenwoordigers of mantelzorgers, informeert over het uitvoeren van een onderzoek als bedoeld in artikel 2.3a.4, en hen zo mogelijk betreft bij het uitvoeren van het onderzoek. De plicht om de cliënt te informeren dat een onderzoek wordt gedaan, vloeit mede voort uit artikel 14 AVG op grond waarvan de verplichting bestaat iemand op de hoogte te stellen van de verwerking van gegevens die niet van de persoon zelf afkomstig zijn maar wel op hem betrekking hebben. Uiteindelijk zal het aanvaarden van hulp op grond van het werkplan dat voortvloeit uit het onderzoek, vrijwillig zijn, en is coördinatie van dienstverlening die de cliënt al ontvangt alleen mogelijk met diens medewerking. In de praktijk zal moeten worden bekeken wat een goed moment is om de resultaten van het onderzoek te bespreken.

vierde lid

Indien het onderzoek, bedoeld in het eerste lid, uitwijst dat hulp op grond van twee of meer wetten uit het sociaal domein aan de betrokken persoon wenselijk is of dat hulp op grond van één of meer wetten uit het sociaal domein aan de cliënt of een of meer van zijn gezinsleden wenselijk is, of dat het coördinatie van al verleende en eventueel nog te verlenen diensten of in te zetten interventies kan bijdragen aan het oplossen van de problemen, verplicht het vierde lid door het van overeenkomstige toepassing verklaren van artikel 2.3a.2, een werkplan op te stellen en te zorgen voor gecoördineerde uitvoering van dat plan. Voor het aanwijzen van een coördinator geldt artikel 2.3a.3. De toelichting op die artikelleden en artikelen gelden ook voor de hier bedoelde situatie.

Op grond van die artikel 2.3a.2, tweede lid, mag het college ook een werkplan opstellen als slechts een dienst uit één sociaal domein wet voor één persoon noodzakelijk is, maar uit het onderzoek is gebleken dat daarbij wel coördinatie met de diensten en interventies op aanpalende domeinen wenselijk is omdat een gecoördineerde aanpak kan bijdragen aan het oplossen van de problemen.

Voor het in het werkplan opnemen van een Wmo-dienst, geldt ook hier dat het college deze, indien de cliënt dat wenst, vervolgens op grond van artikel 2.3a.2, vijfde lid, zonder aanvraag toekennen. Voor het toekennen van andere diensten of het doen van interventies op grond van de Jeugdwet, de Pw of de Wgs, gelden de procedures op grond van die wetten.

Artikel 5.1.1, 5.2.1, en 5.2.5

Artikel 5.1.1 bevat grondslagen voor het verwerken van persoonsgegevens door het college bij de uitvoering van taken op grond van deze wet. Het betreft hier de grondslagen voor de verwerking van persoonsgegevens ter uitvoering van de in artikel 5.1.1 genoemde artikelen van de Wmo 2015. De grondslagen voor de verwerking van persoonsgegevens op grond van paragraaf 3a, worden opgenomen in de nieuwe paragraaf 5.4 van hoofdstuk 5.

In artikel 5.1.1, vierde en vijfde lid, alsmede in artikel 5.2.1, eerste lid, onderdelen b en c, en in artikel 5.2.5, tweede lid, vervalt de zinsnede met betrekking tot uitdrukkelijke toestemming van betrokkenen. In het onderzoeksrapport "Verwerking van persoonsgegevens in het sociaal domein: De rol van toestemming" van april 2016 (zie paragraaf 3.2 van het algemeen deel van de memorie van toelichting), concludeert de AP dat in situaties waarin betrokkenen afhankelijk zijn van de gemeente voor hulp, geen sprake is van in vrijheid gegeven toestemming. In deze situaties kan toestemming geen grondslag zijn voor de verwerking van persoonsgegevens. Om persoonsgegevens te mogen verwerken moet voorzien zijn in een andere grondslag op grond van artikel 6 van de AVG. In het kader van de uitoefening van taken die in de in artikel 5.1.1. genoemde artikelen van de Wmo 2015 aan het college zijn opgedragen, is de grondslag voor het verwerken van persoonsgegevens gelegen in artikel 6, eerste lid, onderdeel e van de AVG: gegevensverwerking die noodzakelijk is voor de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van openbaar gezag. Conform artikel 6, derde lid, onderdeel b van de AVG, is de bevoegdheid tot verwerking en verstrekking van persoonsgegevens door het college, vastgelegd in hoofdstuk 5 van de Wmo 2015.

Hoofdstuk 5, paragraaf 4 Gegevensverwerking ten behoeve van een integrale en gecoördineerde aanpak

Het enige artikel uit paragraaf 4 wordt met deze wetswijziging vernummerd tot artikel 2.1.8. De nieuwe artikelen in deze paragraaf regelen de gegevensverwerking ten behoeve van de integrale en gecoördineerde aanpak bij meervoudige problematiek. De taken van het college voor deze aanpak zijn opgenomen in paragraaf 3a van hoofdstuk 2. Om tot een succesvolle aanpak te komen waarmee betrokkenen met meervoudige problematiek daadwerkelijk geholpen kunnen worden, is het noodzakelijk dat gegevens over de cliënt en zijn gezinsleden verwerkt kunnen worden. Ook is het noodzakelijk dat de regels over de verwerking van persoonsgegevens zodanig zijn, dat voorkomen wordt dat onnodig gegevens worden verzameld en gedeeld.

De gegevensverwerking voor de integrale en gecoördineerde aanpak bij meervoudige problemen kenmerkt zich door een casuïstische benadering. Het gaat hier niet om een structurele uitwisseling

van gegevens. Welke gegevens nodig zijn om in een specifiek geval tot een goede coördinatie van de dienstverlening en interventies te komen die nodig is om hulp te bieden bij meervoudige problematiek, is afhankelijk van het geval en kan zeer sterk uiteenlopen. In deze paragraaf worden regels gegeven voor de verwerking van persoonsgegevens bij toepassing van hoofdstuk 2, paragraaf 3a, die leiden tot een verwerking van persoonsgegevens die zich beperkt tot dat wat noodzakelijk is in een bepaalde stap van het proces. Dit betekent bijvoorbeeld dat gegevens uit de onderzoeksfase niet automatisch doorschuiven naar het werkplan. Per fase is de verstrekking van gegevens beperkt tot wat noodzakelijk is om tot een goed onderzoek en een goede uitvoering van het werkplan te komen.

Artikel 5.4.1

In artikel 5.4.1 zijn de grondslagen voor de verwerking van persoonsgegevens door het college opgenomen voor het doen van onderzoek als bedoeld in artikel 2.3a.1 en artikel 2.3a.4.

eerste lid

In het eerste lid is de algemene bevoegdheid voor het college opgenomen om persoonsgegevens te verwerken die noodzakelijk zijn voor een onderzoek als bedoeld in artikel 2.3a.1, eerste lid, of artikel 2.3a.4. De grondslag voor de verwerking van persoonsgegevens door het college is daarmee gelegen in artikel 6, eerste lid, onderdeel e van de AVG: noodzakelijk voor de goede uitvoering van een taak van algemeen belang of de uitoefening van openbaar gezag. De noodzakelijkheidseis, die de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit omvat, kadert deze algemene bevoegdheid in. Hoeveel en welke gegevens verwerkt worden zal zodoende sterk afhangen van de casus die wordt onderzocht.

Zoals toegelicht bij artikel 2.3a.4 worden de in dat artikel bedoelde onderzoeken gestart in andere omstandigheden dan bij een onderzoek als bedoeld in artikel 2.3a.1. Voor de onderzoeken bedoeld in artikel 2.3a.4 stelt het college vast dat een onderzoek gelet op de ernst van de problemen behulpzaam zou kunnen zijn bij een integrale aanpak van die problemen. Met het starten van dit onderzoek, waarvan het initiatief niet (zoals in artikel 2.3a.1) ligt bij de cliënt zelf, dient juist ook vanwege de mogelijke inbreuken op de privacy van de cliënt, niet lichtvaardig te worden omgegaan. De problemen moeten zodanig van aard zijn, dat verwacht wordt dat slechts een gecoördineerde aanpak van de meervoudige problematiek zou kunnen leiden tot verbeteringen in deze problematiek. Artikel 5.4.1, eerste lid, geeft voor deze onderzoeken de grondslag voor het college om gegevens te verwerken die voor het onderzoek noodzakelijk zijn.

Een onderzoek als bedoeld in artikel 2.3a.1, eerste lid, wordt gedaan in samenspraak met de cliënt en zijn gezinsleden. Dit betekent dat de onderzoeksvragen en daarmee de reikwijdte van het onderzoek in overleg met deze personen worden geformuleerd. Alleen de persoonsgegevens die nodig zijn om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden, mogen op grond van artikel 5.4.1, eerste lid, worden verwerkt.

tweede en derde lid

In het tweede lid wordt gebruikt gemaakt van de mogelijkheid om op grond van artikel 9, tweede lid, onder g, AVG een uitzondering te maken op het verbod op het verwerken van gegevens over de gezondheid om redenen van een zwaarwegend algemeen belang. Dat zwaarwegend algemeen belang is gelegen in het belang van het kunnen realiseren van een integrale en gecoördineerde aanpak bij meervoudige problematiek om zo – vaak al lang – bestaande problemen op te lossen die zowel hun weerslag kunnen hebben op de personen die het betreft als op de samenleving. Hetzelfde geldt voor de verwerking van persoonsgegevens van strafrechtelijke aard als bedoeld in paragraaf 3.2 van de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming, waarvoor in het derde lid een uitzondering op het verwerkingsverbod is opgenomen. De uitzonderingen van het tweede en het derde lid zijn van toepassing voor het college voor het verwerken van gegevens van de cliënt en zijn gezinsleden ten behoeve van het doen van onderzoek als bedoeld in artikel 2.3a.1, eerste lid en artikel 2.3a.4.

Het is nodig om ten behoeve van een integrale aanpak van de problemen van een cliënt en eventueel zijn gezin, ook dit type gegevens in het onderzoek te kunnen betrekken. Steeds blijft

daarbij de reikwijdte van het onderzoek en de noodzakelijkheidseis voorop staan. Dat iemand bijvoorbeeld begeleiding van de reclassering heeft kan een relevant gegeven zijn voor het onderzoek, en mogelijk ook wat die begeleiding inhoudt, maar de reden dat iemand deze begeleiding heeft waarschijnlijk niet.

vierde lid

Persoonsgegevens mogen op grond van artikel 5, eerste lid, onderdeel b, van de AVG slechts worden verwerkt voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden. Op grond van artikel 6, vierde lid, van de AVG dient verdere verwerking van gegevens verenigbaar te zijn met het oorspronkelijke doel van de gegevensverwerking en dient daarvoor te worden bepaald in welke gevallen en voor welke doelen dat is toegestaan. Voor de verschillende wetten die in het vierde lid worden genoemd, op grond waarvan het college mogelijk over de betrokkene eerder gegevens heeft verwerkt, geldt dat de doelen waarvoor die gegevens oorspronkelijk zijn verzameld, verenigbaar zijn met het doel van het doen van onderzoek met het oog op een integrale en gecoördineerde aanpak van meervoudige problematiek. Ook de oorspronkelijke verwerking van gegevens was onder de diverse wetten gericht op het oplossen van problematiek van de cliënt of zijn gezinsleden. De verdere verwerking van bij het college beschikbare gegevens is op grond van het vierde lid beperkt tot het uitvoeren van artikel 2.3a.1, eerste lid, onderdeel b, of artikel 2.3a.5, tweede lid, onderdeel b, namelijk het ten behoeve van het onderzoek in kaart brengen welke dienstverlening reeds op het sociaal domein of aanpalende domeinen wordt ontvangen en of, en zo ja, welke interventies uit deze domeinen ten aanzien van de cliënt of zijn gezinsleden worden ingezet.

Daarbij blijft ook voor het verder verwerken van beschikbare gegevens de noodzakelijkheidseis overeind. Het feit dat een onderzoek als bedoeld in artikel 2.3a.1, eerste lid of artikel 2.3a.4 wordt uitgevoerd, vormt geen grondslag om alle bij het college beschikbare gegevens ten behoeve van dit onderzoek te verwerken. Bij een onderzoek op grond van artikel 2.3a.1, eerste lid, geldt dat het onderzoek slechts zover reikt als in samenspraak met de cliënt wordt vastgesteld. Verwerking van gegevens in het kader van onderzoeken op grond van artikel 2.3a.4, is gericht op de ernstige problematiek waarvoor een oplossing wordt gezocht. Dit betekent dat in het concrete geval onderbouwd moet kunnen worden dat inzicht in bepaalde gegevens daaraan bij kan dragen.

Het vierde lid verwijst naar wetten op grond waarvan het college een taak heeft op het sociaal domein of aanpalende domeinen en er in het kader van die taak gegevens zijn verwerkt die noodzakelijk zijn om te betrekken in een onderzoek. Gegevens die het college heeft verwerkt op grond van de Jeugdwet zijn beperkt tot gegevens in het kader van de uitvoering van artikel 7.4.0, eerste lid, onderdelen a en b van de Jeugdwet, om naast de algemene noodzakelijkheidseis van het vierde lid te benadrukken dat het verder verwerken van gegevens begrenst is. Het betreft de inzet van jeugdhulp en het indienen van verzoeken bij de raad voor de kinderbescherming, of de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen of jeugdreclassering.

Artikel 151d Gemeentewet betreft de Wet aanpak woonoverlast worden in dit artikel niet genoemd, omdat het in die wetten een taak van de burgemeester betreft. Als in het kader van deze wetten noodzakelijke gegevens beschikbaar zijn, is er op sprake van een verstrekking van gegevens door de burgemeester aan het college die valt onder het bepaalde in artikel 5.4.2.

vijfde lid

Gegevens die het college op grond van dit artikel verwerkt voor het doen van een onderzoek als bedoeld in artikel 2.3a.1, eerste lid of artikel 2.3a.4, kunnen op grond van artikel 5.4.4, derde lid, ook worden verwerkt voor het opstellen van het werkplan. Niet in alle gevallen zal echter de conclusie van het onderzoek zijn dat een werkplan moet worden opgesteld, bijvoorbeeld omdat er in het sociaal domein bij nader inzien toch slechts sprake is van enkelvoudige problematiek en coördinatie met aanpalende terreinen niet noodzakelijk wordt bevonden, of omdat er geen sprake is van samenhang tussen de wenselijke dienstverlening op het sociaal domein die coördinatie rechtvaardigt. In die gevallen kan het wel nodig zijn om op grond van een wet uit het sociaal domein een bepaalde dienst te verstrekken. Voor zover dat noodzakelijk is voor de uitvoering van de desbetreffende wet, kunnen de gegevens worden gebruikt die in eerste instantie werden verwerkt voor het onderzoek.

Artikel 5.4.2

eerste lid

Ten behoeve van de in artikel 2.3a.1, eerste lid en artikel 2.3a.4 bedoelde onderzoeken, is het nodig om bij partijen gegevens op te vragen over dienstverlening en interventies die zij ten aanzien van de cliënt of zijn gezinsleden inzetten. De grondslag voor de verstrekking van persoonsgegevens aan het college is daarmee gelegen in artikel 6, eerste lid, onderdeel c van de AVG: noodzakelijk om te voldoen aan een wettelijke verplichting. Gelet op de noodzakelijkheidseis is voor deze verstrekking van gegevens van zowel de kant van het college als de kant van de verstreckende partij een afweging vereist. Het college maakt voor het opvragen de afweging welke gegevens noodzakelijk zijn voor het onderzoek. Het eerste lid geeft voor de partij aan wie de gegevens worden gevraagd de verplichting om die gegevens te verstrekken, maar wel met de eigen beoordelingsruimte om vast te stellen welke gegevens noodzakelijk zijn. Omdat niet altijd op voorhand door het college precies zal zijn aan te geven welke gegevens noodzakelijk zijn, zal het soms nodig zijn om hierover met een partij te overleggen. Daarbij zullen dan soms meer zaken worden besproken dan die, die uiteindelijk relevant blijken te zijn voor het onderzoek. De uiteindelijke verstrekking door die partij en de verwerking door het college, dient zich te beperken tot die gegevens die noodzakelijk zijn voor het onderzoek.

Het eerste lid geeft een grondslag aan partijen om de voor het onderzoek noodzakelijke gegevens te verstrekken met doorbreking van een op die partij rustende de plicht tot geheimhouding op grond van een wettelijk voorschrift of op grond van hun ambt of beroep. Met deze uitzondering op het beroepsgeheim en andere geheimhoudingsplichten, wordt geëxpliciteerd dat de wetgever een integrale en gecoördineerde aanpak bij meervoudige problematiek een zwaarwegend belang vindt dat doorbreking kan rechtvaardigen. Het eindoordeel of bepaalde gegevens verstrekt kunnen worden blijft uiteraard bij de professional met een beroepsgeheim of geheimhoudingsplicht. Te alle tijde kan diens afweging zijn dat het van bepaalde gegevens niet noodzakelijk is, die te verstrekken omdat het doorbreken van zijn geheimhoudingsplicht niet opweegt tegen de noodzaak die gegevens bij het onderzoek te kunnen betrekken. Verstrekking kan bijvoorbeeld naar het oordeel van een zorgverlener in de weg staan aan het behoud van een goede behandelrelatie met de cliënt. Anderzijds moet de zorgverlener laten meewegen dat de verstrekking kan bijdragen aan het oplossen van bepaalde problemen van de cliënt, omdat daarmee een gecoördineerde aanpak mogelijk wordt. De verstrekking kan zo in het licht van de proportionaliteitseis en de subsidiariteitseis beargumenteerd worden.

Voor wat betreft gegevens van strafrechtelijke aard, geldt op grond van de Wet politiegegevens en de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens, een zogenaamd gesloten verstrekkingenregime. Daarom is in het eerste lid opgenomen dat de verstrekking van politiegegevens of justitiële of strafvorderlijke gegevens geschiedt met inachtneming van deze wetten. In het Besluit politiegegevens en het Besluit justitiële en strafvorderlijke gegevens zal een grondslag worden opgenomen om verstrekkingen die onder genoemde wetten vallen en waarop dit eerste lid van toepassing is, mogelijk te maken.

tweede lid

In het tweede lid is een expliciete regeling opgenomen voor verstrekking van gegevens door de burgemeester, waarover hij beschikt in het kader van zijn taken op grond van artikel 151d van de Gemeentewet en de Wet tijdelijk huisverbod. Gelet op de definitie van "partij" in dit wetsvoorstel, is de burgemeester voor de uitoefening van die taken, ook als partij aan te merken, en zou verstrekking van gegevens plaats kunnen vinden op grond van het bepaalde in het eerste lid van dit artikel. Om verwarring of misverstanden te voorkomen, maakt het tweede lid duidelijk dat de burgemeester deze gegevens kan verstrekken, indien het college van oordeel is dat die noodzakelijk zijn om te betrekken in het onderzoek.

derde lid

Het gebruik van het burgerservicenummer (bsn) wordt gereguleerd door de Wet algemene bepalingen burgerservicenummer. Op grond van die wet zijn overheidsorganen, zoals het college, bevoegd dit unieke identificerende nummer te gebruiken. Andere partijen zijn daartoe slechts bevoegd voor zover dat bij of krachtens wet aan die partijen is voorgeschreven. Zo zijn zorgaanbieders op grond van de Wet aanvullende bepalingen verwerking persoonsgegevens in de zorg verplicht om het bsn te gebruiken om te waarborgen dat de in het kader van de verlening van zorg te verwerken persoonsgegevens op de cliënt betrekking hebben. In dit lid is bepaald dat partijen die bevoegd zijn het bsn te verwerken, dat ook gebruiken bij de in artikel 5.4.1 bedoelde verstrekkingen van gegevens. Dit geeft een extra waarborg tegen het doen van onjuiste verstrekkingen als gevolg van persoonsverwisselingen.

vierde lid

Het is mogelijk dat in het kader van het onderzoek niet alleen gegevens worden verzameld om een compleet beeld te krijgen, maar dat ook overlegd wordt met betrokken partijen om te bespreken welke oplossingen denkbaar zijn in de aanpak van de meervoudige problematiek. Artikel 2.3a.1, tweede lid, en artikel 2.3a.5, eerste lid, geven een grondslag om zo'n partij – indien van toepassing in samenspraak met de cliënt, de betrokken gezinsleden en hun eventuele mantelzorgers en vertegenwoordigers – bij het onderzoek te betrekken. Daarbij kan het soms nodig zijn dat bepaalde persoonsgegevens waar het college in het kader van het onderzoek over beschikt, kenbaar maakt aan een andere partij. Op grond van het derde lid is het college bevoegd tot een dergelijke gegevensverstrekking. Dit geldt ook bij verzoeken van het college tot het verstrekken van gegevens op grond van het eerste lid. Het college zal sowieso duidelijk moeten maken om welke persoon het verzoek gaat en zal de noodzaak van een dergelijk verzoek moeten kunnen toelichten. Ook voor verstrekkingen op grond van het derde lid geldt de proportionaliteitseis.

Dit derde lid biedt, anders dan artikel 5.4.3, geen grondslag om een casusoverleg te houden.

Artikel 5.4.3

Artikel 5.4.3 geeft de regels voor het houden casusoverleggen ten behoeve van de in hoofdstuk 2, paragraaf 3a, bedoelde integrale en gecoördineerde aanpak.

Eerste, tweede en vierde lid

Om een succesvolle aanpak van meervoudige problematiek mogelijk te maken, kan het in elke fase van het proces – van onderzoek tot uitvoering van het werkplan – nodig zijn om een casusoverleg te houden met betrokken partijen. In het eerste en tweede lid zijn de regels opgenomen die gelden bij het houden van een casusoverleg ter uitvoering van de in artikel 2.3a.1, tweede lid, bedoelde taak, voor het uitvoeren van een onderzoek, voor het verrichten van de in artikel 2.3a.4 en 2.3a.5 bedoelde taken voor het verrichten van een onderzoek, en voor de in artikel 2.3a.2, zesde lid, bedoelde taak voor het bijstellen van een werkplan. Voor de coördinatie van de uitvoering van een werkplan, kan door de op grond van artikel 2.3a.3 is aangewezen als coördinator ook een casusoverleg worden gehouden.

Voor wat betreft een casusoverleg in de fase van onderzoek, betreft het college op grond van artikel 2.3a.5, eerste lid, sowieso de partij die daartoe op grond van artikel 2.3a.4 een verzoek heeft gedaan. Daarnaast kan het college andere partijen betrekken van wie de deelname aan het overleg noodzakelijk is. Bij een onderzoek op grond van artikel 2.3a.1, eerste lid, worden slechts de partijen in een casusoverleg betrokken voor zover hun inbreng relevant is binnen de reikwijdte van het onderzoek zoals dat in samenspraak met de cliënt is vastgesteld.

Voor het betrekken van een partij bij een casusoverleg geldt de noodzakelijkheidseis; met het oog op de gegevensuitwisseling die plaatsvindt bij een casusoverleg, moet kunnen worden gemotiveerd waarom bepaalde partijen voor een casusoverleg aan tafel worden gevraagd. Het kan daarbij gaan om partijen die al bij de cliënt of zijn gezinsleden betrokken zijn, maar het kan ook gaan om partijen nog niet betrokken zijn maar een bijdrage kunnen leveren aan het onderzoek en

nadien de uitvoering van het uit dat onderzoek voortkomende werkplan. Bij een casusoverleg in het kader van de coördinatie van een werkplan, kunnen gelet op het noodzakelijkheidsvereiste, alleen partijen aan tafel zitten, die een taak uitvoeren die is opgenomen in het werkplan.

De gegevensverwerking bij een casusoverleg, vindt voor wat betreft het college plaats op grond van artikel 6, eerste lid, onderdeel e, van de AVG, noodzakelijk voor de goede uitvoering van een taak van algemeen belang of de uitoefening van openbaar gezag. Voor wat betreft de partijen die deelnemen aan het casusoverleg, geldt de grondslag op grond van artikel 6, eerste lid, onderdeel c, van de AVG: het voldoen aan een wettelijke verplichting.

Het casusoverleg betreft het daadwerkelijk bij elkaar komen van partijen om de casuïstiek van een cliënt te bespreken met het oog op een gecoördineerde aanpak van meervoudige problematiek. Die gecoördineerde aanpak moet bijdragen aan het oplossen van de problemen van de cliënt of zijn gezinsleden. Op basis van het casusoverleg kan een werkplan worden opgesteld of bijgesteld, of in het casusoverleg kan nadere afstemming plaatsvinden ter uitvoering van het werkplan. Het in artikel 5.4.3 voorgestelde casusoverleg is gebaseerd op het principe dat binnen de vier muren van dat overleg open wordt gesproken over de cliënt en zijn problematiek. Het tweede lid geeft aan de deelnemende partijen de grondslag om zo nodig hun geheimhoudingsplicht of beroepsgeheim te doorbreken. Voor het delen van gegevens waarop de Wpg of Wjsg van toepassing is, geldt hetzelfde als toegelicht bij artikel 5.4.2, eerste lid, over het op grond van die wetten geldende verstrekkingenregime.

Het voeren van een casusoverleg vraagt een open en professionele houding van betrokken partijen. Met een te grote terughoudendheid om bepaalde gegevens ter tafel te brengen, is de cliënt of zijn gezin niet altijd het beste geholpen. Het is natuurlijk zo dat een partij die deelneemt aan het casusoverleg zelf afweegt of hij in het belang van het kunnen verbeteren van de situatie cliënt of zijn gezinsleden, bepaalde gegevens moet inbrengen in het overleg, eventueel met doorbreking van een geheimhoudingsplicht of beroepsgeheim. De betrokken partij heeft op grond van het bepaalde in het tweede lid de ruimte om de balans te zoeken tussen de afweging bepaalde gegevens te delen omdat die informatie belangrijk is om de (ernstige) meervoudige problematiek van de cliënt én zijn gezinsleden te kunnen verbeteren of oplossen enerzijds, en de afweging van het belang dat wordt beoogt te beschermen met het beroepsgeheim of de geheimhoudingsplicht.

Het verslag van het casusoverleg dat op grond van het vierde lid door het college of de coördinator wordt gemaakt, wordt niet onder de partijen die aan het casusoverleg hebben deelgenomen, verspreid. Hiermee wordt onnodige verspreiding en verwerking van persoonsgegevens voorkomen.

derde lid

Het derde lid geeft partijen de bevoegdheid om bepaalde gegevens die een andere partij inbrengt, te verwerken, namelijk voor zover dat van belang is voor zijn eigen inzet ten aanzien van de cliënt bij de uitvoering van het werkplan. Het gaat dus om de verwerking van gegevens die noodzakelijk zijn voor zijn eigen inzet ten aanzien van de cliënt. Dit betekent dat die partij daarvoor op grond van de eigen taakuitoefening een grondslag voor moet hebben. De effectiviteit van de integrale en gecoördineerde aanpak zal daarmee vergroot kunnen worden en geeft partijen enige ruimte om niet te verkrampt met het verwerken en delen van persoonsgegevens te moeten omgaan. De basisprincipes van de verwerking van persoonsgegevens – te weten proportionaliteit en subsidiariteit – blijven daarbij natuurlijk altijd overeind. Voor een effectieve aanpak van de problematiek kan het heel nuttig zijn als een partij op basis van de informatie die een andere partij inbrengt in het casusoverleg kan noteren dat de cliënt de komende twee maanden nog herstellende is. Hij weet dan dat zijn eigen inzet – bijvoorbeeld het starten van een traject voor arbeidsparticipatie – nog beter even kan wachten. Het is niet nodig dat deze partij registreert waarvan deze cliënt herstellende is, tenzij dat werkelijk relevant is voor zijn eigen inzet. Om onnodige verspreiding van gegevens te voorkomen zijn in het derde lid twee voorwaarden opgenomen. Ten eerste wordt in het casusoverleg besproken welke gegevens door een andere partij dan de inbrengende partij zullen worden verwerkt en ten tweede wordt daarbij vastgesteld dat die partij de gegevens nodig heeft voor zijn aandeel in het uitvoeren van het werkplan. Een partij die gegevens inbrengt zal zicht willen houden op wie gegevens wil verwerken en daar in sommige gevallen voorwaarden aan willen stellen. Daarom is het van belang dat partijen aan het

eind van het casusoverleg afspraken maken wie welke gegevens verwerkt en met welk doel. Die verwerking kan uitsluitend betrekking hebben op de eigen taakuitvoering in het kader van de integrale aanpak zoals die wordt opgenomen in het werkplan. Op die verwerking rust uiteraard een strikte doelbinding, verdere verwerking voor andere dan de afgesproken doelen is niet toegestaan. Bij verschil van inzicht over de noodzaak, dient het oordeel van de verstrekkende partij leidend te zijn.

Artikel 5.4.4

Eerste, tweede en derde lid

In artikel 5.4.4 is de gegevensverwerking met betrekking tot het werkplan geregeld. Op grond van het eerste lid, worden alleen de persoonsgegevens in het werkplan opgenomen die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van het werkplan. Op deze wijze ontstaat een compartimentering in de gegevensverwerking ten behoeve van de integrale en gecoördineerde aanpak bij meervoudige problematiek, op grond van hoofdstuk 2, paragraaf 3a. De persoonsgegevens die worden verwerkt op grond van artikel 5.4.1 of 5.4.2 worden niet automatisch "meegenomen" naar het werkplan, een extra waarborg tegen onnodige verwerking gegevens. Ook hier geldt weer het noodzakelijkheidsvereiste: zijn de gegevens noodzakelijk om op te nemen in het werkplan. Het eerste lid regelt weer de bevoegdheid van het college tot verwerking van persoonsgegevens in het werkplan. Het tweede en derde lid regelen de bevoegdheid van het college tot het verwerken van respectievelijk gegevens over de gezondheid en gegevens van strafrechtelijke aard. Voor een toelichting op deze grondslagen wordt verwezen naar de toelichting bij artikel 5.4.1, tweede en derde lid.

Vierde lid

Het eerste tot en met het derde lid bevatten de algemene grondslagen voor de verwerking van persoonsgegevens ten behoeve van het opstellen van een werkplan. Naar alle waarschijnlijkheid gaat het daarbij voor een belangrijk deel om gegevens die het college in het kader van het onderzoek als bedoeld in artikel 2.3a.1, eerste lid, of artikel 2.3a.4 heeft verwerkt. Dit vierde lid geeft het college de bevoegdheid die voor het onderzoek verzamelde gegevens ook te verwerken voor het opstellen van een werkplan.

vijfde en zesde lid

Voor de op grond van artikel 2.3a.3 aangewezen coördinator is het noodzakelijk om over het gehele werkplan te kunnen beschikken, om zijn coördinerende taak te kunnen uitvoeren. De coördinator krijgt dit werkplan van het college. Dit vijfde lid regelt vervolgens de verwerking en verstrekking van gegevens door en aan de coördinator die hij nodig heeft om zijn coördinerende rol te kunnen vervullen conform de taakbepaling van artikel 2.3a.3, zesde lid. Vanuit die rol moet de coördinator ook noodzakelijke gegevens aan de betrokken partijen kunnen verstrekken. Dit lid biedt daarvoor de grondslag en maakt dat de coördinator hiervoor moet worden aangemerkt als verwerkingsverantwoordelijke op grond van de AVG. De coördinator moet zich bewust zijn van zijn rol en de daarbij behorende verantwoordelijkheden als verwerkingsverantwoordelijke. Dit is van belang bij het ontvangen en verstrekken van persoonsgegevens op grond van dit lid: is de verstrekking noodzakelijk en proportioneel? Verder betekent het dat de coördinator zich moet realiseren of hij optreedt als coördinator of bijvoorbeeld als hulpverlener. Dit zijn verschillende rollen met verschillende bevoegdheden, met name ook ten aanzien van de verwerking en verstrekking van gegevens.

Voor wat betreft de eventuele verstrekking door betrokken partijen van noodzakelijke gegevens over de gezondheid of gegevens van strafrechtelijke aard, is het bepaalde in artikel 5.4.2, eerste lid, van overeenkomstige toepassing verklaard. Dit betekent dat de verstrekkende partij zijn beroepsgeheim of geheimhoudingsplicht mag doorbreken – een en ander met inachtneming van Wpg en Wjsg – in de afweging dat de verstrekking noodzakelijk is voor de voortgang, afstemming en uitvoering van het werkplan. De coördinator krijgt op grond van deze verstrekkingen alleen de

gegevens die nodig zijn om te coördineren. Vanuit deze beperkte set gegevens verstrekt hij vervolgens alleen gegevens aan een bij de uitvoering van het werkplan betrokken partij voor zover die partij de gegevens nodig heeft voor de uitvoering van zijn deel van het werkplan.

zevende lid

Zoals bij het vijfde lid is toegelicht, is de coördinator, voor de uitvoering van zijn taken als bedoeld in artikel 2.3a.3, vierde lid, verwerkingsverantwoordelijke. Als coördinator verstrekt hij zo nodig gegevens aan bij de uitvoering van het werkplan betrokken partijen en ontvangt hij van die partijen informatie over de uitvoering van het werkplan. Het zevende lid markeert het einde van zijn taak als coördinator. Op grond van het zevende lid, draagt de coördinator alle gegevens die hij in het kader van zijn taak als coördinator heeft verwerkt, weer over aan het college. Met het beëindigen van de coördinatietaken en het overdragen van de gegevens, eindigt zijn verwerkingsverantwoordelijkheid.

Artikel 5.4.5

eerste lid

Het eerste lid stelt een grens aan het bewaren van de onderzoeksgegevens, om te waarborgen dat de voor het onderzoek verzamelde gegevens die ten grondslag liggen aan het op grond van artikel 2.3a.2 op te stellen werkplan, niet langer dan noodzakelijk worden bewaard. Twee jaar nadat de uitvoering van een werkplan is afgerond, dienen de onderzoeksgegevens te worden verwijderd. Voor de tijd kan het nog wel noodzakelijk zijn om over die gegevens te beschikken, voor het geval het nodig blijkt het werkplan aan te passen. Het zou dan zowel voor de gemeente als voor de cliënt en zijn eventuele gezinsleden nodeloos belastend zijn als opnieuw een onderzoek zou moeten worden gestart, omdat de aan het werkplan ten grondslag liggende gegevens niet meer beschikbaar zijn.

De in het eerste lid bedoelde gegevens, worden tezamen bewaard in een onderzoeksdossier. Hiermee worden de gegevens gescheiden gehouden van de gegevens die uiteindelijk worden opgenomen in een werkplan. Het onderzoeksdossier kan meer gegevens bevatten dan het werkplan en anders dan het werkplan is het onderzoeksdossier niet beschikbaar voor de bij het onderzoek of bij de uitvoering van het werkplan betrokken partijen. Het college beheert als verwerkingsverantwoordelijke het onderzoeksdossier en heeft dit als bron beschikbaar voor de cliënt en zijn gezinsleden met het oog op de rechten van betrokkenen op informatie en inzage als bedoeld in de artikelen 13 tot en met 15 van de AVG. Bij verzoeken om inzage en afschrift op grond van artikel 15 van de AVG, zal voor een onderzoeksdossier dat mogelijk gegevens van diverse gezinsleden bevat, zal gelet op het bepaalde in artikel 15, vierde lid, van de AVG bij het informeren van gezinsleden de informatie zo moeten worden verstrekt dat de persoonlijke levenssfeer van de andere gezinsleden niet wordt geschaad.

tweede lid

Het tweede lid regelt de bewaartermijn voor het verslag van het casusoverleg. Net als het onderzoeksdossier, wordt het werkplan niet langer dan noodzakelijk bewaard, namelijk maximaal twee jaar nadat de uitvoering van het werkplan is afgerond. Deze termijn is gekozen, omdat het werkplan net als het onderzoeksdossier nog relevante informatie kan geven indien binnen die termijn voor de cliënt of zijn gezinsleden opnieuw problemen ontstaan waarvoor opnieuw een onderzoek wordt gestart.

Artikel 5.4.6

Dit artikel bevat enkele grondslagen om regels te stellen bij of krachtens algemene maatregel van bestuur. Het eerste lid maakt het mogelijk om nadere regels te stellen over de verwerking van persoonsgegevens ten behoeve van de integrale en gecoördineerde aanpak bij meervoudige problematiek. Zo kunnen bijvoorbeeld nadere eisen worden gesteld aan de inrichting van een

onderzoeksdossier. Ook is het mogelijk om zo nodig in de toekomst nadere regels te geven over het elektronisch uitwisselen van gegevens, bijvoorbeeld over de daarbij te gebruiken taal of techniek. Dit kan noodzakelijk blijken als komt vast te staan dat het ontbreken van eenheid in taal en techniek de belangrijkste oorzaak is voor gewenste, maar in de praktijk gebrekkige elektronische uitwisseling van gegevens zowel binnen het sociaal domein, als domein overstijgend met aanpalende domeinen. Net als in de zorgsector is de situatie in het sociaal domein immers zo, dat door het nu nog ontbreken van een duidelijk afsprakenkader hulp- en zorgverleners/aanbieders (zowel binnen het sociaal domein als overstijgend naar aanpalende domeinen) zich handelingsverlegen kunnen voelen om keuzes te maken, investeringen te doen en veranderingen in gang te zetten die bijdragen aan een efficiënte elektronische gegevensuitwisseling gebaseerd op (informatie)standaarden.

Dergelijke nadere bepalingen over het hoe van de gegevensuitwisseling, werken overigens niet alleen door bij de hulpverleners in het sociaal domein en aanpalende domeinen zelf (o.a. adequate registratie op basis van gedragen standaarden), maar ook op de ICT-leveranciers die software of ICT-infrastructuur zullen moeten leveren die eveneens voldoen aan gestelde eisen voor taal en techniek.

Het tweede lid voorziet in de mogelijkheid om regels van meer technische en organisatorische aard te stellen aan de gegevensverwerking. Gedacht kan worden aan de manier waarop verstrekking worden gedaan en hoe de beveiliging van de gegevensverwerking moet zijn geregeld. Ook kan op basis van dit artikellid per gegevensuitwisseling worden vastgelegd hoe (op basis van gedragen afspraken over taal en techniek zodat eenheid/standaardisatie ontstaat) de uitwisseling van die gegevens verplicht moet plaatsvinden en welke organisatie wordt belast met het beheer van deze afspraken over standaarden, taal en techniek.

Artikel 5.5.1

Artikel 5.5.1 regelt dat het college bij een melding aan het in artikel 2.2.5, eerste lid bedoelde meldpunt, zowel van de melder als van degene over wie wordt gemeld, persoonsgegevens mag verwerken. Deze gegevens zijn noodzakelijk om de melding verder in behandeling te kunnen nemen. Het bewaren van persoonsgegevens is beperkt tot meldingen die in behandeling worden genomen: dat wil zeggen, meldingen waarvoor op grond van artikel 2.2.5, tweede lid, onderdeel a een triage wordt uitgevoerd en zo nodig een beknopt advies wordt gegeven. Voor meldingen die acuut blijken te zijn of waarvan blijkt dat de melding een persoon betreft die geen ingezetene is, worden geen persoonsgegevens verwerkt. Uiteraard zal bij de start van iedere melding, ook meldingen die uiteindelijk niet voor het meldpunt bestemd blijken te zijn, een mondelinge overdracht van persoonsgegevens plaatsvinden, maar alleen van meldingen die daadwerkelijk in behandeling worden genomen, vindt registratie van persoonsgegevens plaats. Overigens staat het de gemeente wel vrij om gegevens bij te houden over het aantal en eventueel de aard van dit type meldingen, zolang hierbij geen persoonsgegevens worden verwerkt.

Anonieme meldingen worden niet in behandeling genomen omdat in de procedure die mogelijk naar aanleiding van de melding wordt gestart, nadere vragen aan de melder moeten kunnen worden gesteld. Bovendien moet ook voorkomen worden dat de mogelijkheid van anonieme melding misbruikt wordt door mensen die vijandig staan ten opzichte van iemand met wie zij bijvoorbeeld in een 'vechtscheiding' of ander conflict zijn verwickeld. Een melder kan wel verzoeken om anoniem te blijven als het gaat om terugkoppeling aan degene over wie de melding is gedaan. Professionals kunnen niet anoniem blijven jegens degene over wie is gemeld.

Artikel 5.5.2

Artikel 5.5.2 bevat de wettelijke basis voor de verwerking van persoonsgegevens door het meldpunt, voor het uitvoeren van een triage en het doorzetten van de melding naar degene die de melding verder in behandeling kan nemen. Het eerste tot en met het vierde lid, zijn voor wat betreft de bevoegdheid tot het verwerken van gegevens over de gezondheid en gegevens van strafrechtelijke aard gelijk aan artikel 5.4.1, eerste tot en met vierde lid. Voor een toelichting op de mogelijkheid tot het verwerken van deze gegevens, wordt daarom verwezen naar de toelichting daarop bij artikel 5.4.1. De grondslag voor de verwerking van persoonsgegevens door het college is ook voor het meldpunt gelegen in artikel 6, eerste lid, onderdeel e van de AVG: noodzakelijk voor de goede uitvoering van een taak van algemeen belang, die voor meldpunten is gelegen in

het bieden van ondersteuning aan kwetsbare mensen door vroegtijdige signalen van problemen op te kunnen pakken zodat 'erger' kan worden voorkomen. De gegevens die het college in het kader van de triage verwerkt, worden opgenomen in het in artikel 5.5.4 bedoeld melddossier.

Op grond van de triage wordt bij het meldpunt vastgesteld wat er het beste kan gebeuren om de melding op te pakken. Het kan zijn dat het college dit zelf doet op basis van een eigen taak, bijvoorbeeld door iemand te verwijzen naar een algemene voorziening op grond van de Wmo 2015 of door het bieden van jeugdhulp. Het is echter ook mogelijk om iemand door te verwijzen naar een andere partij, zoals bijvoorbeeld maatschappelijk werk. Daarvoor is het nodig dat bepaalde bij de triage verzamelde gegevens kunnen worden verstrekt aan die partij. Het vijfde lid bevat hiervoor de grondslag. Voor de ontvangende partij gelden vervolgens de regels voor verwerking van persoonsgegevens op grond van de AVG en eventuele andere wetgeving op basis waarvan die partij handelt.

Het vierde lid regelt dat ook het college zelf gegevens uit het melddossier mag gebruiken om de melding zelf verder in behandeling te kunnen nemen. Die behandeling vindt namelijk plaats op grond van een andere taak of bevoegdheid van het college.

Het vijfde lid geeft ten slotte een wettelijke basis voor het doorgeven van gegevens uit het melddossier indien de persoon ten aanzien van wie de melding is gedaan, naar een andere gemeente verhuist. Het komt nog wel eens voor dat zorgmijders verhuizen en zo weer buiten beeld raken van hulpverleners. Het is moeilijk om deze mensen te helpen als recente meldingen niet bekend zijn bij de nieuwe gemeente. Indien deze gemeente binnen een half jaar na de verhuizing al een melding ontvangt over deze nieuwe inwoner, kan het college bij de vorige gemeente informeren of er een melddossier is over deze persoon. Als dit college over een melddossier beschikt, kunnen hieruit op grond van het vijfde lid, gegevens worden verstrekt.

Artikel 5.5.3

Voor de triage kan het nodig zijn om naast de gegevens waarover het college op grond van artikel 5.5.2, tweede lid, zelf kan beschikken, bij andere partijen inlichtingen te verkrijgen die noodzakelijk zijn voor de triage. Voor het opvragen van deze gegevens zal het meldpunt dus moeten motiveren welke gegevens nodig zijn. Artikel 5.5.3 geeft de grondslag voor deze partijen om deze gegevens daadwerkelijk te verstrekken, zo nodig met doorbreking van een geheimhoudingsplicht. Ook andere colleges dan het college waar de melding binnenkomt, kunnen over relevante informatie beschikken, bijvoorbeeld omdat de persoon waarover wordt gemeld net is verhuist. Is in de vorige gemeente in de periode voor de verhuizing gemeld of had deze persoon bijvoorbeeld een maatwerkvoorziening of jeugdzorg die in de nieuwe gemeente niet is aangevraagd. Dit is belangrijke informatie om de persoon waarover gemeld is verder te kunnen helpen. De burgemeester valt voor het eventueel verstrekken van gegevens waarover hij beschikt op grond van artikel 151d, Gemeentewet of de Wet tijdelijk huisverbod, onder het bepaalde in artikel 5.5.3. In een dergelijk geval is hij namelijk aan te merken als partij, als gedefinieerd in dit wetsvoorstel, en kan hij op grond van artikel 5.5.3 noodzakelijke gegevens verstrekken. Om eventuele verwarring over het feit dat de burgemeester ook is aan te merken als partij, en in geval zo'n gegevensverstrekking moet worden aangemerkt als een ander bestuursorgaan dan het college die verantwoordelijk is voor de triage door het meldpunt, wordt de burgemeester in dit artikel expliciet genoemd.

De grondslag in dit artikel om gegevens te verstrekken houdt geen plicht in voor de partijen om te verstrekken. Op basis van de eigen professionele beoordeling over de noodzaak, kan een verstrekking plaatsvinden of achterwege blijven. Het kan bijvoorbeeld voldoende zijn dat de partij aangeeft bekend te zijn met deze persoon, zonder dat wordt ingegaan op de reden dat ze deze persoon kennen. In andere gevallen kan het wel degelijk relevant zijn dat er enige informatie wordt verstrekt over bijvoorbeeld de gezondheid van betrokkene, of dat het college van een andere gemeente waar de betrokkene eerst woonde, kan aangeven wat voor maatwerkvoorziening hij had.

Artikel 5.5.4

eerste lid

De gegevens die op grond van de artikelen 5.5.1 tot en met 5.5.3 worden verzameld, dienen op grond van artikel 5.5.4 te worden opgenomen in een melddossier. Dit dossier bevat ook een beschrijving van de melding en de uitkomst van de triage. Opname in een apart melddossier maakt duidelijk dat de gegevens alleen beschikbaar zijn om een melding bij het meldpunt bedoeld in artikel 2.2.5 te behandelen, behoudens voor zover in artikel 5.5.2 is bepaald dat gegevens kunnen worden verstrekt aan andere partijen of door het college verder kunnen worden verwerkt voor behandeling van de melding op grond van een andere taak of bevoegdheid van het college. Hiermee wordt bedoeld dat het college – na instemming van de betrokkene – bijvoorbeeld op grond van de Wet op de gemeentelijke schuldhulpverlening een gesprek met betrokkene gaat voeren. Alleen de relevante gegevens uit het melddossier kunnen dan op grond van artikel 5.5.2, vierde lid, door het college worden gebruikt voor behandeling van de casus op grond van de Wet op de gemeentelijke schuldhulpverlening. Het verstrekken van gegevens uit het melddossier, of het verder verwerken van bepaalde gegevens uit het melddossier door het college, vindt alleen plaats met toestemming van betrokkene. De reden hiervan is dat het aanvaarden van hulp vrijwillig is. Hierop geldt op grond van het vierde lid één uitzondering. Indien uit de triage blijkt dat de melding moet worden aangemerkt als een melding op grond van artikel 5.1 van de Wet verplichte ggz, dan mag het college de gegevens verder verwerken zonder dat daarvoor toestemming wordt gevraagd aan betrokkene. Vanaf dat moment gelden de regels op grond van de Wet verplichte ggz.

De in dit artikel vastgelegde bewaartermijn voor het melddossier is maximaal 1 jaar en minimaal zes maanden. Na 1 jaar is de informatie in veel gevallen niet meer relevant, ook wanneer ten aanzien van een zelfde persoon opnieuw een melding wordt gedaan. Binnen het jaar kan de informatie wel relevant zijn, bijvoorbeeld omdat ten aanzien van dezelfde persoon in korte tijd door verschillende mensen een melding wordt gedaan, of ten aanzien van een bepaalde persoon verschillende type meldingen binnenkomen. In geval van een verhuizing is het wenselijk als het college van de gemeente waar een persoon is vertrokken nog over gegevens van meldingen van de afgelopen tijd beschikt, zodat het college uit de nieuwe gemeente daarvan op de hoogte kan worden gesteld. Voor die gevallen is het wenselijk dat meldingsgegevens wel tenminste een half jaar na de melding beschikbaar blijven.

tweede lid

Het tweede lid geeft de mogelijkheid om bij algemene maatregel van bestuur nadere regels te stellen aan de verwerking van persoonsgegevens door meldpunten als bedoeld in artikel 2.2.5, eerste lid. Dit kunnen zowel technische als organisatorische regels zijn, bijvoorbeeld met betrekking tot de inrichting van een melddossier.

Artikel II

Artikel 2.4a Jeugdwet

eerste lid

Artikel II wijzigt de Jeugdwet. Na artikel 2.4 wordt een nieuw artikel ingevoegd. Met dit artikel wordt de toepassing van het voorgestelde artikel 2.3a.1 van de Wmo 2015 verplicht in situaties dat voor een jeugdige in eerste instantie een beroep wordt gedaan voor hulp of een kinderschermingsmaatregel op grond van de Jeugdwet, maar bij het vormen van een oordeel daarover door het college blijkt dat de jeugdige of zijn gezin mogelijk ook behoefte heeft aan andere dienstverlening op het sociaal domein of op aanpalende domeinen.

Wanneer het college op basis van het onderzoek tot de conclusie is gekomen dat de jeugdige of zijn gezinsleden mogelijk behoefte hebben aan andere dienstverlening dan alleen op basis van de Jeugdwet, stelt het college aan de hand van de uitkomst daarvan met toepassing van de bepalingen van hoofdstuk 2, paragraaf 3a, zo nodig een werkplan op en wijst een coördinator voor de uitvoering van dat werkplan aan.

Bij de toepassing van de procedure van 2.3a.1 e.v. van de Wmo 2015, gelden voor de verwerking

van persoonsgegevens de in dit wetsvoorstel opgenomen artikelen 5.4.1 tot en met 5.4.6 van de Wmo 2015.

tweede lid

Indien de uitkomst van het op grond van het eerste lid ingestelde onderzoek is dat (naast eventuele andere dienstverlening op het sociaal domein of andere domeinen) dienstverlening of maatregelen op grond van de Jeugdwet nodig zijn, regelt het tweede lid daarvoor de aansluiting op de procedures van de Jeugdwet.

Artikel III

Artikel 7b Participatiewet

eerste lid

Artikel III wijzigt de Participatiewet. Na artikel 7a wordt een nieuw artikel ingevoegd. Met dit artikel krijgt het college tot taak om in het noodzakelijke geval de Participatiewet in samenhang met de Wmo 2015, Jeugdwet en Wet gemeentelijke schuldhulpverlening uit te voeren.

tweede lid

Met dit lid wordt de toepassing van de procedure in het voorgestelde artikel 2.3a.1 van de Wmo 2015 verplicht in situaties dat voor de persoon die zich meldt in het kader van de Participatiewet en aangeeft dat hij mogelijk behoefte heeft aan andere hulp, of binnen het gezin mogelijk behoefte is aan andere dienstverlening dan op grond van de Participatiewet.

Wanneer het college op basis van het onderzoek tot de conclusie is gekomen dat de persoon of zijn gezinsleden mogelijk behoefte hebben aan andere dienstverlening dan alleen op basis van de Participatiewet, stelt het college aan de hand van de uitkomst daarvan met toepassing van de bepalingen van hoofdstuk 2, paragraaf 3a, zo nodig een werkplan op en wijst een coördinator voor de uitvoering van dat werkplan aan. Indien een conclusie van het onderzoek is dat dienstverlening op grond van de Participatiewet behulpzaam zou kunnen zijn, is op grond van de Participatiewet een aparte aanvraag nodig vanwege het bijzondere karakter van de Participatiewet en de koppeling van de aanvraagdatum aan de ingangsdatum van het eventuele recht op bijstand. De Participatiewet is het laatste vangnet in de Nederlandse sociale zekerheid die voorziet in inkomensondersteuning en arbeidsondersteuning als aan de voorwaarden wordt voldaan. Het vereiste van een aanvraag met de daaraan verbonden informatieplicht maakt onderdeel uit van de gebruikelijke procedure van de Participatiewet.

Bij de toepassing van de procedure van artikel 2.3a.1. en verder van de Wmo 2015 gelden voor de verwerking van de persoonsgegevens in dit wetsvoorstel opgenomen artikelen 5.4.1. tot en met 5.4.6 Wmo 2015.

Artikel IV

Artikel 3b Wet gemeentelijke schuldhulpverlening

eerste lid

Artikel IV wijzigt de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Na artikel 3a wordt een nieuw artikel ingevoegd. Met dit artikel krijgt het college tot taak om in het noodzakelijke geval de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening in samenhang met de Wmo 2015, Jeugdwet en Participatiewet uit te voeren.

tweede lid

Met dit lid wordt de toepassing van de procedure in het voorgestelde artikel 2.3a.1 van de Wmo 2015 verplicht in situaties dat voor de inwoner die zich meldt in het kader van de Wet

gemeentelijke schuldhulpverlening en aangeeft dat hij mogelijk behoefte heeft aan andere hulp, of binnen het gezin mogelijk behoefte is aan andere dienstverlening dan op grond van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening.

Wanneer het college op basis van het onderzoek tot de conclusie is gekomen dat de inwoner of zijn gezinsleden mogelijk behoefte hebben aan andere dienstverlening dan alleen op basis van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, stelt het college aan de hand van de uitkomst daarvan met toepassing van de bepalingen van hoofdstuk 2, paragraaf 3a, zo nodig een werkplan op en wijst een coördinator voor de uitvoering van dat werkplan aan.

Bij de toepassing van de procedure van artikel 2.3a.1 en verder van de Wmo 2015 gelden voor de verwerking van de persoonsgegevens in dit wetsvoorstel opgenomen artikelen 5.4.1. tot en met 5.4.6 Wmo 2015.

Indien het onderzoek op grond van artikel 2.3a.1 van de Wmo 2015 heeft uitgewezen dat schuldhulpverlening gewenst is, is het op grond van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening voldoende dat de cliënt of het gezinslid wiens schulden het betreft, mondeling of schriftelijk aangeeft dat hij die hulp wil krijgen. In de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening worden hieraan verder geen eisen gesteld.

Artikel V

Dit artikel is gereserveerd om een bepaling op te kunnen nemen als in artikel III en IV, voor het wetsvoorstel inburgering.

Artikel VI

Dit artikel bevat een technische wijziging van de Zorgverkeringswet vanwege de verplaatsing van artikel 5.4.1 van de Wmo 2015 naar artikel 2.1.8.